teória a prax

farmaceutický laborant

ISSN 1338-743X

8

ročník 02
október 2013

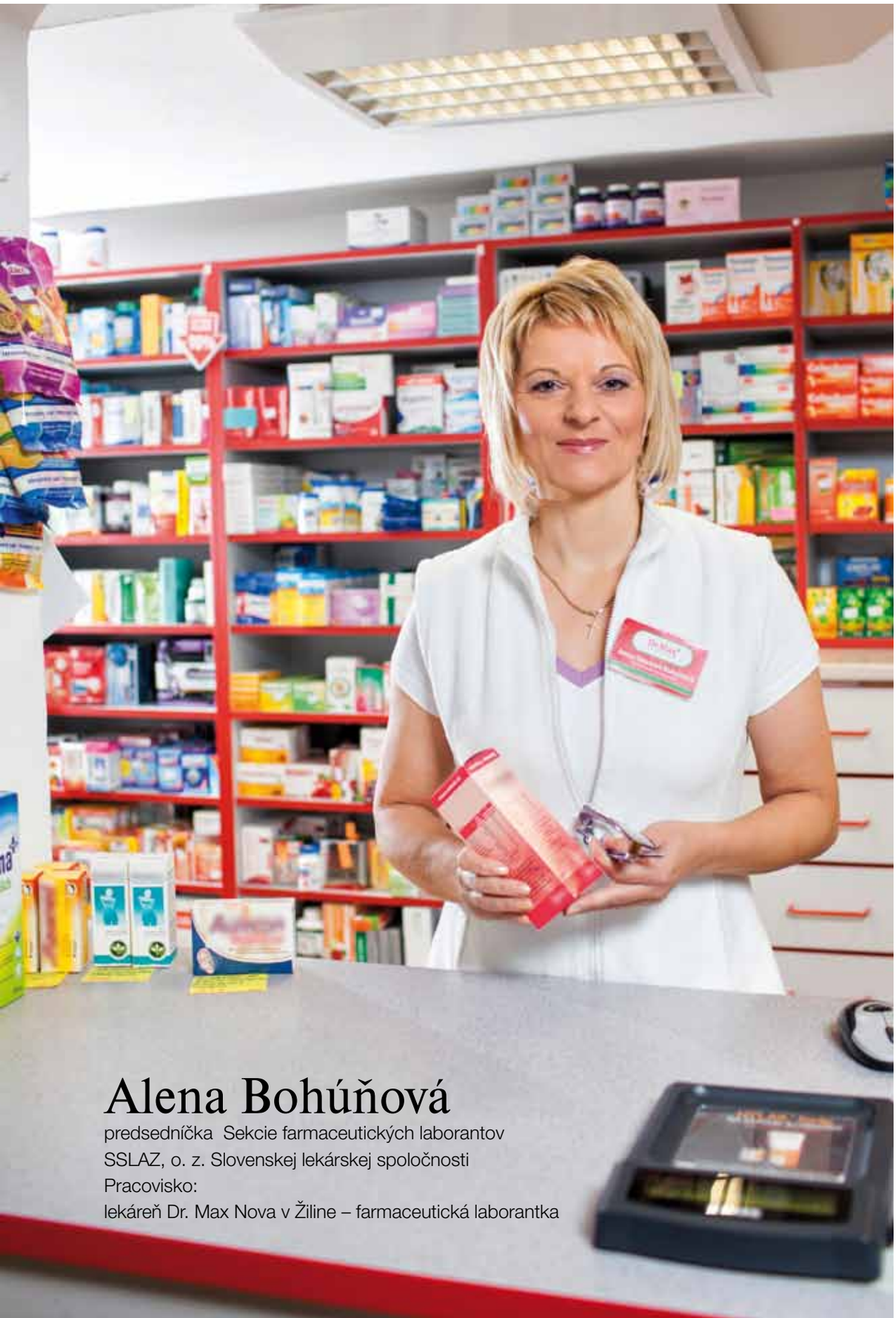

Alena Bohúňová

predsedníčka Sekcie farmaceutických laborantov
SSLAZ, o. z. Slovenskej lekárskej spoločnosti
Pracovisko:
lekáreň Dr. Max Nova v Žiline – farmaceutická laborantka

10|11 aktuálna téma
XXXVI. konferencia farmaceutických laborantov

|13 pacient | poradenstvo
Likvidácia liekov a zdravotníckych pomôcok

16|21 téma čísla
Infekčné ochorenia v detskom veku

36| zdravotnícke pomôcky
Správny výber absorpčnej pomôcky

|47 študenti | edukácia
Fragnerov pohár Nadácie Zentiva

odborní garanti
Sekcia farmaceutických laborantov SSLAZ, o. z., Slovenskej lekárskej spoločnosti
Slovenská komora medicínsko-technických pracovníkov
– sekcia farmaceutických laborantov

9 771338 740067 10

Teória a prax
Farmaceutický laborant
• odborno – informačný časopis farmaceutických laborantov
• **vychádza** 6-krát v roku
• **aktuálne číslo** a dátum vydania ročník 02, číslo 08, október 2013
• **distribúcia** zdarma do verejných, nemocničných lekární, výdajní zdravotníckych pomôcok, stredných zdravotníckych škôl a inštitúcií liekového reťazca
• **vydavateľ** PhDr. Anna Kmeťová
VYDAVATEĽSTVO Jana,
Ul. Dúbravská 861/26,
972 42 Lehota pod Vtáčnikom,
IČO 46 64 51 61
tel.: +421 948 072 240
farmaceutickylaborant@gmail.com
• **grafická úprava a DTP** MR design
• **tlač** Tlačiareň Patria 1, Prievidza

• **redakčná rada**
• predsedníčka
Doc. RNDr. Silvia Szücsová, CSc.,
Ústav farmácie, Lekárska fakulta, Slovenská zdravotnícka univerzita
• členovia
Alena Slezáček Bohúňová,
Sekcia farmaceutických laborantov, Slovenská spoločnosť laborantov a asistentov v zdravotníctve, organizačná zložka SLS
• **Mgr. Andrea Bukovská,**
Nemocničná lekáreň, Univerzitná nemocnica Martin
• **Mgr. Mária Heribanová**,
Nemocničná lekáreň, Národný onkologický ústav, Bratislava
• **Miroslava Homolová,**
Výdajňa zdravotníckych pomôcok, Protetika, a. s., Bratislava
• **Mgr. Adriana Komačková,**
Výdajňa zdravotníckych pomôcok, Hygma, s. r. o., Žilina
• **PhDr. Ľubica Kontrová, PhD.,**
Odbor zdravotnej starostlivosti, Ministerstvo zdravotníctva SR
• **MUDr. Katarína Kromerová,**
Odbor hygieny výživy, bezpečnosti potravín a kozmetických výrobkov, Úrad verejného zdravotníctva SR
• **RNDr. Tatiana Magálová,**
Oddelenie bezpečnosti liekov, Štátny ústav pre kontrolu liečiv
• **Doc. RNDr. Marián Žabka, CSc.,**
Katedra galenickej farmácie, Farmaceutická fakulta UK, Bratislava

Za obsah inzerátov zodpovedajú inzerenti.
Časopis je indexovaný v Bibliographia medica Slovaca (BMS). Citácie sú spracované v CiBaMed.
Citačná skratka časopisu Teór. prax farm. labor.
EV 4619/12 ISSN 1338-743X

Časopis si môžete pozrieť na týchto webových stránkach:
www.szsmi.eu.sk, www.szstn.sk, ww.szsbb.eu, www.szske.sk, www.szsnitra.sk

obsah

|3 editoriál
Michaela Jurniklová
Lekáreň Verbascum v Senici

4| fórum názorov
Oznámenie závažného nežiaduceho účinku kozmetického výrobku

5|6 riešenie
Oznámenie závažného nežiaduceho účinku kozmetického výrobku
Ing. Helena Kohútová

|7 aktuálna téma
Členstvo v SK MTP a poplatky
Janka Strápková st.

8| štúdium a výkon práce
Veľká Británia
Mgr. Andrea Magdolenová

|9 som jedna z vás
Našla som to, čo som hľadala
Viera Handlovská, SÚSCH Banská Bystrica

10|11 aktuality
XXXVI. slovenská konferencia farmaceutických laborantov s medzinárodnou účasťou

12| právne poradenstvo
Zamestnanec a zamestnávateľ
JUDr. Mária Mistríková

|13 pacient | poradenstvo
Likvidácia liekov a zdravotníckych pomôcok
Mgr. Viera Astalošová

14| riziká voľnopredajných liekov
OTC lieky s obsahom paracetamolu
RNDr. Tatiana Magálová

|15 ATC systém
A01 Stomatologické prípravky
PharmDr. Adela Čorejová, PhD.

16|21 téma čísla
Infekčné ochorenia v detskom veku

16| diagnostika
MUDr. Mgr. Eva Dická

18|19 farmakoterapia
PharmDr. Ivana Šupolová

20| výživa
Ing. Alžbeta Medveďová, PhD.

21| AD test | farmaceutický laborant

22|23 ochorenia a liečba
Poruchy trávenia v dôsledku stresu
MUDr. Táňa Novotná, PhD.

24| prevencia
Svetový deň srdca 2013

26| ochorenia a liečba
Produktívny kašeľ
MUDr. Alica Benčová, PhD.

|27 pacient | poradenstvo
Charta práv pacienta v SR

28| ochorenia a liečba
Imunita
MUDr. Jozef Virčík

30| ochorenia a liečba
Horúčka a bolesť
MUDr. Iveta Vaverková, MPH

|31 pacient | poradenstvo
Jednotka na ochranu práv pacientov
Mgr. Soňa Valášiková

32| výživové doplnky
Požiadavky na označovanie
MUDr. Katarína Kromerová

|33 fytoterapeutické aktualizácie
Artičoka kardová Artičoka zeleninová
MUDr. Karol Mika

34| psychohygiena
Preč s iracionálnymi myšlienkami
Mgr. Jana Dulinová

|35 psychológia predaja
Ako si rozdelit klientov vo vašej lekárni podľa ich potrieb?
Ing. Dušan Nemčko

36| zdravotnícke pomôcky
Správny výber absorpčnej pomôcky
Radoslava Machová, MBA

|37 pýtate sa – odpovedáme
Veronika Hevierová

38| zdravotnícke pomôcky
Trombóza – podporná bandáž
PhDr. Dana Sihelská

|39 zdravotnícke pomôcky
Kategorizácia zdravotníckych pomôcok
Mgr. MVDr. Branislav Jaďuď

40|42 zdravotnícke pomôcky
Inhalačná terapia pri ochoreniach dýchacieho systému
Doc. MUDr. Jana Plevková, PhD.

|43 pacient | poradenstvo
Viac vedomostí = širšie poradenstvo

44|46 krátke správy
Aktuality zo SZŠ v Slovenskej republike

47| pacient | poradenstvo
Fragnerov pohár Nadácie Zentiva 2013: vzdelávací seminár pre študentov 4. ročníka stredných zdravotníckych škôl, odbor farmaceutický laborant

48| galenická farmácia
Osvedčené receptúry
Oľga Veselá, lekáreň Belladonna vo Veľkom Krtíši

49| nemocničné lekárenstvo
Nemocničná lekáreň Ružinov
Univerzitná nemocnica Bratislava
Mgr. Silvia Bakošová

50| história medicíny a farmácie
Ajurvéda
PaedDr. Uršula Ambrušová, PhD.

|51 veselo v lekárni
Mgr. Hanka Valúchová
Lekáreň Thea v Holíči
krížovka
so spoločnosťou Beiersdorf Slovakia

Ďalšie vydanie časopisu už v decembri.

Farmaceutický laborant?

Michaela Jurniklová
farmaceutická laborantka
lekáreň Verbascum, Senica

Veľa otáznikov

Čo to je?
Čím budem?
To boli moje prvé otázky.
Ísť študovať do Bratislavy, do takého veľkého mesta?
To bola pre mňa hrôza, pre dievča z malého mestečka Šaštín-Stráže na Záhorí.
Často som si kládla otázku, či je pre mňa toto povolanie vhodné, či neoľutujem svoje rozhodnutie, výber školy.
Predsa len, keď som si podávala prihlášku, nemala som ani tušenia, čo táto práca a samozrejme škola obnáša: bylinky, mastičky, chémia...?

Kto ma ovplyvnil a posunul ďalej?

Moje rozhodnutie ovplyvnili milé, ochotné pani lekárničky za tárou a známy lekárenský pach, ktorý sa, bohužiaľ, pomaly vytráca z dnešných super moderných lekární. IPL príprava sa robí čoraz menej, čo je na škodu...

Precíznosť a empatia

Práca v lekárni je veľmi zodpovedná, musíme byť sústredené, opatrné na každý detail, predsa len pracujeme v zdravotníctve a pacienti sa na nás obracajú s očakávaním, že im pomôžeme a nie ublížime.

Pohľad z druhej strany

Práca s ľuďmi nie je ľahká a preto je pre mňa najväčším zadosťučinením spätná väzba od pacientov, keď sa na nás usmejú, sú vďační, že im pomôžeme, poradíme a povedia, že sa k nám vždy radi vrátia.
Aj vďaka tejto práci sa na mňa obracajú nielen všetci známi, ale aj ľudia z okolia.
Vždy im ochotne a veľmi rada pomôžem a poradím, ak poznám odpoveď na ich otázky.

Mám rada aj IPL prípravu

Pod mojimi rukami vznikajú rôzne masti, krémy, roztoky, prášky a môžem povedať, že práca v „labáku" je pre mňa doslova relax. Vtedy vypínam, hádžem za hlavu všetky myšlienky a venujem sa predovšetkým postupu práce podľa uvedeného receptu.

Chcem na sebe zapracovať

Do budúcnosti sa plánujem viac vzdelávať. Na začiatok som absolvovala kurz homeopatie a v najbližšej dobe chcem začať so špecializáciou v odbore lekárenstvo.

Dúfam, že sa mi to podarí a svoje plány a túžby uskutočním.

Teraz po štyroch rokoch školy a troch rokoch praxe viem, že to bolo dobré rozhodnutie podať si prihlášku do SZŠ v Bratislave a vyštudovať odbor farmaceutický laborant. Viem aj to, že by som svoje rozhodnutie nikdy nezmenila. Práca v lekárni ma napĺňa. Veď to, že chodím do práce s úsmevom je jednoznačmá odpoveď na prípadné pochybnosti.

Pomáhať ľuďom je mojim poslaním.

Lekáreň Verbascum v Senici

V lekárni **Verbascum** pracujem 3 roky. Počas tejto doby som sa naučila poskytovať informácie nielen o humánnych, ale aj veterinárnych prípravkoch, ktorých sortiment je v našej lekárni pomerne široký.

Lekáreň **Verbascum** funguje pod ochrannými krídlami *PharmDr. Ľubice Krajčírovej* od roku 2009. Aj napriek polohe lekárne, nachádza sa v obchodnom centre, sa snažíme zachovať si tvár klasickej lekárne s IPL prípravou.
Doba, v ktorej žijeme je hektická, uponáhľaná, s dynamickým rozvojom farmaceutického priemyslu a množstvom novienik, ktoré pribúdajú takmer každý deň.
Máme veľa stálych klientov, čo nás teší a motivuje.
Vždy sa im snažíme vyjsť v ústrety, poradiť a pomôcť, či už po odbornej alebo ľudskej stránke.
Lekáreň okrem odborného poradenstva poskytuje široký sortiment HVLP, zdravotníckych pomôcok, doplnkového sortimentu, liečebnej kozmetiky a realizáciu individuálne pripravovaných liekov.

*Náš mladý energický kolektív tvoria: sprava **PharmDr. Ľubica Krajčírová** (zodpovedná farmaceutka), **Mgr. Dominika Nováková** (farmaceutka), **ja, Jaroslava Danková** (farmaceutická laborantka), **Eva Sabová** (farmaceutická laborantka), **Lucia Krajčovičová** (sanitárka).*

Oznámenie závažného nežiaduceho účinku kozmetického výrobku

I napriek tomu, že právny predpis v oblasti kozmetických výrobkov – nariadenie Európskeho parlamentu a rady č. 1223/2009 o kozmetických výrobkoch ustanovuje, že každý kozmetický výrobok uvedený na trh musí spĺňať požiadavku na bezpečnosť, pravdou je, že žiaden výrobok nie je úplne bez rizika.

pripravili
PhDr. Anna Kmeťová
a Ing. Helena Kohútová

V niektorých prípadoch môže používaním vzniknúť nežiaduci účinok. Určité látky, ako napríklad farbivá na vlasy, konzervačné látky, vonné látky a podobne, môžu byť pre malú skupinu spotrebiteľov nebezpečné – organizmus na ne reaguje alergickými reakciami. Stáva sa i to, že látky, ktoré boli posúdené ako bezpečné, sa musia opakovane prehodnotiť, pretože sa v procese rozvoja vedy a výskumu alebo spätných informácií od spotrebiteľa zistili nové skutočnosti, alebo ich nepriaznivé účinky na ľudský organizmus. Aby sa predišlo opakovanému výskytu závažných nežiaducich účinkov z používania kozmetických výrobkov a riziko poškodenia zdravia sa tak znížilo na minimum, Nariadenie Európskeho parlamentu a rady č. 1223/2009 o kozmetických výrobkoch, ktoré nadobudlo účinnosť 11. 7. 2013, zavádza systém „hlásení závažnych nežiaducich účinkov."
Doteraz to bolo dobrovoľné. Bolo by skvelé, keby aj zdravotnícki pracovníci museli povinne oznámiť závažné nežiaduce účinky. Skutočnosť je iná. Povinnosť oznámiť závažné nežiaduce účinky, vyplývajúcu z nariadenia, majú len výrobcovia a distribútori. Zdravotníckych pracovníkov a spotrebiteľov sa to nedotklo. Je možné, a čas ukáže, že aj pre zdravotníckych pracovníkov by to mala byť povinnosť.

Je správne, že sa v oblasti kozmetiky zaviedla povinnosť oznámiť závažné nežiaduce účinky?

áno

Ivana Forgáčová

farmaceutická laborantka
so špecializáciou v odbore lekárenstvo
lekáreň Hypericum, Nitra

Pri množstve kozmetických prípravkov, ktoré máme k dispozícii v lekárňach, považujem oznámenie nežiaducich účinkov za správne, ale pre lekáreň ťažko použiteľné a komplikované. Pacient zväčša lekáreň obchádza z dôvodu neinformovanosti.
Vhodné by bolo, aby pacient priamo oznámil nežiaduci účinok príslušnému orgánu a taktiež zvýšiť informovanosť pacienta nielen zdravotníckym pracovníkom, ale aj bežne dostupným spôsobom (infolinka, tlač).

áno

MUDr. Monika Laššanová, PhD.

kancelária GENAS – asociácia
generických výrobcov

Asociácia generických výrobcov GENAS uvítala Nariadenie Európskeho parlamentu a rady č. 1223/2009 o kozmetických výrobkoch, nakoľko v nedávnej dobe boli publikované viaceré informácie o výskyte závažných kožných, ale aj celkových nežiaducich účinkov po rôznych kozmetických prípravkoch.
Preto považujeme za správne, aby sa tieto závažné nežiaduce účinky oznámili príslušnej štátnej autorite, a tak sa znížilo riziko poškodenia zdravia na minimum.

nie

PharmDr. Ondrej Sukeľ

1. viceprezident
Slovenskej lekárnickej komory

V prípade kozmetiky je testovaná hygienická nezávadnosť a bezpečnosť, nie účinnosť. Preto nevidím význam v oznamovaní nežiadúcich účinkov u produktov, ktoré nemajú dokázané ani účinky žiaduce.

áno

MUDr. Peter Musil

predseda predstavenstva SAFS

Myslím si, že je to správna cesta, nakoniec aj tieto prípravky sú predsa určené ľuďom. Navyše, máme tu nespočetné množstvo všelijakých alternatívnych prípravkov z Indie, Číny a podobne, pričom tie nepodliehajú vôbec žiadnej kontrole. Takže – opakujem, áno, myslím si, že je to správna cesta.

áno

Doc. MUDr. Želmíra Fetisovová, PhD.

Dermatovenerologická klinika UNM
a JLF UK Martin

V klinickej praxi sa dermatológovia pomerne často stretávajú s nežiaducimi účinkami kozmetík, ktoré spôsobujú senzibilizačné alebo iritačné vlastnosti obvykle pomocných látok akými sú konzervanciá, antioxidanty, emulgátory či parfémy, éterické oleje alebo rastlinné extrakty. Možno očakávať, že vyhodnocovanie oznámení nežiaducich účinkov kozmetík by mohlo prispieť nielen k spresneniu epidemiologických údajov, ale aj precíznosti diagnostiky príčin prejavov.

Resumé:

áno	?	nie
4	0	1

Oznámenie závažného nežiaduceho účinku kozmetického výrobku (ZNÚ)

Ing. Helena Kohútová
Úrad verejného zdravotníctva Slovenskej republiky

Tak ako sme uviedli, Nariadenie Európskeho parlamentu a rady č. 1223/2009 o kozmetických výrobkoch, ktoré nadobudlo účinnosť 11. 7. 2013, zavádza systém „hlásení“ a v článku 23 ustanovuje:

1. Ak dôjde k závažným nežiaducim účinkom (ZNÚ) zodpovedná osoba a distribútori bezodkladne oznamujú príslušnému orgánu členského štátu, v ktorom došlo k závažnému nežiaducemu účinku:

- všetky závažné nežiaduce účinky, ktoré sú im známe alebo o ktorých je možné sa právom domnievať, že im známe sú;
- názov daného kozmetického výrobku, ktorý umožní jeho špecifickú identifikáciu;
- nápravné opatrenia, ktoré vykonali, ak ich vykonali.

2. Ak zodpovedná osoba oznámi závažné nežiaduce účinky príslušnému orgánu členského štátu, v ktorom sa vyskytli, príslušný orgán bezodkladne odovzdá informácie uvedené v odseku 1 príslušným orgánom ostatných členských štátov.

3. Ak distribútori oznámia závažné nežiaduce účinky príslušnému orgánu členského štátu, v ktorom sa vyskytli, príslušný orgán bezodkladne odovzdá informácie uvedené v odseku 1 príslušným orgánom ostatných členských štátov a zodpovednej osobe.

4. Ak koneční užívatelia alebo zdravotníci oznámia závažné nežiaduce účinky príslušnému orgánu členského štátu, v ktorom sa vyskytli, príslušný orgán bezodkladne odovzdá informácie o dotknutom kozmetickom výrobku príslušným orgánom ostatných členských štátov a zodpovednej osobe, pričom:

- **„nežiaduci účinok“** je nepriaznivá reakcia pre zdravie ľudí, ktorá môže byť spôsobená bežným alebo racionálne predvídateľným použitím konkrétneho kozmetického výrobku;
- **„závažný nežiaduci účinok“** je nežiaduci účinok, ktorý vedie k prechodným alebo trvalým funkčným poruchám, postihnutiu, hospitalizácii, vrodeným anomáliám alebo k bezprostrednému ohrozeniu života, prípadne k smrti;
- **„zodpovedná osoba“** je
  - výrobca so sídlom v EÚ pre výrobok, ktorý bol vyrobený v EÚ a následne nebol vyvezený a naspäť dovezený do EÚ) alebo osoba so sídlom v EÚ, ktorú výrobca písomne ustanovil za zodpovednú osobu,
  - osoba, ktorú písomne ustanovil výrobca (v prípade, že výrobok bol vyrobený v EÚ a výrobca má sídlo mimo územia EU a zároveň výrobok nebol vyvezený a naspäť dovezený do EÚ),
  - každý dovozca so sídlom v EÚ ak dovezie do EÚ výrobok, ktorý bol vyrobený mimo územia EÚ alebo osoba, ktorú dovozca písomne ustanovil za zodpovednú osobu alebo
  - distribútor so sídlom v EÚ, ak uvedie na trh kozmetický výrobok pod svojím menom alebo výrobok, ktorý je už uvedený na trh zmení spôsobom, ktorý by mohol ovplyvniť jeho súlad s platnými požiadavkami.
- **„distribútor“** je osoba v dodávateľskom reťazci okrem výrobcu alebo dovozcu, ktorá sprístupňuje kozmetický výrobok na trh.

Postup oznamovania ZNÚ

Pred odoslaním oznámenia o výskyte ZNÚ sa musia zodpovedné osoby, distribútori a príslušné orgány uistiť, že nežiaduci účinok spĺňa kritéria závažnosti a kauzality – či závažnú nežiaducu udalosť skutočne spôsobil identifikovaný výrobok, ktorý používal konečný spotrebiteľ.
Pravdepodobnosť kauzality sa zisťuje na základe použitia štandardizovanej metódy a pri oznamovaní údajov o ZNÚ musí byť zachovaná požiadavka ochrany osobných údajov a zaručená dôvernosť informácií.

Na účely zasielania hlásenia boli Európskou komisiou a zástupcami členských štátov vypracované vzory oznámení a postupy, ktoré pri ohlásení je potrebné dodržiavať.

Ak má **zodpovedná osoba alebo distribútor** informáciu o tom, že došlo k závažnému nežiaducemu účinku, **vyplní oznámenie VZOR A** a zašle ho kontrolnému orgánu toho členského štátu, v ktorom pri používaní kozmetického výrobku došlo k závažnému nežiaducemu účinku.

V Slovenskej republike na adresu:
suesk@uvzsr.sk.
Adresy kontrolných orgánov ostatných členských štátov sú uvedené na stránke **www.uvzsr.sk.**

Systém oznamovacej povinnosti

Následné opatrenia zo strany zodpovednej osoby

V prípade potreby musí **zodpovedná osoba** prijať **opatrenia,** ktoré musia byť primerané charakteru alebo frekvencii **ZNÚ,** napríklad zmenu v návode na použitie, označení, upozorneniach, zložení, spätné prevzatie výrobku od spotrebiteľa, stiahnutie výrobku z trhu. Tieto opatrenia musí zároveň **oznámiť** príslušnému **kontrolnému orgánu,** ktorému bolo zaslané oznámenie o ZNÚ.

OZNÁMENIE – vzor A

1. Ohlásenie	**2. Ohlasovateľ**
číslo pod ktorým je ohlásenie zaregistrované prvé následné záverečné dátum doručenia ohlásenia deň/mesiac/rok dátum odoslania ohlásenia na UVZ SR	distribútor zodpovedná osoba adresa telefón e-mail
3. Kritéria závažnosti	
dočasná alebo trvalá funkčná neschopnosť poškodenie hospitalizácia vrodené anomálie bezprostredné ohrozenie života smrť	
4. Ohlasovateľ	**5. Spotrebiteľ**
spotrebiteľ zdravotník iný, špecifikuj Poškodenie bolo potvrdené lekárom áno nie	kód vek v čase zistenia ZNÚ rok narodenia pohlavie: ženské mužské neznáme krajina pobytu
6. Výrobok	**7. Opis nežiaduceho účinku**
a) Úplný názov výrobku výrobca kategória výrobku výrobná dávka číslo notifikácie na CPNP **b) Používanie výrobku** dátum prvého použitia výrobku frekvencia používania výrobku razy/krát za: deň týždeň mesiac rok profesionálne použitie áno nie výrobok sa prestal používať áno nie použitý iba raz neviem Dátum posledného použitia **c) opakované použitie výrobku** s rovnakou reakciou bez reakcie alebo s podobným účinkom bez opakovaného použitia neuvedené **d) iné súčasne používané výrobky** *doplňujúce údaje môžu byť pripojené k ohláseniu*	**a) Typ účinku** štát, kde bola reakcia zaznamenaná dátum vzniku reakcie čas od použitia výrobku k výskytu reakcie minúty/hodiny/dni/mesiac: príznaky reakcie: diagnóza, ak bola stanovená **b) miesto poškodenia** pokožka – vybrať miesto: temeno hlavy vlasy oči zuby nechty pery sliznice, bližšie špecifukuj iné, špecifukuj ZNÚ na mieste aplikácie výrobku ZNÚ mimo miesta aplikácie výrobku
8. Výsledok ZNÚ	
uzdravenie *uveď lehotu potrebnú na uzdravenie)* zlepšenie následky pretrvávajúce neznáme iné	
9. Súvisiace dôležité okolnosti	
áno, bližšie špecifikuj nie súčasne použité výrobky, napríklad lieky, výživové doplnky	
10. Dôležitá zdravotná informácia	
alergická reakcia, špecifikuj ak bol v minulosti vykonaný test, uveď typ a výsledok poškodenie sliznice špecifikuj iné súvisiace poškodenie typ pokožky vrátane fototypu iné, napríklad klimatické podmienky alebo špecifická expozícia	

11. Riadenie prípadu	
a) liečba ZNÚ názov lieku dávkovanie lehota podávania lieku **b) iné opatrenia (napríklad vyhýbať sa pobytu na slnku)** lehota/ doplňujúce údaje **c) vážnosť nežiaduceho účinku** **c-1) funkčná neschopnosť** opis: ak časová, uveď lehotu posúdenie expertom dostupné lekárska správa dostupná funkčná neschopnosť vyliečená **c-2) poškodenie**, špecifikuj % opis posúdenie expertom dostupné lekárska správa dostupná **c-3) hospitalizácia** lehota hospitalizácie: adresa nemocnice: liečba počas hospitalizácie názov lieku dávkovanie lehota podávania lieku liečba/opatrenia po skončení hospitalizácie: **c-4) vrodené anomálie** zistené počas tehotenstva zistené po pôrode lekárska správa dostupná **c-5) bezprostredné ohrozenie zdravia** liečba a prijaté opatrenia **c-6) smrť** dátum diagnóza lekárska správa dostupná	
12. Doplňujúce vyšetrenia	
áno, bližšie špecifikuj nie alergologické vyšetrenie kožné testy na kozmetický výrobok testovaný výrobok použitá metóda hodnoty výsledok kožné testy na látky, napríklad patch test, ak sú dostupné prilož výsledky testov iné výsledky testov na alergie, napríklad IgE iné doplňujúce vyšetrenia , špecifikuj a uveď výsledky	
13. Záver od zodpovednej osoby alebo distribútora	
a) opis prípadu **b) doplňujúce údaje** ak je známe uveď registračné číslo UVZ SR, pridelené prípadu **c) hodnotenie kauzality ZNÚ** veľmi často často možné nepravdepodobné vylúčené neposúditeľné **d) následné postupy** ZNÚ bol zaslaný na kontrolný orgán, špecifikuj ktorý: áno nie neviem **e) prijaté opatrenia** áno, bližšie špecifikuj nie **f) poznámky :**	

Členstvo v SK MTP a poplatky

Janka Strápková st.
vedúca sekretariátu SK MTP

Členstvo

Členstvo v SK MTP je dobrovoľné. Uvedený princíp je obsahom zákona NR SR č. 578/2004 Z. z. v znení neskorších predpisov, § 102e, odsek 5.

Pre nových členov SK MTP členstvo v komore vzniká zápisom do zoznamu.

Člen SK MTP je súčasne členom Regionálnej komory medicínsko-technických pracovníkov (RK MTP), spravidla podľa územnej pôsobnosti výkonu povolania.

Žiadosť

SK MTP zapíše žiadateľa do zoznamu do 30 dní odo dňa doručenia písomnej žiadosti zdravotníckeho pracovníka, ak:

a) je odborne spôsobilý na výkon zdravotníckeho povolania,
b) je bezúhonný.

Vzor tlačiva nájdete na stránke SK MTP.

Práva a povinnosti člena

Člen SK MTP má právo:

a) voliť a byť volený do orgánov SK MTP,
b) využívať odborné, právne a ekonomické poradenstvo a pomoc SK MTP vo veciach výkonu zdravotníckeho povolania,
c) zúčastňovať sa na vzdelávacích aktivitách SK MTP,
d) má potvrdenie o zápise do registra.

Člen komory je povinný:

a) vykonávať svoje zdravotnícke povolanie odborne, v súlade so všeobecne záväznými právnymi predpismi a s etickým kódexom,
b) oboznamovať sa s vnútornými predpismi SK MTP a dodržiavať ich,
c) plniť úlohy vyplývajúce z členstva v SK MTP,
d) oznamovať zmeny údajov, ktoré sa dotýkajú jeho osoby alebo výkonu zdravotníckeho povolania,
e) bez zbytočného odkladu oznámiť údaje na zápis do registra a priebežne ich doplňať,
f) zaplatiť členský príspevok v stanovenej výške RK MTP – je príjmom SK MTP a RK MTP,
g) zdržať sa konania, ktoré by mohlo poškodiť záujmy SK MTP.

Poplatky

1. zápisné – 20 eur (absolvent 10 eur)
2. členské – 17 eur
3. udržiavací poplatok (materská dovolenka, nezamestnaní) – 3 eurá
4. zápisné pri opakovanom vstupe do komory – 34 eur

Otázky z terénu k poplatkom:

Kto určuje výšku členského?

Podľa návrhov regionálnych komôr, o jednotlivých návrhoch hlasujú delegáti Snemu SK MTP.

Ak si môže farmaceutický laborant uplatniť udržiavací poplatok, ako má postupovať?

Udržiavací poplatok hradí člen na príslušnej regionálnej komore SK MTP – musí dokladovať, že je na MD, nezamestnaný.

Termín úhrady členského príspevku na kalendárny rok?

15. marec príslušného kalendárneho roka.

Spôsob úhrady?

Od r. 2013 sekretariát SK MTP zasiela poštovú poukážku s patričnými údajmi.

Ako postupuje SK MTP voči tým, ktorí termín úhrady nedodržia?

V prípade, ak si člen neplní povinnosť riadne a včas platiť členské príspevky, práva člena sú mu obmedzené v plnom rozsahu.

Ako postupuje SK MTP voči neplatičom?

Podľa zákona 578/2004 Z. z. §52, ods. (2), písm. c) - e) a podľa § 65 disciplinárne opatrenia a podľa vnútorných predpisov SK MTP.

Farma-
ceutický
laborant

Anglicko Veľká Británia

Mgr. Andrea Magdolenová
farmaceutická laborantka
lekáreň U leva, Rimavská Sobota

Úvodom sa prenesieme do obdobia romantizmu. Nedá mi nespomenúť meno John Keats, meno anglického básnika, ktorý popri písaní básní, pracoval ako farmaceutický laborant v lekárni. Témami jeho básní bola príroda, láska a história. Začal študovať medicínu a farmáciu, štúdium však nedokončil. Ako veľmi mladý podľahol tuberkulóze. Zanechal po sebe významné diela, najznámejšie *„To Autumn“,* óda na prírodu. Stal sa obľúbeným autorom anglických čitateľov.

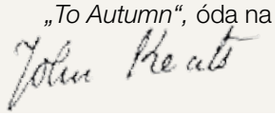

Informácie o štúdiu

Britský systém vysokého školstva je jedným z najrozsiahlejších vo svete. Ponúka variabilitu, flexibilitu a kvalitu. Vo Veľkej Británii je viac než 140 univerzít a vysokých škôl (college), ktoré poskytujú okolo 20 000 rôznych diplomových a postgraduálnych vzdelávacích kurzov. Vysokoškolské štúdium trvá v Anglicku a Walese 3 roky, v Škótsku trvá 4 roky. Na niektorých univerzitách a colleges, kde sa študujú predmety, ako napríklad umenie alebo dizajn, by mali študenti absolvovať základné 3-ročné štúdium. Štúdium medicíny, zubného lekárstva a architektúry môže trvať až 7 rokov.

Vysokoškolské štúdium vo Veľkej Británii pozostáva z troch stupňov

1. **stupeň** – *undergraduate level,* kde štúdium zvyčajne trvá 3-4 roky a absolvent získava titul bakalára *(Bachelor)* v závislosti od vybraných predmetov štúdia.

2. **stupeň** – *postgraduate level:* vzdelávacie kurzy – ďalšie 1- až 2-ročné štúdium ukončené titulom *„Master„ (Master of Art, Master of Science...),* diplomom, certifikátom alebo titulmi *BPhil* a *BLitt.*

3. **stupeň** – *postgraduate level* – výskum – študenti absolvujú ďalšie najmenej dva roky výskumu, ukončené titulom *MPhil (Master of Philosophy)* alebo ďalšie tri roky výskumu ukončené obhajobou dizertačnej práce v príslušnej oblasti, ukončené titulom *PhD.* alebo *DPhil (Doctor of Philosophy).*

Zdravotná starostlivosť

Zdravotná starostlivosť je bezplatná pre všetkých ľudí, ktorí pracujú alebo si prácu hľadajú, alebo majú trvalé alebo prechodné bydlisko vo Veľkej Británii a prispievajú do národného poistenia prvej alebo druhej triedy. Nepreplaca sa však zdravotná starostlivosť poskytovaná v súkromných zdravotníckych zariadeniach, ktoré nie sú v systéme britského verejného zdravotného poistenia *(tzv. NHS – National Health Service).*

V lekárňach v Británii dostať lieky na recept ako aj bez receptu a taktiež poskytujú odborné zdravotné poradenstvo.

Humánne recepty lekárne

- **Otváracia doba v lekárňach**

Lekárne majú väčšinou otvorené od pondelka do piatka, od 09:00 do 18:00, v sobotu od 09:00 do 13:00 a obmedzene v nedeľu. Vo väčších mestách nájdeme veľa lekárni otvorených dlho do noci v týždni ako aj cez víkend. Pre bližšie informácie a pomoc pri hľadaní najlbižšej lekárni navštívte National Health Service stránku a zadajte svoje smerové číslo pre zistenie najbližšej lekárne.

- **Najrozšírenejšiu sieť lekární** *(Chemist, Pharmacy)* má firma **Boots,** ktorá predáva aj drogériu a kozmetiku. O trochu menej je rozšírená **Lloyds Pharmacy.**

Predpísaný liek *(drug)* z receptu *(prescription)* si môžete vybrať v ktorejkoľvek lekárni. Za každú položku na recepte sa platí £6,65. Táto suma je presne stanovená a nezáleží na tom, o aký druh lieku ide. Niekedy môže byť skutočná cena lieku nižšia ako poplatok. Ak je však liek iba na predpis, nie je na výber. V meste je aspoň jedna lekáreň, ktorá má predĺžené otváracie hodiny.

Niektoré bežné lieky, napríklad obsahujúce paracetamol alebo ibuprofén sa dajú kúpiť bez problémov v supermerkete alebo drogérii za minimálne ceny. Rovnako vitamínové prípravky nie sú predávané len v lekárňach.

- **Lekárske ošetrenie je bezplatné**

Lekár vám môže predpísať recept na lieky, alebo vás poslať do nemocnice na ďalšie vyšetrenie. Na niektoré špeciálne vyšetrenia sú poradovníky *(waiting lists).*

Aby sa znížila záťaž na lekárov, propagačné letáky odkazujú ľudí s bežnými problémami a ochoreniami, napr. s bolesťou hrdla, chrípkou alebo bolesťou hlavy do lekárne, kde poskytujú odbornú kvalifikovanú pomoc a potrebné lieky.

Lekárne ponúkajú bezplatný servis odvozu liekov až do domácnosti pacienta.

Na receptoch sa často uvádzajú anglicko-latinské skratky. Lekáreň skratky používa pri vypĺňaní medikamentóznych záznamov pacienta *PMR – Patient Medication Records.* Každý vydaný liek musí byť evidovaný a zaznamenaný v počítači lekárne.

Veľmi dôležitá je spolupráca a dvojitá kontrola lekárnika *(pharmacist)* a laboranta *(pharmacy technician).*

Zaujímavosťou je, že v Anglicku je možné rozbaliť (vyblistrovať) liek do liekovky, podľa predpísaného množstva udaného na recepte, ak sa predpísané množstvo nezhoduje s originálnym balením od výrobcu.

Našla som to, čo som hľadala

Kontrola expirácie

Viera Handlovská
farmaceutická laborantka
Stredoslovenský ústav srdcových a cievnych chorôb
Banská Bystrica

Voľba bola jednoznačná

Na Strednú zdravotnícku školu v Banskej Bystrici som nastúpila v roku 1997 ako absolventka základnej školy, ktorá má detské predstavy o svojom budúcom povolaní.

Ovplyvnili ma moji najbližší

Toto povolanie som si vybrala aj na základe môjho spolunažívania so starými rodičmi, ktorým som často vyberala lieky na lekársky predpis. Nakoľko moja mama pracovala v nemocnici, mohla som nakuknúť aj do zákulisia lekárne, kde ma fascinovala príprava liekov, mastí, kvapiek.

Moje prvé pracoviská

Po skončení Strednej zdravotníckej školy som nastúpila do súkromnej lekárne v Banskej Bystrici, kde som pracovala do nástupu na materskú dovolenku. Po materskej som nastúpila do nemocničnej lekárne, ktorú som neskôr vymenila za súkromnú lekáreň, kde som sa tešila na komunikáciu pacient – laborant. Práca s pacientom, najmä komunikácia a poradenstvo, ma napĺňala. V lekárni, kde som pracovala, sme pripravovali veľa IPL prípravkov, nakoľko sa lekáreň nachádzala v poliklinike. Keďže sa mi núkala nová zaujímavá práca, rozhodla som sa absolvovať postgraduálne špecializačné štúdium.

Objednávanie chýbajúceho materiálu

Dostala som priestor na realizáciu

Neskôr moje kroky viedli do Stredoslovenského ústavu srdcových a cievnych chorôb v Banskej Bystrici. Keď som tam nastúpila, nemala som predstavu, čo ma čaká. Nakoľko nemocnica nemala vlastnú výdajňu zdravotníckych potrieb, začiatky boli ťažké. Spolu s mojou kolegyňou sme začínali „od piky", ale podarilo sa nám vybudovať bezchybný systém zásobovania.

Čo robím?

Moja pracovná náplň pozostáva z objednávania špeciálneho zdravotníckeho materiálu, zdravotníckych a hygienických potrieb. Špeciálny zdravotnícky materiál, ktorý objednávam, je veľmi zaujímavý, nakoľko sme špecializovaný zdravotnícky ústav zaoberajúci sa chorobami srdca a ciev. Pri práci v lekárni by som sa nikdy nestretla s tak špecifickým zdravotníckym materiálom ako sú chlopne, cievy, stenty, diagnostické katétre a inštrumenty, ktoré sú dôležité pri záchrane života našich pacientov.

Čo dodať na záver?

Na záver môžem povedať, že profesia farmaceutický laborant je veľmi zaujímavá a rozmanitá. Nezáleží na tom, kde sa čerstvý absolvent zamestná, každá lekáreň či výdajňa zdravotníckych potrieb alebo práca v distribučnej firme má svoje dôležité miesto pre rozvoj našej profesie. Preto som rada, že som jedna z vás.

Dopĺňanie špeciálneho zdravotníckeho materiálu

4.- 5. október 2013, Žilina
Téma:
Galenická farmácia z pohľadu farmaceutického laboranta
Organizátori:
Slovenská lekárska spoločnosť, Slovenská spoločnosť laborantov a asistentov v zdravotníctve, Sekcia farmaceutických laborantov v spolupráci so Slovenskou komorou medicínsko-technických pracovníkov, Sekciou farmaceutických laborantov

Účasť farmaceutických firiem je tradične vysoká

XXXVI.

| PhDr. Anna Kmeťová

Farmaceutické laborantky z rôznych kútov Slovenska prišli na najväčšie farmaceutické podujatie pre profesiu farmaceutický laborant v SR.

Úroveň konferencie je z roka na rok vyššia.

To, čo sa nemení

- záujem farmaceutických laborantiek o účasť,
- kvalitné prednášky a erudovaní prednášatelia.

To, čo je nové

- farmaceutické laborantky sa mohli podieľať na výbere ústrednej témy konferencie na budúci rok a navrhnúť aj parciálne prednášky a prednášateľov už počas tohtoročnej konferencie.

Úvod konferencie patril dvom predsedníčkam

Vierka Jeníková, čestná predsedníčka sekcie SFL SSLAZ, o. z. SLS, sa potešila, že záujem o konferenciu neklesá, ale rastie a odovzdala pozdrav so želaním prínosu po odbornej a ľudskej stránke účastníkom konferencie od PhDr. Želmíry Mácovej, MPH, riaditeľky Sekretariátu SLS, a JUDr. Márie Mistríkovej, právničky SLS, ktoré sa konferencie pre mimoriadne pracovné úlohy nezúčastnili.

Výkonná predsedníčka sekcie SFL SSLAZ, o. z. SLS, **Alena Slezáček Bohúňová** vyjadrila želanie za seba a výbor sekcie, aby FL poznatky z konferencie preniesli do praxe a uplatnili za tárou v lekárni či výdajni zdravotníckych pomôcok, ocenila spoluprácu s Ústavom farmácie LF SZU formou prednášok na konferencii a zo strany SFL SSLAZ, o. z. SLS, účasťou členov výboru sekcie v skúšobných komisiách špecializačného štúdia v odbore lekárenstvo a vyjadrila radosť z toho, že farmaceutické laborantky prijali za svoj ďalší nástroj vzdelávania časopis Teória a prax I Farmaceutický laborant a prejavujú mu priazeň a podporu. V závere vystúpenia pozvala farmaceutické laborantky, ktorým nie je profesia FL ľahostajná a zaujímajú sa o nové poznatky, aby sa stali členkami sekcie farmaceutických laborantov SSLAZ. o. z. SLS.

Iveta Šluchová je členkou Rady SK MTP. Prihovorila sa účastníkom konferencie za spoluorganizátora podujatia. Zhrnula okruh problémov, ktorým sa komora v ostatnom čase venuje. Tým, že zastupuje 12 profesií jej okruh problematiky je široký. Je to registrácia, hodnotenie sústavného vzdelávania zdravotníckych pracovníkov, ale aj mzdové ohodnotenie zdravotníckych pracovníkov v súvislosti s prijatím kontroverzného zákona č. 62/2012 Z. z. o mzdových nárokoch sestier a PA, ale aj písomná výzva ministerke zdravotníctva z 1. 10. 2013, aby sa k rokovaniam z 3. 6. 2013 vrátila.

Bc. Alena Vagenknechtová (na fotografii v strede), predsedníčka Sekcie farmaceutických asistentov Českej asociácie sestier, s ďalšími členmi sekcie sú už tradičnými hosťami konferencie. Okruh tém, ktorým sa ich sekcia venuje, je rôznorodý. V uplynulom období sa im podarilo vyriešiť za účasti zainteresovaných posun v platovej triede FA zo 7.-9. na 8.-10., obnovili špecializačné vzdelávanie, niektoré kompetencie pri výkone práce v lekárni sa vrátili opäť FA a realizujú ich bez odborného dozoru farmaceuta, zúčastňujú sa legislatívnych procesov, ktoré sa týkajú ich profesie, vytvorili webové stránky prístupné verejnosti, spolupracujú s Európskou asociáciou farmaceutických laborantov a iné.

Obsah konferencie bol oveľa širší. Vybrala som len tie témy a prednášateľov, ktorí sa venovali problematike galenickej farmácie z pohľadu farmaceuta.

Časť členiek výboru SFL SSLAZ, o. z. SLS a tretia zľava Viera Jeníková, čestná predsedníčka sekcie

slovenská konferencia farmaceutických laborantov s medzinárodnou účasťou

Každý účastník konferencie dostal symbol SLS s chuťou medovníka

Sprava doc. RNDr. S. Szücsová, CSc., Mgr. Viera Astalošová, PharmDr. M. Šubová, PhD, PharmDr. K. Sýkorová, PharmDr. L. Černušková,CSc.

Súčasný stav prípravy liekov v lekárňach SR: doc. PharmDr. Juraj Sýkora, CSc., PharmDr. Margaréta Šubová, PhD., Ústav farmácie. LF SZU
Legislatívne aspekty prípravy liekov v lekárňach: doc. RNDr. Silvia Szücsová, CSc., PharmDr. Lucia Černušková, CSc., Ústav farmácie, LF SZU
Nové liekové formy v lekárenskej praxi: PharmDr. Katarína Sýkorová, lekáreň Pilula, Bratislava
Zaobchádzanie s biologickými liekmi: PharmDr. Lucia Černušková, CSc., Ústav farmácie LF SZU
Transdermálne terapeutické systémy, Očné prípravky: doc. RNDr. Silvia Szücsová, CSc., Ústav farmácie LF SZU
Vybrané výpočty pre prípravu liekov v lekárňach: doc. PharmDr. Juraj Sýkora, CSc., PharmDr. Margaréta Šubová, PhD., doc. RNDr. Silvia Szücsová, CSc., PharmDr. Lucia Černušková, CSc., Ústav farmácie LF SZU
Galenické prípravky pripravované v Univerzitnej lekárni UNLP Košice: Anna Vojakovičová, Nemocničná lekáreň, UNLP Košice
Profesionálny zásah galenickej farmácie pri liečbe malaria tropica – kazuistika: Mgr. Andrea Bukovská, Nemocničná lekáreň, Univerzitná nemocnica Martin
Galenika z aspektu farmaceutického laboranta: Mgr. Viera Astalošová, Štátny ústav pre kontrolu liečiv, Kontrolné laboratórium č. 4 v Žiline

O podujatí a hlavnej téme konferencie vás budeme priebežne informovať.

Zozbierané v prestávke konferencie

Ide o témy, o ktorých by sa malo podľa farmaceutických laborantiek hovoriť:

- výživové doplnky a voľnopredajné lieky v hypermarketoch vydáva pracovník bez odborného vzdelania, farmaceutický laborant, ktorý realizuje výdaj voľnopredajných liekov a doplnkov výživy v lekárni, musí absolvovať špecializačné štúdium v odbore lekárenstvo s tým, že si ho z vlastných prostriedkov financuje, a finančná čiastka nie je podľa nich nízka, ide o 500 eur,
- začína byť veľa SZŠ s odborom farmaceutický laborant a ich absolventi začínajú mať problém s uplatnením v praxi,
- IPL vraj občas vyžaduje viac času na administratívu ako na prípravu a to niektorých odrádza a ani cena za výkon nezodpovedá vynaloženému úsiliu a vedomostiam,
- sú pacienti, ktorí žiadajú od FL za tárou vydať liek viazaný na lekársky predpis za platbu v hotovosti. Tým, že ich návrh odmietnu, padnú do nemilosti pacienta, ktorý sa sťažuje, že mu znepríjemňujú život a oberajú o čas, pretože v inej lekárni ten liek aj tak dostane.

Niektoré laborantky sa pýtali, prečo bola zvolená za ústrednú tému konferencie Galenika z pohľadu farmaceutického laboranta.
Výber témy nebola náhoda. Galenická farmácia vždy bola a bude dôkazom fortieľu zdravotníckych pracovníkov v lekárni. To, že sa vytráca a realizuje sa možno len v dvoch zo sto lekární, nie je chybou pacienta. Ten je skôr potrestaný, keď chodí s receptom od lekárne k lekárni. Ako uviedla Mgr. Viera Astalošová zo ŠÚKL, ani ústav nemá dosah na to, ktorá lekáreň IPL realizuje, princíp dobrovoľnosti v otázke IPL umožnil zákon.

Dovidenia o rok v Žiline na XXXVII. slovenskej konferencii farmaceutických laborantov s medzinárodnou účasťou.

JUDr. Mária Mistríková
právnička
Slovenská lekárska spoločnosť

Zamestnanec a zamestnávateľ

I. Výkon inej zárobkovej činnosti
(§ 83 Zákonníka práce)

Otázka:
Môže zamestnanec popri svojom zamestnaní vykonávanom v pracovno pomere vykonávať inú zárobkovú činnosť, ktorá ma k predmetu činnosti zamestnávateľa konkurenčný charakter?

Odpoveď:
Zamestnanec môže popri svojom zamestnaní vykonávanom v pracovnom pomere vykonávať inú zárobkovú činnosť, ktorá ma k predmetu činnosti zamestnávateľa konkurenčný charakter, ***ale len s predchádzajúcim súhlasom zamestnávateľa.*** *Predchádzajúci súhlas musí byť udelený v* ***písomnej forme.*** *V prípade, že sa zamestnávateľ nevyjadrí zamestnancovi* ***do 15 dní od doručenia jeho žiadosti,*** *platí, že súhlas zamestnávateľ udelil.*

Otázka:
Môže zamestnávateľ odvolať písomný súhlas na vykonanie inej zárobkovej činnosti, ktorá ma k predmetu činnosti zamestnávateľa konkurenčný charakter, ktorý udelil zamestnancovi?

Odpoveď:
Áno, zamestnávateľ môže takýto písomne udelený súhlas ***písomne odvolať,*** *ale len* ***z vážnych dôvodov.*** *V písomnom odvolaní* ***musí uviesť*** *tieto závažné* ***dôvody.*** *Zamestnanec je povinný po písomnom odvolaní zamestnávateľa* ***bez zbytočného odkladu skončiť*** *zárobkovú činnosť a to* ***spôsobom*** *vyplývajúcim z príslušných právnych predpisov.*

Otázka:
V ktorých prípadoch sa nevyžaduje súhlas zamestnávateľa na vykonanie inej zárobkovej činnosti, ktorá ma k predmetu činnosti zamestnávateľa konkurenčný charakter?

Odpoveď:
Súhlas zamestnávateľa sa nevyžaduje na výkon ***vedeckej, pedagogickej, publicistickej, lektorskej, prednášateľskej, literárnej a umeleckej činnosti.***

II. Nariadenie práce nadčas pracovníkovi, ktorý vykonáva zdravotnícke povolanie
(§ 97, odsek 7 Zákonníka práce)

Otázka:
V akom rozsahu môže zamestnávateľ zamestnancovi, ktorý vykonáva zdravotnícke povolanie podľa osobitného predpisu nariadiť prácu nadčas?

Odpoveď:
Zamestnávateľ môže zamestnancovi, ktorý vykonáva zdravotnícke povolanie nariadiť v kalendárnom roku prácu nadčas v rozsahu 150 hodín a ***po dohode so zástupcami zamestnancov aj ďalšiu prácu nadčas*** *v rozsahu najviac* ***100 hodín*** *v kalendárnom roku (spolu 250 hodín v kalendárnom roku).*

II. Dočasné prerušenie výkonu práce
(§ 141a Zákonníka práce)

Otázka:
Môže zamestnávateľ prerušiť výkon práce zamestnancovi v prípade podozrenia z porušenia pracovnej disciplíny?

Odpoveď:
Zamestnávateľ môže ***po prerokovaní so zástupcami zamestnancov,*** *zamestnancovi dočasne* ***najdlhšie na jeden mesiac prerušiť*** *jeho výkon práce, ale len v tom prípade ak je zamestnanec* ***dôvodne podozrivý zo závažného porušenia pracovnej disciplíny a jeho ďalší výkon práce by ohrozoval dôležitý záujem zamestnávateľa.*** *Po dobu dočasného prerušenia výkonu práce patrí zamestnancovi náhrada mzdy najmenej v sume 60 % jeho priemerného zárobku a v prípade, že sa závažné porušenie pracovnej disciplíny nepreukázalo, zamestnancovi patrí doplatok mzdy do výšky jeho priemerného zárobku.*

Pestrec mariánsky
jediný granulovaný pestrec na trhu
- 100% prírodný produkt, netoxický, bez alergických účinkov
- pôsobí efektívne na regeneráciu pečeňových buniek
- má vysoký obsah flavonolignanov v prvotnej nekryštalickej podobe
- obsahuje kyselinu linolovú (zo skupiny omega-6 mastných kyselín)
- obsahuje prírodný vitamín E
- obsahuje fytosteroly a fosfolipidy

Plod Pestreca mariánskeho sa používa na posilnenie funkcie pečene a žlčníka

ŽIADAJTE VO SVOJEJ LEKÁRNI

NOVINKA
Bal. 125 g a 250 g

KONTIPRO
Dovozca do SR: Otakar Horák - H - KONTIPRO, Kragujevská 4, 010 01 Žilina
Tel./fax: +421 41 5652547, +421 41 5166270, h-kontipro@stonline.sk, www.h-kontipro.sk

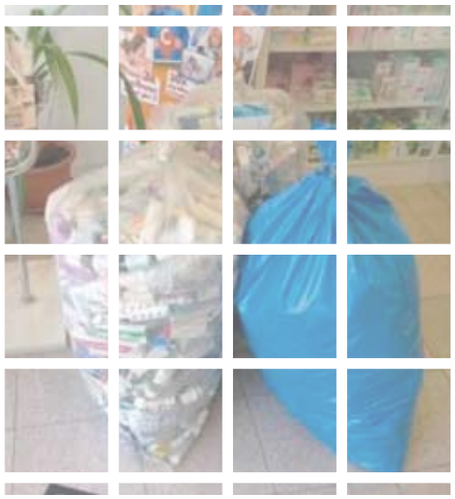

Likvidácia liekov a zdravotníckych pomôcok II.

Mgr. Viera Astalošová
Štátny ústav pre kontrolu liečiv
vedúca KL 4 v Žiline

Postup pri manipulácii a nakladaní s nebezpečným odpadom:

- každá lekáreň a pobočka verejnej lekárne musí mať určený priestor na zhromažďovanie liekov nespotrebovaných fyzickými osobami (pacientmi). V lekárňach sú to obyčajne nádoby alebo prepravky, v ktorých sú vložené hrubé priesvitné polyetylénové vrecia. Tieto nádoby nesmú byť umiestnené v oficíne ani v miestnosti na uchovávanie liekov (sklade) – vyhl. MZ SR č. 129/2012 Z. z. o požiadavkách na správnu lekárenskú prax – príloha č. 1, bod B, č. 5 písm. b),
- v tomto priestore môže držiteľ povolenia skladovať aj „vlastné lieky" určené na zneškodnenie – v modrom polyetylénovom vreci,
- špecifický odpad (striekačky, použité ihly, ortuťové teplomery) sa zbierajú zvlášť do plastových uzavretých fliaš,
- omamné a psychotropné látky (OPL) a lieky s ich obsahom a drogové prekurzory (DP) a lieky s ich obsahom prinesené pacientmi sa zbierajú do priesvitných polyetylénových vriec,
- OPL a lieky s ich obsahom a DP, ktorých vlastníkom je držiteľ povolenia, sa musia uchovávať osobitne a musia sa evidovať. Po ich odovzdaní firme, ktorá má oprávnenie na manipuláciu s nimi, im bude vystavený doklad, ktorý sú v lekárni povinní uchovávať – v prípade OPL 10 rokov, v prípade DP ako aj ostatných liekov 3 roky,
- odvoz odpadu z lekární sa realizuje spravidla 2-krát ročne (jarný a jesenný zber). V prípade potreby (havária, ukončenie činnosti lekárne, veľké množstvo odpadu...) aj mimo spomínaného intervalu,
- pri odbere odpadu odváži poverený pracovník zbernej firmy odpad na overených váhach a vystaví potvrdenie o množstve odpadu, ktoré potvrdí pečiatkou a podpisom aj zamestnanec lekárne, ktorý bol pri vážení,
- zamestnanec zbernej firmy označí priesvitné vrecia samolepkou s názvom a adresou lekárne (môže byť pečiatka lekárne),
- tento istý postup sa zopakuje pri odbere odpadu, ktorý vznikol držiteľovi povolenia,
- obidva druhy potvrdení musia byť v lekárni k dispozícii kontrolným orgánom k nahliadnutiu,
- držiteľ povolenia nesmie hádzať svoje vlastné preexspirované lieky do odpadu od pacientov. V prípade, že kontrolný orgán túto skutočnosť zistí, vyvodí voči nemu sankcie.

Na webovej stránke ŠÚKL (www.sukl.sk) – sekcia inšpekcie – nakladanie s odpadmi, je zverejnený METODICKÝ POKYN MP 105/2012 „Zneškodňovanie liekov nespotrebovaných fyzickými osobami", ktorý je **platný pre všetkých prevádzkovateľov verejných lekární.**

Okrem právnych predpisov, nariadení a postupu pri nakladaní s odpadom obsahuje 4 prílohy:

1. **havarijný plán k nakladaniu s nebezpečným odpadom,**
2. **identifikačný list nebezpečného odpadu,**
3. **prevádzkový poriadok lekárne pre miesto vyhradené na zhromažďovanie nebezpečného odpadu,**
4. **oznam pre občanov o zaobchádzaní s nespotrebovanými liekmi.**

Oznam uvedený v bode 4. odporúčame umiestniť v čakárni lekárne na viditeľnom mieste!

Je potrebné upozorňovať pacientov:

- **aby nespotrebované lieky prinášali do lekárne iba vo vnútornom obale (blister, sklenená nádoba, plastová nádoba, hliníková tuba). Papierové škatuľky a príbalové letáky môžu vyhodiť doma do bežného komunálneho obalu.**
- **aby lieky v žiadnom prípade nevysýpali z vnútorných obalov, ani nevyberali z blistrov (okrem nepríjemného zápachu zo skladovaných a často aj rozkladajúcich sa liekov môže pri manipulácii s nimi dôjsť k nežiaducim účinkom vplyvom inhalácie alebo priameho kontaktu).**

NEBEZPEČNÝM ODPADOM NIE SÚ: homeopatické lieky, liečivé rastliny, čaje, výživové doplnky, liečebná kozmetika, mliečne výrobky, dietetické potraviny, detská výživa, prírodné liečivé vody, prírodné minerálne vody a iné výrobky určené na ochranu a podporu zdravia ľudí a zvierat, väčšina zdravotníckych pomôcok.

Nie je teda dôvod, aby boli odovzdávané v lekárni!

RNDr. Tatiana Magálová
Sekcia bezpečnosti liekov
a klinického skúšania
Štátny ústav pre kontrolu liečiv

Riziká voľnopredajných liekov

OTC lieky s obsahom paracetamolu

Aj voľnopredajný liek je liek so všetkými svojimi atribútmi. Je účinný, bezpečný a kvalitný. Ale zároveň, tak ako u všetkých liekov, existujú aj určité riziká pri jeho užívaní.

Jednými z najčastejšie užívaných a zároveň aj snáď najrizikovejších voľnopredajných liekov sú lieky s obsahom paracetamolu.

Paracetamol je indikovaný na znižovanie zvýšenej telesnej teploty pri chrípkových alebo iných horúčkovitých stavoch a na tlmenie nezápalovej bolesti rôzneho pôvodu, napr. bolesť hlavy vrátane migrény, bolesť zubov, bolesť svalov a kĺbov, bolesť chrbta, menštruačné bolesti.

Šírka uvedených indikácií poukazuje na rôznorodosť zdravotných situácií, kedy sa tieto lieky používajú. Zároveň si treba uvedomiť skutočnosť, že paracetamol má, najmä v dôsledku úzkej terapeutickej šírky, do statočný potenciál spôsobiť pri nesprávnom a najmä nadmernom užívaní závažné zdravotné komplikácie, a to najmä poškodenie pečene, ktoré môže byť závažné, vyžadujúce si hospitalizáciu, v niektorých prípadoch transplantáciu pečene a vyskytujú sa aj úmrtia v dôsledku poškodenia pečene vysokými dávkami paracetamolu.

Hepatotoxický účinok paracetamolu je odbornej verejnosti dobre známy. Vzhľadom na to, že pacienti sa nie vždy zaujímajú o zloženie liekov, ktoré užívajú, je veľmi dôležité upozorniť ich pri výdaju lieku, že liek obsahuje paracetamol.

Pri veľkom množstve liekov s veľmi rozdielnymi názvami môže nedostatočne informovaný pacient ľahko pochybiť a neúmyselne si spôsobiť predávkovanie, napr. pri pretrvávajúcej horúčke častejším užívaním ako je indikované. Potenciálne riziko je možné identifikovať u každej vekovej skupiny.

Prístup lekárnika alebo farmaceutického laboranta vydávajúceho liek s obsahom paracetamolu musí byť individuálny podľa pacienta, ktorému je tento liek určený.

Riziká u detí:

U detí hrozí riziko z predávkovania, najmä ak sa nezoberie do úvahy hmotnosť dieťaťa a pri výdaji lieku sa lekárnik alebo farmaceutický laborant riadi iba vekom dieťaťa.

Odchýlky od predpokladanej priemernej telesnej hmotnosti v danom veku od skutočnej hmotnosti dieťaťa môžu byť značné.

Pri nezohľadnení skutočnej hmotnosti môže dôjsť pomerne ľahko na jednej strane k predávkovaniu paracetamolom, ale rovnako je možné aj nedostatočné dávkovanie spôsobujúce nedostatočný alebo až žiadny terapeutický účinok, čo následne opäť môže viesť rodičov k opakovanému alebo častejšiemu podávaniu lieku s rizikom jeho predávkovania.

Jednotlivá dávka pre deti je 10-15 mg/kg, celková denná dávka nesmie presiahnuť 60 mg/kg telesnej hmotnosti.

Lieková forma	Obsah paracetamolu v mg	Telesná hmotnosť dieťaťa nad
čapíky	100 mg paracetamolu	7 kg
čapíky, perorálna suspenzia	125 mg paracetamolu	9 kg
kapsuly	200 mg paracetamolu	15 kg
čapíky	250 mg paracetamolu	15 kg
tablety, šumivé tablety	500 mg paracetamolu	40 kg

Riziká u dospelých:

Najväčším rizikom užívania paracetamolu u dospelých je „úmyselné“ predávkovanie v snahe dosiahnuť čo najrýchlejší účinok a cítiť sa v čo najkratšej dobe *„zdravý“*.

Na trhu je veľa monokomponentných aj kombinovaných liekov s rôznym obsahom paracetamolu, pričom v niektorých liekoch je obsah paracetamolu v jednej dávke (tablete, vrecúšku na prípravu nápoja) až 1 000 mg. Pri výdaji takýchto liekov (napr. COLDREX MaxGipp, Panadol 1g, Paralen Grip horúci nápoj 650 mg atď.) je obzvlášť dôležité upozorniť pacienta na najvyššie prípustné dávkovanie a nekombinovanie s inými liekmi obsahujúcimi paracetamol.

Pacienti sú si tiež málokedy vedomí toho, že rôzne „horúce nápoje“ nie sú neškodné čaje, ktorými môžu zapiť tabletku paracetamolu.

Špecifickým prípadom je liek Coldrex Nočná liečba, ktorý je určený len na užitie večer pred spaním namiesto večernej dávky iného lieku s obsahom paracetamolu.

Celková dávka paracetamolu vo všetkých liekoch užitých v jeden deň nesmie prekročiť maximálnu celkovú dennú dávku, ktorá je u dospelých 4 g.

K liečbe paracetamolom je potrebné pristupovať veľmi zodpovedne a to tak zo strany lekárnika a farmaceutického laboranta, ako aj samotného pacienta.

Klasifikácia liečiv

A01 Stomatologické prípravky

patria do prvej anatomicko-terapeutickej skupiny liečiv zameranej na liečbu tráviaceho traktu a metabolizmu. Rozdeľuje sa do štyroch farmakologicko-terapeutických podskupín. V praxi sa najčastejšie stretávame s liečivami z troch z nich.

PharmDr. Adela Čorejová, PhD.
Katedra farmakológie a toxikológie
Farmaceutická fakulta UK, Bratislava

Do podskupiny **„Látky na prevenciu zubného kazu“** sú zaradené fluoridové liečivá, ktoré sa používajú na prevenciu vzniku zubného kazu u detí a mladistvých, ako aj u pacientov so zubným strojčekom, ortodontickými aparátmi a čiastočnými protézami. Tieto prípravky sa používajú aj na liečbu citlivých zubných krčkov. Denné definované dávky (DDD) boli stanovené pre tablety určené deťom.

V podskupine **„Antiinfektíva a antiseptiká na lokálnu ústnu liečbu“** sú zaradené antiinfekčné a antiseptické prípravky používané prevažne na liečbu gingivitídy a stomatitídy.

Z podskupiny **„Iné lieky na lokálnu liečbu v dutine ústnej“** sa využívajú najmä kloktadlá a hemostatické liečivá. Používajú sa pri bolestiach, zápaloch, pri podráždení, poraneniach alebo vredoch v ústnej dutine, nose a v hltane. Môžu sa používať aj pri ťažkostiach spôsobených prerezávaním zubov a na upokojenie bolestivých ďasien u dojčiat a malých detí, alebo pri otlačeniach a povrchových poraneniach ústnej sliznice spôsobených zubnou protézou alebo používaním čeľustno-ortopedických aparátov. DDD pre túto podskupinu neboli stanovené.

Všetky stomatologické prípravky sú určené na dočasné užívanie. Pri užívaní niektorých sa môže objaviť zmena farby povrchu jazyka, prípadne zmena farby zubov (chlórhexidín), ktorá po prerušení liečby ustúpi. Na začiatku používania orálnych prípravkov vo forme roztoku sa môžu objaviť prechodné zmeny chuti (chlórhexidín) a pocit pálenia jazyka (chlórhexidín, lidokaín, cholíniumsalicylát). Pri dlhšom užívaní alebo po ukončení užívania prípravku tieto zmeny zvyčajne zmiznú.

Zložkou niektorých stomatologických prípravkov môže byť napríklad **benzalkóniumchlorid,** ktorý **vyvoláva podráždenie kože.** Pri užívaní prípravkov s obsahom **lidokaínu, škorice a rumančeka** *(Matricaria recutita)* sa môže prechodne vyskytnúť alergická reakcia (napríklad kontaktná alergia). Na Slovensku je registrovaných 29 stomatologických prípravkov skupiny A01. Ide o prípravky určené na topickú aplikáciu vo forme gélu alebo hydrogélu (chlórhexidín) alebo orálnej aerodisperzie (spray).

Na výplach a kloktanie sú dostupné roztoky (olaflur, chlórhexidín, diklofenak).

Na prevenciu zubného kazu sú určené tablety s obsahom fluoridu sodného, ktoré sú viazané na lekársky predpis.

Tablety s obsahom antimykotika mikonazol sa používajú pri liečbe **orofaryngeálnej kandidózy.** Viazané sú na lekársky predpis.

V skupine stomatologických prípravkov nájdeme aj liečivá používané pri terapii hrdla. Tie sú dostupné vo forme tvrdých pastiliek (benzydamín, chlórhexidín).

Kód	Názov farmakologicko-terapeutickej podskupiny	Liečivo registrované na Slovensku
A01AA	Látky na prevenciu zubného kazu	natrium fluoratum, olaflu
A01AB	Antiinfektíva a antiseptiká na lokálnu ústnu liečbu	chlórhexidín, mikonazol
A01AC	Kortikosteroidy na lokálnu liečbu v ústnej dutine	–
A01AD	Iné lieky na lokálnu liečbu v ústnej dutine	cholíniumsalicylát, lidokaín lidokaín a cetylpyridín, benzydamín, diklofenak

Farmakologicko-terapeutické podskupiny skupiny Stomatologických prípravkov a liečivá registrované na Slovenku

Téma čísla

MUDr. Mgr. Eva Dická

pediater – infektológ
1. detská klinika LF UK A DFNsP
Bratislava

Infekčné choroby sú ochorenia vyvolané živými mikroorganizmami (vírusy, baktérie, plesne, prvoky, parazity) a ich produktmi, ako sú – toxíny, rôzne enzýmy, antigény a pod.

Infekčné ochorenia v detskom veku

DIAGNOSTIKA

Mikroorganizmus je variabilný, premenlivý, prenosný a môže sa rozšíriť tak, že vznikne epidémia až pandémia. Ochorenia majú svoj charakteristický priebeh a podľa stupňa imunity vzniká imunitná odpoveď (krátkodobá alebo doživotná).

Predpokladom šírenia ochorenia sú **3 základné články epidemického procesu: prameň pôvodcu nákazy, prenos nákazy a vnímavý jedinec.**

Priebeh infekčného ochorenia *závisí od infekčnej dávky* t. j. množstva patogénov, ktoré je schopné vyvolať ochorenie a imunity postihnutého jedinca. Môže byť asymptomatický až po ťažký (fatálny) priebeh, ktorý ohrozuje život jedinca a môže končiť poškodením jedinca alebo smrťou.
Rozoznávame viacero fáz ochorenia: *inkubačná doba, prodromálne štádium, štádium plného rozvoja ochorenia, štádium ústupu príznakov a rekonvalescencia.*
U niektorých ochorení môže nastať recidíva a relaps ochorenia.

Vznik infekčného ochorenia u detí závisí od imunitného systému jedinca, pretrvávania vytvorených protilátok alebo do 6. mesiaca života od hladiny protilátok prenesených transplacentárne od matky.

Podrobnosti o prevencii a kontrole prenosných ochorení upravuje Vyhláška MZ č. 585/2008 v zmene: 273/2010 Z. z.

Infekčné ochorenia rozdeľujeme na:

A. Črevné infekcie:

Prenos je fekálno-orálny. Vstupnou bránou je zažívací trakt. **Faktory prenosu sú:** *kontaminované potraviny, voda, pôda, kontaminované ruky, prípadne predmety dennej potreby.*
Klinickými príznakmi sú: bolesti brucha, pocit na vracanie, vracanie, kŕče, hnačky, teplota.
Výskyt: sporadický ale aj epidémie, vo všetkých vekových kategóriách.
Izolácia:
- **doma alebo na infekčnom oddelení:** salmonelóza, kampylobakterióza, dyzentéria, listéria, brucelóza, parazitózy, infekcie vyvolané E. coli, hnačky vírusového pôvodu, botulizmus, stafylokokové enterotoxikózy...
- **na infekčnom oddelení:** brušný týfus, paratýfus, hepatitída typu A a E, cholera, amébová dyzentéria.

B. Respiračné infekcie:

Vstupnou bránou infekcie je sliznica dýchacích ciest. **Prenos:** *kvapôčkami, aerosólom.*
Výskyt: epidémie, sporadicky, vo všetkých vekových kategóriách.
Klinické príznaky: kašeľ, horúčka, dýchavičnosť, vracanie, bolesti hlavy.
Izolácia:
- **doma alebo na infekčnom oddelení:** čierny kašeľ, chrípka,
- **doma alebo na detskom oddelení:** infekcie dýchacích ciest, 5. a 6. detská choroba,
- **na infekčnom oddelení:** záškrt, zápal mozgových blán, osýpky, chrípka, herpetické infekcie.

C. Krvné nákazy:

Prenos: *krvnou cestou – priamo alebo cez vektora – komáre, muchy, ...*
Klinické príznaky: horúčka, schvátenosť, krvácanie do kože, vnútorných orgánov, postihnutie CNS, zlyhanie pečene, obličiek.
Výskyt: sporadicky.
Izolácia na infekčnom oddelení: vírusové hepatitídy, lymská borelióza, horúčka Hantaan, kliešťová encefalitída, HIV.

D. Nákazy kože a povrchových sliznic:

vstupnou bránou je koža a sliznice. **Časté sú:** *mykózy, bradavice, hnisavé ochorenia kože, zápaly spojiviek, afty, infekcie rán, pohlavné choroby, svrab.*
Izolácia je možná doma, na kožnom, očnom a chirurgickom oddelení.

E. Nozokomiálne (nemocničné) nákazy

Základné opatrenia proti nákazám:
1. preventívne – ich cieľom je predchádzať vzniku infekčného procesu, t. j. dodržiavanie zásad, otužovanie..., očkovanie.
2. represívne – ich cieľom je už počas vzniknutej infekcie zabrániť jej ďalšiemu šíreniu, dodržiavať zásady všeobecnej hygieny, osveta, správna výživa.
Patrí k nim: **izolácia chorého, karanténa, dezinfekcia, sterilizácia, dezinsekcia, deratizácia.**
Očkovanie je najúčinnejší prostriedok prevencie infekčných ochorení. V SR sú deti v rámci povinného očkovania očkované proti 10 ochoreniam – záškrt, tetanus, čierny kašeľ, invazívne hemofilové a pneumokokové nákazy, žltačka typu B, detská obrna, ružienka, osýpky, mumps. V oblastiach s vyšším výskytom tuberkulózy aj proti TBC.

Kľúčové slová a fakty:

Infekčné choroby sú ochorenia vyvolané živými mikroorganizmami a ich produktmi.
Prameňom pôvodcu nákazy je chorý človek, zviera alebo bacilonosič.
Priebeh infekčného ochorenia *závisí od infekčnej dávky.* Izolácia pacienta na infekčnom oddelení závisí od typu ochorenia, klinického priebehu a stupňa nákazlivosti.

Predstavujeme

NOVÝ
Panadol pre deti jahoda

NOVINKA

Rýchlejšia absorbcia + **Nová** dávkovacia striekačka + **Nová** nerozbitná fľaštička + **Nová** deťmi obľúbená príchuť =

Nová forma Panadolu Baby na liečbu bolesti a horúčky

Účinnosť a bezpečnosť, ktorej môžete dôverovať ...
Teraz vylepšený tak, aby vyhovoval všetkým potrebám Vašich pacientov.

NÁZOV: PANADOL PRE DETI JAHODA 24 mg/ml **Zloženie:** Paracetamolum 120 mg v 5 ml **Lieková forma:** Perorálna suspenzia **Terapeutické indikácie:** Panadol pre deti jahoda 24 mg/ml je indikovaný na zníženie horúčky a bolesti sprevádzajúcej chrípku, infekčné ochorenia detského veku (napr. osýpky, ružienka, ovčie kiahne, šarlach, mumps) a na zníženie zvýšenej teploty po očkovaní. Panadol pre deti jahoda 24 mg/ml je tiež vhodný na tlmenie bolesti pri prerezávaní zúbkov a bolesti zubov. **Dávkovanie a spôsob podávania:** Deťom vo veku 2-3 mesiace sa po očkovaní na symptomatickú úľavu podáva jednotlivá dávka 2,5 ml (120 mg/5 ml). Odstup medzi dávkami je najmenej 6 hodín. Jednotlivá dávka pre deti od 3 mesiacov do 12 rokov je 10 - 15 mg/kg. Celková denná dávka nesmie presiahnuť 60 mg/kg telesnej hmotnosti u detí do 6 rokov a 1500 mg u detí od 6 do 12 rokov s hmotnosťou 21 - 25 kg a 2 000 mg pri hmotnosti 26 - 40 kg. **Kontraindikácie:** Precitlivenosť na paracetamol alebo na ktorúkoľvek z pomocných látok, ťažká hepatálna insuficiencia a akútna hepatitída a ťažká hemolytická anémia. **Nežiaduce účinky:** Zriedkavo sa vyskytli hlásenia krvnej dyskrázie vrátane trombocytopénie a agranulocytózy. Najčastejšími nežiaducimi účinkami je žihľavka a zvýšenie pečeňových transamináz, ktoré sa vyskytujú u 0,01 % - 0,1 % liečených pacientov. **Špeciálne upozornenia na uchovávanie:** Uchovávajte v pôvodnom vnútornom obale pri teplote do 30 °C. Chráňte pred mrazom. **Držiteľ rozhodnutia o registrácii:** GlaxoSmithKline Consumer Healthcare, GlaxoSmithKline Export Ltd., Brentford, TW8 9GS, VeľkáBritánia. **Registračné číslo:** 07/0261/92-C/S **Dátum prvej registrácie/ predĺženia registrácie:** 18.03.1992/bez časového obmedzenia **Dátum poslednej revízie textu:** Júl 2012. K dátumu 24. 7. 2012 došlo k zmene názvu PANADOL BABY na PANADOL PRE DETI JAHODA.
Liek je voľno predajný a nie je hradený z prostriedkov verejného zdravotného poistenia.

GlaxoSmithKline

Panadol je registrovaná ochranná známka skupiny firiem GlaxoSmithKline.

CHCSK/CHPDL/0061/13

Téma čísla

PharmDr. Ivana Šupolová
Stredná zdravotnícka škola, Trnava

FARMAKOTERAPIA

Infekcie môžu byť vírusového alebo baktériového pôvodu so súčasným výskytom horúčky alebo bez nej. Podľa pôvodcu infekcie sa volí aj vhodný terapeutický postup.
Jednotlivé ochorenia rozdelím podľa orgánového postihnutia na ochorenia v ústnej dutine a v dýchacích cestách, gastrointestinálne choroby, na infekcie močových ciest a kožné infekčné ochorenia.

Infekčné ochorenia v

Infekcie ústnej dutiny a dýchacích ciest

Afty sú bolestivé belavé vriedky v ústach, ktoré môžu mať infekčného pôvodcu. Príčiny nie sú celkom jasné. Vyskytuje sa povlečený jazyk, pálenie, suchosť ústnej sliznice, niekedy horúčka.
Soor sa prejavuje sivobielymi škvrnami a povlakmi na jazyku. Príznaky sú rovnaké ako pri aftách. Afty patria medzi ochorenie, ktoré možno zvládnuť samoliečbou pomocou roztokov či gélov. Z liekov pripravovaných v lekárni sa aj pre novorodencov u nás používa *genciánová violeť,* čo je 1% vodný roztok liečiva *methylrosanilinum chloratum,* s antibakteriálnymi, antimykotickými a protihelmintickými vlastnosťami.
U veľmi malých detí sa tieto prípravky nanášajú pomocou vatovej tyčinky na postihnuté miesta. Používajú sa výťažky zo šalvie, rebarbory, myrhy, nechtíka. Neodporúča sa vyplachovanie úst rumančekom, pretože by mohol zvyšovať riziko sooru ústnej dutiny. Na potlačenie bolesti sa z analgetík používa *ibuprofen* alebo *paracetamol* vo forme sirupu, čapíka alebo tabliet.
Počas liečby treba prísne dodržiavať ústnu hygienu. Cumlíky, fľaše treba denne vyvárať. Pri podozrení na soor treba vyhľadať lekára, ktorý nasadí antimykotickú liečbu. Podporná terapia je rovnaká ako pri aftách. Malým deťom sa odporúča po jedle vytrieť ústnu dutinu gázou navlhčenou v prevarenej vode, pretože zvyšky mlieka môžu byť príčinou kvasných procesov.

Infekcie horných dýchacích ciest

Medzi prevažne vírusové infekcie horných dýchacích ciest patrí **nádcha, chrípková infekcia (prechladnutie), sínusitída (zápal prínosových dutín), bronchitída a kašeľ, laryngitída (zápal hrtana), bolesti hrdla a angína.**
Prenášajú sa kvapôčkovou infekciou.

Nádcha, sínusitída, prechladnutie sa prejavujú kýchaním, výtokom z nosa, upchatým nosom, bolesťami hrdla, hlavy, miernou horúčkou. Na zmiernenie týchto príznakov sa používajú **∂_1 – sympatomimetiká - dekongestíva** (xylometazolín, oxymetazolín, tetryzolín) vo forme nosných kvapiek alebo aerodisperzií, pri výdaji ktorých je nutné upozorniť pacienta, aby ich užíval maximálne 7 dní. Pomáhajú tiež prípravky s obsahom soli, izotonické alebo hypertonické roztoky chloridu sodného, morská voda. Deti do 6 rokov nemôžu užívať nosové kvapky s obsahom oleja. **Zápal nosovej sliznice** upokojujú nosné gély s obsahom dexpanthenolu, chloridu sodného alebo inhalovanie slanej pary, ktorá zvlhčuje sliznice, uvoľňuje hustý hlien a tak uľahčuje dýchanie. Pri liečbe **kašľa** treba zistiť, či treba použiť *expektoranciá* – ak ide o produktívny, vlhký kašeľ (bromhexin, ambroxol, acetylcysteín) alebo *antitusiká* – ak ide o suchý, dusivý kašeľ (klobutinol, butamirát), ktoré nemožno v žiadnom prípade kombinovať. Pri liečbe treba dodržiavať dostatočný prísun tekutín vo forme bylinkových čajov a minerálnych vôd.
Z fytoterapie je najvhodnejšia šalvia *(Salviae herba)* alebo zmesi rastlinných drog s expektoračným účinkom *(Species pectorales)*, ktoré obsahujú skorocel (Plantaginis folium), podbeľ *(Farfarae folium),* ibiš *(Althaeae radix),* divozel *(Verbasci flos).* V strave treba dbať na dostatočný prísun vitamínu C a zinku, aj vo forme vitamínových doplnkov. Hranica samoliečby je však 7 dní. **Sínusitída** sa prejavuje bolesťami hlavy, precitlivenosťou na tlak nad prínosovými dutinami, miernou horúčkou, hnisavým výtokom z nosa. **Laryngitída** alebo zachrípnutie či strata hlasu je spojená s bolestivosťou pri prehĺtaní a ďalšími vyššie uvedenými príznakmi. Z voľnopredajných liečiv sa používajú dekongestíva a inhalovanie morskej vody – avšak príznaky musia ustúpiť pri samoliečbe do 2 dní.
Z fytoterapie sú vhodné čajoviny s obsahom šalvie *(Salviae herba),* mäty *(Menthae piperitae herba/folium),* tymianu a rumančeka *(Chamomillae flos).* Pri **angíne** sa vyskytujú všetky spomínané príznaky, najvýraznejšia je bolesť hrdla, ktorá sa tlmí *antiflogistikami* (flurbiprofen, benzydamín), *lokálnymi anestetikami* (benzydamín, mentol, benzokaín) a *dezinficienciami* (cetylpyridíniumchlorid, chlórhexidín) či rastlinnými extraktmi (šalvia, rumanček) v podobe pastiliek na cmúľanie, roztokov na kloktanie či orálnych aerodisperzií. Slaný roztok na kloktanie sa pripraví rozpustením ½ čajovej lyžičky v 200 ml teplej vody. V dôsledku chrípkovej infekcie môže vzniknúť **zápal stredného ucha,** ktorý možno tlmiť ušnými kvapkami s obsahom antibiotika, ktoré sú viazané na lekársky predpis alebo voľnopredajné ušné kvapky Burow. V lekárni sa pripravujú ušné kvapky borité ako 2 % liehový roztok kyseliny boritej. Preventívne by sa malo dieťaťu čistiť len ušnica a okolie vonkajšieho zvukovodu. Používanie vatových paličiek nie je vhodné, pretože zasúvajú ušný maz späť dovnútra ucha,

detskom veku

čím sa upcháva zvukovod.

Gastrointestinálne infekcie

Príčinou bolestí brucha môže byť **obstipácia, hnačka** alebo **gastroeneteritída.** Bolesti miernia teplé obklady na brucho viackrát denne na 15 min. Tieto nemožno použiť pri podozrení na zápal slepého čreva. Pri nafukovaní pomáhajú masáže brucha v smere hodinových ručičiek.

Z fytoterapie sú vhodné čaje s obsahom fenikla, rasce, anízu, rumančeka. Feniklový čaj sa pripravuje zaliatím 1 čajovej lyžičky rozdrvených feniklových semienok *(Foeniculi fructus)* ¼ l vriacej vody, nechá sa lúhovať prikryté 10 min, nakoniec sa výluh prefiltruje. Pri výskyte silných kŕčov sú dostupné spazmolytiká vo forme tabliet s obsahom butylskopolamínu alebo drotaverínu. **Hnačka** sa prejavuje riedkou stolicou častejšie ako 3-krát za deň. Pri liečbe sa používajú adsorbenciá – carbo medicinalis a dosmectitum, liečivo vhodné aj pre deti do 1 roku. Na doplnenie stratených tekutín pri hnačke a zvracaní sa musia podávať rehydratačné roztoky s obsahom glukózy a elektrolytov vo forme prášku, ktorý sa pred použitím rozpustí v prevarenej vode. Majú rôzne príchute. Inou liekovou formou na rehydratáciu organizmu sú šumivé tablety s obsahom elektrolytov pre deti od 3 rokov. Podporná liečba zahŕňa preparáty na obnovu črevnej mikroflóry. Na rýchlejšie potlačenie prejavov hnačky sa pre deti od 6 rokov môže použiť loperamid vo forme perorálnych kapsúl. Na eradikáciu infekčného pôvodcu hnačky sú na trhu dostupné kapsule s obsahom nifuroxazidu, ktorý je však kontraindikovaný u detí do 6 rokov. Sťahujúco, protizápalovo a obstipačne pôsobí čučoriedkový odvar *(Myrtilli fructus),* pri príprave ktorého sa 3 polievkové lyžice sušených čučoriedok varia v 400 ml vody 10 min, potom sa odvar precedí.

Infekcie močových ciest

Zápal močového mechúra a **infekcie močových ciest** spôsobené baktériami *(E.coli)* sa liečia výlučne podávaním antibiotík viazaných na lekársky predpis. Ako podporná terapia sa podávajú diuretické čaje s obsahom brezových listov, vňate žihľavy, prasličky, zlatobyle. Čajoviny z listov medvedice lekárskej nie sú vhodné pre deti do 12 rokov. Proti bolesti tiež pomôže teplý vlhký zábal na podbruší. Veľmi dôležitý je prísun tekutín. Vhodné sú tiež brusnicové extrakty vo forme kapsúl, šumivých tabliet, sirupu.

Vybrané kožné infekcie

Herpes (opar) je vírusového pôvodu, pôvodcom je vírus herpes simplex typ 1 prenášaný kvapôčkovou infekciou. Na jeho potlačenie sa používajú virostatiká vo forme gélov či krémov (aciklovir, penciklovir, tromantadín) a dermálne polotuhé lieky s obsahom zinku, síranu zinočnatého ako účinnej látky s vysušujúcim účinkom. Vysušenie pľuzgierikov urýchľuje obklad z nechtíka *(Calendula officinalis, Asteraceae).* Na jeho prípravu sa 2 čajové lyžičky nechtíkových kvetov zalejú ¼ l vriacej vody a nechá sa lúhovať 10 min. Obklad sa necháva pôsobiť 15 min. Vírusového pôvodu sú tiež **bradavice** spôsobené papilomavírusmi. Na ich liečbu sa používajú keratolytiká – kyselina salicylová, kyselina mliečna, fluorouracil, kyselina šťavelová vo forme dermálnych roztokov či náplastí, ktoré sa 2 až 3 dni ponechávajú na bradavici. Pri aplikácii roztokov treba dávať pozor, aby sa tieto nedostali do styku so zdravou kožou. Po zaschnutí sa vrchná vrstva buniek odstraňuje po 2-4 dňoch po kúpaní.

V krátkom prehľade som uviedla farmakoterapiu aspoň niektorých najčastejšie sa vyskytujúcich infekčných ochorení v detskom veku. Zamerala som sa pritom najmä na voľnopredajné lieky, ktoré pomáhajú potláčať prejavy týchto ochorení.

Kľúčové slová:

Infekcia – ide o napadnutie hostiteľského organizmu patogénnym mikroorganizmom (baktériou, vírusom, hubami, parazitmi). Reakicou hostiteľského organizmu je zápal prejavujúci sa horúčkou.
Kvapôčková infekcia – druh infekcie, ktorej prenos medzi infikovaným jedincom a zdravým jedincom sa uskutočňuje prostredníctvom drobných kvapôčok slín, nosného sekrétu počas kýchania, kašľania, počas reči.

Téma čísla

Ing. Alžbeta Medveďová, PhD.
Ústav biochémie, výživy a ochrany zdravia FCHPT STU, Bratislava

VÝŽIVA

Infekčné ochorenia v detskom veku

Infekčné ochorenia vyvolané prítomnosťou cudzieho organizmu môžu postihnúť jednotlivé časti tela a vo všeobecnosti sa prejavujú zápalom, sprevádzaným zvýšenou teplotu, bolesťou, prípadne poruchou funkcie daného systému.

Pri liečbe detských **vírusových infekčných chorôb** (mumps, ovčie kiahne, osýpky a pod.) sa využíva len symptomatická liečba, pri ktorej platia niektoré základné pravidlá. Počas trvania ochorenia by malo byť dieťa izolované a mal by byť zabezpečený pokoj na lôžku. Dbáme na dostatočný príjem **tekutín** a **vitamínov.** Nezabúdame na osobnú hygienu (čistenie zubov, kloktanie dezinfekčnými prostriedkami, pri ovčích kiahňach je dovolené krátke sprchovanie teplou vodou bez mydla a len opatrné osušenie pokožky). Pri mumpse podávame len kašovitú stravu a vyhýbame sa kyslým tekutinám.

Prvú **herpetickú infekciu** dostávajú malé deti často bez akýchkoľvek príznakov, no ak už vírus majú v sebe, už sa ho viac nezbavia. V dospelosti má proti vírusu protilátky až 85 % populácie, vtedy už môžeme len predchádzať jeho prepuknutiu alebo zmierňovať jeho príznaky. Pri prepuknutí oparu musíme v prvom rade zabezpečiť pokoj, teplo a dostatočný prísun živín z potravy. Na posilnení imunity sa podieľajú vitamíny a stopové prvky, z nich najdôležitejšie sú **vitamíny skupiny B** (zemiaky, zelenina, strukoviny, obilniny), **vitamín A** (mrkva, špenát, brokolica, kel, mangold, tekvica, melón, marhule, broskyne), **vitamín E** (rastlinné oleje, sójové produkty, kukurica), **selén** (cibuľa, hríby, cesnak, špargľa, hľuzová zelenina) a **zinok** (strukoviny, orechy, semienka a jadierka).

Bolesť uší môže byť spôsobená zhnisanými zubnými koreňmi, zápalom mandlí, zápalom jednotlivých častí ucha, infekciou nosohltana, ale aj po ponáraní do chlórovanej vody v bazénoch alebo pri studenom prievane. Niektoré zápaly zmiernime teplom, potením, vlhkými teplými obkladmi alebo výplachmi. Všetky druhy **cibuľovej zeleniny** majú antibakteriálne účinky, preto môže bolesť utíšiť aj štuplík z posekanej cibule zafixovaný šatkou okolo hlavy. Problémom s ušami môžeme predchádzať aj stravou bohatou na **vitamíny skupiny B** a **cholín** (pohánka, zelený hrášok, zemiaky, tofu syr, banány, špenát a avokádo), ktoré spevňujú myelínovú vrstvu nervových buniek v uchu.

Pri **virózach, chrípke, zápale prínosových dutín a nádche** nikdy nepotláčame kýchanie. Hlien sa nesmie hromadiť v prínosových a čelových dutinách, inak môže vzniknúť bolestivý zápal. Vždy pijeme veľké množstvá **tekutín,** hlavne bylinkové čaje, ktoré pomáhajú zriedovať hlien a predchádzať zápalom priedušiek a infekciám hltana a uší. Do stravy zaradíme zvýšené dávky **ovocia, cibuľovej zeleniny, vitamínu C** (citrusové a kyslé bobuľové ovocie, jablká, paradajky, mrkva, zelená listová zelenina a hlavne šípky), ktorý zmierňuje nadmernú produkciu histamínov zodpovedných za zápaly a opuchy v stenách ciev.

Pri **infekčných ochoreniach gastrointestinálneho traktu** sprevádzaných hnačkou dbáme na dostatočný prísun **tekutín** vo forme bylinkových čajov alebo minerálnych vôd, ktoré sú potrebné na vyrovnanie stratených tekutín a elektrolytov. **Vyhýbame** sa produktom zo svetlej múky, sladkostiam a sladeným nápojom, prípadne aj mlieku a mliečnym výrobkom.
Príznaky hnačky pomáhajú **zmierňovať** aj potraviny, ktoré stimulujú produkciu žalúdočnej kyseliny. Je to zelenina s vysokým obsahom **vitamínu B_1, B_6** a **cholínu.**
Ak hnačku sprevádzajú črevné kŕče, používame teplý obklad na brucho, vystríhame sa silných pohybov. Ak sa pri hnačke vyskytne aj nevoľnosť, môže pomôcť cmúľanie kociek ľadu. Neusilujeme sa hnačku radikálne zastaviť hneď pri prvých príznakoch. Ochorenie má zvyčajne svoju prirodzenú príčinu, organizmus sa potrebuje čo najrýchlejšie zbaviť škodlivín (bakteriálne toxíny, mykotoxíny, jedy a pod.).
Ak však akútna hnačka trvá dlhšie ako 2 dni, ak je stolica hlienovitá či krvavá, alebo ak v brušnej oblasti pociťujeme silné bolesti, musíme vyhľadať lekára.

Kľúčové slová:

Vírus – nebunkový organizmus pozostávajúci z jadra nukleovej kyseliny (DNA/RNA), ktorý sa reprodukuje vo vnútri živej bunky, čím poškodzuje alebo alternuje jej DNA.
Protilátka – bielkovina (súčasť imunitného systému človeka), ktorá je schopná špecificky identifikovať a zneškodniť cudzie objekty v organizme (mikroorganizmy, vírusy, a pod.)

MUDr. Mgr. Eva Dická
Odborný garant – diagnostika

1. Čo je vyvolávateľom infekčných ochorení?

a) *živý mikroorganizmus a jeho produkty (toxíny, rôzne enzýmy, antigény)*

b) *neživý mikroorganizmus a jeho toxíny a enzýmy*

c) *človek alebo zviera*

2. Je infekčné oddelenie nutnou izoláciou pre pacienta so salmonelovou infekciou?

a) *nie, ak je v stabilizovanom klinickom stave*

b) *áno, ak vyžaduje nemocničnú starostlivosť a nie je ho možné izolovať na detskom oddelení*

c) *áno, ak nevyžaduje lekársku starostlivosť a vylučuje baktérie stolicou*

3. V prípade výskytu infekčného ochorenia musím:

a) *informovať obvodného pediatra o výskyte ochorenia*

b) *deratizovať, dezinfikovať a izolovať chorého*

c) *izolovať chorého a aby nenastala panika uchovať celú vec v tajnosti*

4. Čo je účinným prostriedkom v rámci prevencie vírusovej hepatítidy typu B?

a) *dodržiavaie hygienických zásad a vzdelávanie sa*

b) *očkovanie*

c) *umývanie rúk*

5. Ak prekonám infekčné ochorenie mám doživotnú imunitu:

a) *len u niektorých chorôb*

b) *len u bežných detských chorôb ako sú osýpky, ružienka, infekčná mononukleóza*

c) *imunitná odpoveď závisí od imunitného systému jedinca*

6. Aké sú základné opatrenia v boji proti infekčným nákazám?

a) *izolácia chorého, dodržiavanie hygienických zásad*

b) *karanténa, izolácia chorého, osveta, dodržiavanie hygienických zásad, očkovanie*

c) *izolácia podľa klinického stavu, očkovanie, karanténa*

PharmDr. Ivana Šupolová
Odborný garant – farmakoterapia

7. Genciánová violeť obsahuje ako liečivo:

a) *acidum boricum*

b) *acidum salicylicum*

c) *methylrosanilinum chloratum*

d) *targesin*

8. Koľko % vodný roztok liečiva je genciánová violeť?

a) *1 %*

b) *5 %*

c) *2 %*

d) *3 %*

9. Na liečbu nádchy sa používajú dekongestíva, čo sú:

a) *∂-sympatolytiká*

b) *ß-sympatomimetiká*

c) *∂-sympatomimetiká*

d) *ß-sympatolytiká*

10. Čo nepatrí medzi expektoranciá?

a) *bromhexin*

b) *dropropizin*

c) *cysteín*

d) *ambroxol*

11. Akú hmotnostnú koncentráciu liečiva majú ušné kvapky borité?

a) *6 %*

b) *2 %*

c) 1 %

d) 5 %

12. Čo patrí medzi spazmolytiká?

a) *butylskopolamín*

b) *oxymetazolín*

c) *benzydamín*

d) *lurbiprofen*

13. Čajoviny z listov medvedice lekárskej sú vhodne pre deti od:

a) *2 rokov*

b) *6 rokov*

c) *15 rokov*

d) *12 rokov*

14. Calendula oficinalis je latinský názov:

a) *zlatobyle obyčajnej*

b) *nechtíka lekárskeho*

c) *medvedice lekárskej*

d) *ibiša lekárskeho*

15. Liečivo nifuroxazid sa používa na liečbu infekčnej:

a) *nádchy*

b) *hnačky*

c) *obstipácie*

d) *zápalu pľúc*

Ing. Alžbeta Medveďová, PhD.
Odborný garant – výživa

16. Hlavnými príznakmi infekcie nie sú:

a) *hnačka, bolesti brucha, kŕče*

b) *teplota, bolesť, zníženie funkcie*

c) *búšenie srdca, vysoký krvný tlak*

17. Nesprávne tvrdenie je:

a) *organizmus si nevytvorí doživotne protilátky proti herpes-vírusu*

b) *herpetická infekcia často môže prebiehať bezpríznakovo*

c) *príznaky herpetickej infekcie sa dajú čiastočne až úplne zmierniť*

18. Radikálne potlačenie hnačky:

a) *je absolútne zakázané*

b) *nie je nevyhnutné, nakoľko hnačka má svoje opodstatnenie*

c) *nemá žiadny vplyv na priebeh gastrointestinálnej infekcie*

Registračné číslo: **07/2013**
Zdravotnícka organizácia:
SK MTP
Odpovede zasielajte
do **10. novembra** na e-mail:
farmacutickylaborant@gmail.com

NAPÍŠTE
- registračné číslo AD testu
- meno a priezvisko
- registračné číslo v SK MTP
- číslo telefónu
- adresu lekárne
- číslo otázky a odpoveď

Ohodnotenie testu
riešiteľa autodidaktického testu:

0 % - 59, 999 %
úspešnosť riešenia **(0 kreditov)**

60 % - 79, 999 %
úspešnosť riešenia **(1 kredit)**

80 % - 100, 00 %
úspešnosť riešenia **(2 kredity)**

MUDr. Táňa Novotná, PhD.
Gastroenterologická klinika UNB
a LF UK Bratislava

Podľa definície z fyziológie môžeme stres definovať ako záťaž organizmu, podmienenú zmenou vonkajšieho alebo vnútorného prostredia, ktorá je závažná a môže narušiť činnosť jednotlivých orgánov alebo organizmu ako celku.

Poruchy trávenia v dôsledku stresu

Spúšťacím mechanizmom odpovede organizmu na stres je excitácia sympato – adrenálnej sústavy, ktorá spôsobí zvýšenie činnosti kardiovaskulárneho aparátu, úrovne metabolickej aktivity a súčasne prostredníctvom hypotalamo – hypofyzárnej osi ovplyvní činnosť celého organizmu.

Z uvedeného vyplýva, že stres môže negatívne vplývať na priebeh prakticky všetkých ochorení a u niektorých sa pravdepodobne podieľa aj na ich vzniku.
Ochorenia, ktoré majú najtesnejšiu súvislosť s patofyziologickými procesmi na báze stresu označujeme ako funkčné, pričom u nich nenachádzame morfologické ani laboratórne odchýlky, ktoré by ich vysvetľovali.

Gastroenterológia je odbor, ktorý je špecifický vysokým podielom pacientov s funkčnými ochoreniami.

Podľa prof. Mařatku, ktorý sa uvedenou problematikou zaoberal na celosvetovej úrovni, pacienti s funkčnými ochoreniami predstavujú najmenej polovicu všetkých pacientov liečených v gastroenterologických ambulanciách.

Častý výskyt funkčných ochorení súvisiacich s tráviacim traktom nie je prekvapujúci, pokiaľ si uvedomíme mechanizmy riadenia jeho činnosti.

Jednotlivé orgány tráviacej trubice (od ústnej dutiny cez pažerák, žalúdok, tenké a hrubé črevo až po konečník) pracujú v podstate samostatne, ale ich činnosť na seba úzko nadväzuje. Činnosť a súčinnosť tráviacich orgánov je regulovaná vegetatívnym nervovým systémom a humorálne pomocou regulačných peptidov, ktoré pôsobia endokrinne, parakrinne alebo exokrinne.
Táto neurohumorálna regulácia umožňuje, za fyziologických podmienok, správnu činnosť svaloviny tráviacej trubice (motilitu) a primerané vylučovanie tráviacich štiav, následkom čoho dochádza k postupnému posúvaniu prijatej potravy, jej následnému spracovaniu, vstrebávaniu potrebných látok až po vylúčenie nestráviteľných zvyškov konečníkom bez nepríjemných sprievodných javov negatívne ovplyvňujúcich život pacienta.
Funkčné tráviace ochorenia majú multifaktoriálnu etiológiu, na ich vzniku sa podieľa psychická predispozícia jedinca spolu so zlou životosprávou a nedostatočnou psychohygienou, nezanedbateľný podiel majú aj prekonané ochorenia.

Najčastejším zdrojom ťažkostí sú poruchy motility tráviaceho traktu, ktoré sa vo väčšine prípadov vzťahujú na pažerák, žalúdok a hrubé črevo.

Jednotlivé príznaky funkčných ochorení môžu byť identické so symptomatológiou závažných organických ochorení (zápal, nádor). Na druhej strane objektívnymi vyšetrovacími metódami veľmi často zistíme odchýlku od normy, ktorá ale s ťažkosťami pacienta nesúvisí.
Dobrým príkladom je zistenie cholecystolitiázy u pacienta s dráždivým hrubým črevom. Pokiaľ ťažkosti pacienta nesúvisia s týmto nálezom, tak je veľmi pravdepodobné, že sa po operácii (cholecystektómia) nielen nezmiernia, ale ešte zvýraznia, pretože pribudnú symptómy súvisiace s ďalšími poruchami motility (duodenogastrický biliárny reflux – spätné prúdenie žlče do žalúdka) po odstránení žlčníka ako rezervoára žlče.

Medzi najčastejšie funkčné ochorenia v gastroenterológii patrí funkčná gastropatia/dyspepsia a dráždivé hrubé črevo.

Do uvedenej skupiny ochorení možno zaradiť aj habituálnu obstipáciu – zápchu, ktorá je hlavne v ženskej časti populácie veľmi častá. Samotná zvyčajne neprivedie pacienta na vyšetrenie, skôr jej sprievodné prejavy (bolesti brucha, nafukovanie, pocit zlého trávenia, komplikácie v oblasti konečníka – hemoroidy, vznik fisúry – trhliny).
Pri funkčnej gastropatii sa pacient sťažuje na bolesti v oblasti nad pupkom s možným vyžarovaním do oboch strán, pocit plnosti po jedle, predčasnú sýtosť, časté odgrgávanie, pocit kyslosti/horkosti v ústach, zápach z úst, vracanie. Chuť do jedla môže byť dobrá, ale rovnako je možný aj odpor k jedlu alebo niektorým jedlám.
Typické príznaky, ktoré charakterizujú syndróm dráždivého čreva, sú opakované odchody stolice často v ranných hodinách, sprevádzané kolikovými bolesťami brucha, ktoré sa postupne s odchodom stolice a plynov zmierňujú, súčasne sa stolica mení z formovanej na kašovitú až tekutú. Zvyšok dňa je už pacient bez ťažkostí, chuť do jedla býva dobrá, úbytok hmotnosti je zriedkavý.

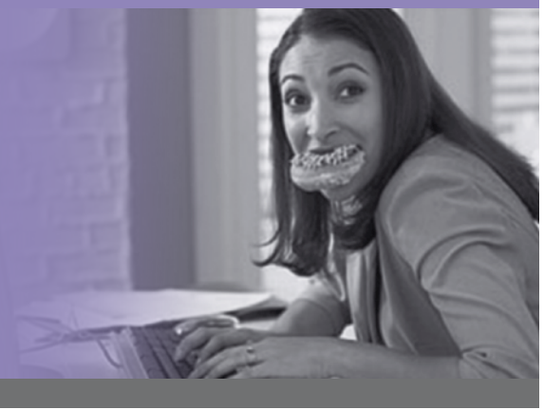

U funkčných ochorení je klinická symptomatológia jednotlivých pacientov rôzne vyjadrená, ťažkosti sú rôznej intenzity, dĺžky trvania, frekvencie, môže sa meniť ich charakter.

Je dôležité zohľadniť fakt, že každý pacient ináč vníma a ináč spracováva svoje ťažkosti. U určitých osobnostných typov existuje rôzny stupeň predispozície pre vznik funkčného ochorenia (perfekcionalisti, úzkostné typy). Funkčný pôvod ochorenia predpokladáme skôr u mladších vekových skupín, pri viacročnej anamnéze, neprítomnosti varovných symptómov (výrazný hmotnostný úbytok, prítomnosť krvi v stolici, negatívne ovplyvnenie spánku) a kolísavom priebehu ochorenia bez tendencie k zhoršovaniu. Intenzita ťažkostí býva často väčšia ako pri závažných organických ochoreniach s rôzne dlhými bezpríznakovými obdobiami.

Funkčné ochorenia neskracujú život pacienta, skôr naopak, pretože recidivujúce ťažkosti a skôr úzkostný typ osobnosti predisponujú k prísnemu dodržiavaniu životosprávy. Netreba ale zabúdať na skutočnosť, že aj pacienti s roky trvajúcimi funkčnými ochoreniami môžu získať závažné organické ochorenia, ktorých diagnostika je na pozadí známych funkčných ťažkostí značne sťažená.

Liečba funkčných ochorení, ak má byť aspoň čiastočne úspešná, musí byť komplexná a prísne individuálna.

Vyžaduje veľa trpezlivosti, pochopenia, vedomostí a vysoký stupeň dôvery pacienta. Liečba je dlhodobá a do istej miery oveľa komplikovanejšia ako pri organických ochoreniach. Spočíva v prístupnom vysvetlení problému pacientovi, jeho upokojení (častá je karcinofóbia), v zodpovedajúcej úprave životosprávy, individuálnych diétnych úpravách (stereotypné postupy sú skôr škodlivé) a individuálnej podpornej medikamentóznej liečbe – prokinetiká, anxiolytiká, ľahké sedatíva, lieky znižujúce produkciu HCl.
Dôležitá je primeraná športová aktivita, relaxačné cvičenia, konzultácie s psychológom/psychiatrom sú vítané. Uspokojivý výsledok sa dá dosiahnuť len vtedy, keď pacient pochopí, že opakované vyšetrenia nepovedú k zlepšeniu jeho zdravotného stavu, užívanie akýchkoľvek liekov je len pomocnou „barličkou“ a najrozhodujúcejším faktorom liečby je on sám a jeho schopnosť ovládnuť ťažkosti, aby v čo najmenšej možnej miere obmedzovali jeho život.

Napriek aktuálne vysokému počtu pacientov s funkčnými ochoreniami je veľmi pravdepodobné, že ich počet bude ďalej stúpať, ako to môžeme sledovať najmä posledných 20 rokov. Je to zrejme dôsledok súčasného životného štýlu s vysokými požiadavkami na pracovnú a spoločenskú výkonnosť s nedostatočnými zárukami stability, ako aj všeobecne malý dôraz kladený na duševnú psychohygienu.

Svetový deň srdca 2013

Slovenská liga Srdce srdcu ako partner Svetovej federácie srdca vyzvala všetky rodiny, aby sa pri príležitosti tohtoročného Svetového dňa srdca zapojili do boja proti kardiovaskulárnym ochoreniam (KVO).

Cieľom tohtoročnej edukačnej kampane, ako pokračovanie témy roku 2011 pod názvom **„Vyberte sa na cestu za zdravým srdcom“,** bolo podporiť jednotlivcov, aby prevzali kontrolu nad zdravím srdca svojej rodiny a podnikli tak kroky na prevenciu KVO, vrátane srdcových chorôb a cievnych mozgových príhod a pozornosť sústredila najmä na prevenciu KVO u žien a detí.

Svetový deň srdca, založený Svetovou federáciou srdca, informuje ľudí po celom svete, že KVO, ku ktorým patrí tak ochorenie srdca, ako aj cievne mozgové príhody, sú jednou z najčastejších príčin úmrtia. Takmer 17,3 miliónov ľudí každoročne umiera na toto ochorenie. Zdôrazňuje fakt, že prevenciou je možné predísť KVO.

Kardiovaskulárne ochorenia, ku ktorým patria ochorenia srdca a cievne mozgové príhody, sa týkajú ľudí každej vekovej kategórie a všetkých skupín obyvateľstva vrátane žien a detí.
80 % z nich sa vyskytuje v krajinách s nízkou a strednou ekonomickou úrovňou, čím sa stávajú hlavnou príčinou smrti na svete. Veľký počet týchto úmrtí je predčasný a dochádza k nim pred dovŕšením 70 roku života; o život prichádzajú aj ľudia v najproduktívnejšom veku, čo môže mať zničujúci finančný a emocionálny dosah na rodiny.

Dobrou správou je, že väčšina kardiovaskulárnych chorôb je spôsobená rizikovými faktormi, ktoré je možné kontrolovať, liečiť alebo zmeniť. Aj Slovensko sa zaradilo medzi 194 krajín, ktoré prijali záväzok znížiť do roku 2025 počet predčasných úmrtí z dôvodu kardiovaskulárnych chorôb o 25 %.
No vlády to nezvládnu samy.
Kroky na zníženie rizika pre seba a svoju rodinu musia podniknúť jednotlivci, pretože zdraví dospelí ľudia znamenajú zdravé rodiny a zdravé komunity.

Záujem o tému prejavilo viac ako 40 novinárov, ktorí sa zúčastnili tlačovej konferencie.

Ing. Silvia Gašparovičová, manželka prezidenta Slovenskej republiky, vo svojom príhovore zdôraznila potrebu vzdelávania o zdravom životnom štýle na školách.

Prof. Ján Slezák,čestný prezident Slovenskej ligy Srdce Srdcu, predstavil jednotlivé iniciatívy Svetového dňa srdca 2013.

Prof. Ján Murín sa vo svojej prezentácii zameral na arteriálnu hypertenziu, ako najvýznamnejší rizikový faktor kardiovaskulárnych ochorení.

Prof. Robert Hatala vo svojej prezentácii poukázal na epidémiu srdcovej arytmie a jej dôsledky pre 21. storočie.

Doc. Ján Lietava, prezident Slovenskej ligy Srdce Srdcu, upozornil prítomných na závažný globálny problém akým je obezita u detí.

Prof. Iveta Šimková, (na fotografii vľavo) prezidentka Slovenskej kardiologickej spoločnosti, upozornila vo svojej prednáške na venózny tromboembolizmus a pľúcnu embóliu u žien, ktoré sú mimoriadne závažným kardiovaskulárnym ochorením.
Na fotografii s Ing. Beatou Kujanovou, komunikačnou manažérkou spoločnosti Sanofi a Zentva.

Cieľom Svetového dňa srdca je vzdelávať ľudí, aby vedeli, že znížením rizikových faktorov, ako je fajčenie, nezdravé stravovanie a nízka telesná aktivita, môžu z 80 % predchádzať predčasnému úmrtiu spôsobenému srdcovým ochorením a cievnou mozgovou príhodou.

Vyberte sa na cestu za zdravým srdcom

Je to mýtus, že ochorenie srdca a mozgová príhoda postihujú len bohatú staršiu mužskú populáciu. KVO postihujú rovnako ženy i mužov, žiaľ, ich riziko je vážne podceňované. V skutočnosti je **ochorenie srdca zabijakom žien číslo jeden,** spôsobujúcim 1 z 3 úmrtí žien. To je približne jedno úmrtie za minútu! Je preto nevyhnutné, aby boli ženy o riziku KVO informované a chránili seba i svoju rodinu!

Zdravé dieťa, zdravý dospelý ♦ fakty ♦
Takmer dve tretiny predčasných úmrtí a jedna tretina celkového bremena chorôb u dospelých sa spája s podmienkami a so správaním, ktoré sa začali v mladosti vrátane fajčenia tabakových výrobkov, nedostatku fyzickej aktivity a nezdravého stravovania:

- Väčšina užívateľov tabaku na celom svete začala s fajčením už v období adolescencie a v prípade fajčiaceho rodiča je trikrát vyššia pravdepodobnosť, že jeho dieťa bude fajčiť.
- Je pravdepodobné, že deti s nadváhou a obézne deti budú obézne aj v dospelosti a majú väčšiu pravdepodobnosť, že sa u nich v mladšom veku rozvinie cukrovka a kardiovaskulárne choroby.
- Fyzické aktivity, ktorým sa dieťa naučí, pretrvávajú do dospelosti a prispievajú k zníženiu rizika ochorenia srdca a cievnej mozgovej príhody v jeho neskoršom živote.

Už po siedmykrát Slovenská nadácia srdca spolu so svojimi partnermi – Slovenskou kardiologickou spoločnosťou, Ligou Srdce Srdcu, Slovenskou asociáciou srdcových arytmií a spoločnosťou Sanofi a Zentiva – zorganizovala kampaň MOST (Mesiac O Srdcových Témach).

Mesiacom o srdcových témach je september a kampaň vyvrcholila tak ako v minulých rokoch v piatok 27. septembra pri príležitosti Svetového dňa srdca.

Novinári mali počas tlačovej konferencie možnosť dať si zmerať hladinu krvného tlaku a cholesterolu.

Natívny kolagén UC I®+ UC II®: NOVINKA v starostlivosti o kĺby

Bezproblémový pohyb je predpokladom úspešného fungovania v modernej spoločnosti, ktorá na výkon jednotlivca kladie stále vyššie nároky. Potreba „byť sebestačný a platný pre seba aj svoje okolie“ do vysokého veku patrí k najdôležitejším aspektom a s predlžujúcou sa dĺžkou života v populácii ešte viac naberá na relevancii. Hoci ochorenie kĺbov (najčastejšie osteoartróza) nepatrí k život ohrozujúcim, v každodennom živote prináša rad obmedzení. Väčšina postihnutých preto stále hľadá riešenia, ktoré pomôžu „beh času kĺbov“ spomaliť.

Kolagén – najnovší trend pre silno namáhané kĺby

Kolagény sú biele, nepriehľadné vláknité útvary a tvoria asi 25 % všetkej bielkovinovej hmoty v organizme. Doteraz bolo popísaných 12 hlavných typov kolagénu v rôznych častiach organizmu, pre pohybový aparát sú kľúčovým stavebným prvkom **kolagény typu I a II s úplne odlišnou štruktúrou zodpovedajúcou špecifickej funkcii:**

1. **Kolagén typu I** (väzy, šľachy, kosti) vytvára silné vlákna prepojené do objemných zväzkov, ktoré musia vydržať silný **ŤAH.**
2. **Kolagén typu II** (chrupavka) naopak tvorí husté priestorové siete z veľmi tenkých vlákien, aby odolali **TLAKU**, najmä zhora.

Kolagén typu I v šľachách a väzivách

Kolagén typu II v kĺbovej chrupavke

Princíp desenzibilizácie imunitného systému

Ako pôsobia kolagény? Osteoartróza je poruchou regulácie medzi syntetickými a degradačnými mechanizmami „v prospech deštrukcie“ – chýbajúce proteoglykány aj kolagén aktivujú vlastné imunitné reakcie, ktoré vedú k zápalu a kĺb naďalej poškodzujú. Predpokladaný mechanizmus účinku kolagénu vysvetľuje orálna imunotolerancia (imunitná desensibilizácia). Antigén po kontakte so slizničným imunitným systémom v Payerových plakoch tenkého čreva aktivuje produkciu inhibičných cytokínov TGF, IL4, IL10, ktoré pri dlhodobom užívaní zastavia nežiaducu imunitnú reakciu.[1,2]

Dôležité sú dva faktory: množstvo použitého antigénu, ktoré je veľmi malé, a forma – čistý natívny kolagén (žiadne kolagénne hydrolyzáty alebo želatína, kedy dochádza k denaturácii čistého kolagénu)!

Cemio KAMZÍK®: Švajčiarsky kolagén novej generácie

Cemio KAMZÍK® ako **jediný v SR prináša kombináciu čistého natívneho kolagénu UC I® a UC II®** v špičkovej kvalite **CollPure®** pre maximálnu čistotu a originálny pôvod látok. Navyše obsahuje vitamín C pre správnu tvorbu kolagénu v organizme. Užíva sa **iba 1 ľahko prehĺtateľná kapsula** kedykoľvek počas dňa. Cenníková cena prípravku pre pacienta je 17,63 €, pre Kamzíkove partnerské lekárne **14,99 €** za balenie 60 kapsúl (kúra na 2 mesiace).

Odporučte Cemio KAMZÍK aj Vy! Ak sa chcete stať partnerskou lekárňou KAMZÍKA, volajte 0911/706 592!

[1]David C. Crowley et al. Safety and efficacy of undenatured collagen in the treatment of osteoarthritis of the knee: a clinical trial. Int . J. Med.Sci. 2009, 6, 312-32.
[2]Barnett ML, et al. Arthritis Rheum. 1998 Feb;41(2):290–7.

MUDr. Alica Benčová, PhD.
Klinika pneumológie a ftizeológie
JLF UK a UNM Martin

Kašeľ je obranný reflex dýchacích ciest. Je definovaný ako úsilný expulzívny manéver proti uzavretej hlasivkovej štrbine sprevádzaný charakteristickým zvukom. Je jedným z hlavných a často jediným príznakom ochorení horných a dolných dýchacích ciest.

Produktívny kašeľ

- **Prevalencia kašľa v Európe a USA sa pohybuje medzi 9-33 % populácie.**
  Podľa tvorby hlienu rozdeľujeme kašeľ na:
- **a) produktívny kašeľ – vlhký,** charakterizovaný vykašliavaním spúta rôznej kvality a kvantity,
- **b) suchý, dráždivý kašeľ** – bez vykašliavania, môže byť zapríčinený obnažením intraepitelových nervových zakončení v dôsledku deskvamácie suprabazálnych buniek.

Produktívny kašeľ je veľmi nešpecifickým príznakom rôznych respiračných a nerespiračných ochorení. Medzi najčastejšie respiračné ochorenia manifestujúce sa kašľom patria: **akútna bronchitída, pneumónia, chronická obštrukčná choroba pľúc, karcinóm pľúc, bronchiektázie, pľúcny absces, pľúcna tuberkulóza, choroby postihujúce pľúcne interstícium** a mnohé ďalšie. Príčiny produktívneho kašľa môžu byť aj nerespiračné: **srdcové zlyhávanie, pľúcna hypertenzia, pľúcny edém, embolizácia do arteria pulmonalis, orofaryngeálny karcinóm** a iné.

Diagnostika kašľa

Nakoľko produktívny kašeľ môže byť symptómom mnohých závažných ochorení, najdôležitejšia je jeho komplexná diagnostika, ktorá patrí do rúk špecialistu. V rámci diagnostiky je potrebné sa zamerať na **anamnestické údaje, fyzikálne vyšetrenie** a **pomocné vyšetrenia.**

Anamnéza by mala obsahovať odpovede na otázky týkajúce sa charakteru kašľa a vyvolávajúceho faktora. Netreba opomínať ani anamnézu aktívneho či pasívneho fajčenia, anamnézu alergií, epidemiologickú, rodinnú a sociálnoprávnu anamnézu vrátane chovu domácich zvierat, predovšetkým operencov, nakoľko všetky spomínané informácie môžu byť indíciou k správne stanovenej diagnóze.

Fyzikálne vyšetrenie pacienta je zamerané na pátranie po príznakoch svedčiacich pre vyššie uvedené ochorenia. Nápomocné je vizuálne potvrdenie známok rinitídy, faryngitídy, otitídy. Auskultácia pľúc s nálezom prízvučných rachôtok, krepitu, ev. oslabeného dýchania, s poklepovým skrátením svedčí pre pneumóniu, piskoty a vrzgoty svedčia najskôr pre exacerbáciu CHOCHP alebo bronchiálnej astmy.

Z pomocných vyšetrení je v primárnej starostlivosti indikované vykonanie RTG snímky hrudníka u všetkých pacientov s chronickým kašľom a u pacientov, kde kašeľ zmenil svoj charakter, rovnako ako aj v prípade prítomnosti hemoptýzy, sťaženého dýchania, horúčky, bolesti na hrudníku a straty hmotnosti.

Laboratórne vyšetrenia, ako stanovenie zápalovej aktivity, vyšetrenie krvného obrazu s diferenciálom, sérologické vyšetrenia, predovšetkým stanovenie protilátok proti mykoplazmám a chlamýdiám a pod. sú prínosné. Užitočné je aj funkčné vyšetrenie pľúc. V sekundárnej starostlivosti u pacientov s neobjasnenou príčinou chronického kašľa je indikované bronchoskopické vyšetrenie, prípadne CT alebo HRCT pľúc.

Možnosti liečby kašľa

Terapeutické ovplyvnenie kašľa je zamerané predovšetkým na kauzálnu liečbu vyvolávajúcej príčiny, ak je to možné. V prípade chronického kašľa, kde sa očakáva protusický efekt a v prípade akútneho kašľa, kde nie je žiadúca jeho supresia, ale práve naopak, zefektívnenie kašľového reflexu, je možné použiť lieky zo skupiny sekretolytík, mukolytík a sekretomotorík.
V praxi však okrem účinných a dostupných liečiv na ovplyvnenie kašľa je mnohokrát potrebné brať do úvahy aj efektivitu kašľového reflexu pri zníženej sile dychových svalov a ovplyvniť adekvátnu dilatáciu priedušiek ev. optimálnu činnosť respiračných cílií.

Táto práca bola podporená projektom *„Zvýšenie možností kariérneho rastu vo výskume a vývoji v oblasti lekárskych vied"*, ITMS:26110230067, spolufinancovaným zo zdrojov EÚ a Európskeho sociálneho fondu a projektom VEGA 1/0062/13.

Kľúčové slová a fakty

Kašeľ je obranný reflex dýchacích ciest. Je veľmi nešpecifickým a niekedy aj jediným príznakom mnohých respiračných a nerespiračných ochorení. Nakoľko **produktívny kašeľ** môže byť symptómom závažných ochorení, najdôležitejšia je jeho komplexná diagnostika, ktorá spočíva v dôkladnej anamnéze, fyzikálnom vyšetrení, realizovaní pomocných zobrazovacích a laboratórnych vyšetrení.

Charta práv pacienta v SR I.

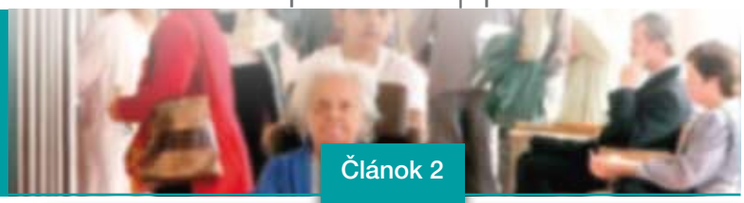

Článok 2

Práva pacientov v Slovenskej republike sú zakotvené vo viacerých zákonoch. Charta práv pacienta v Slovenskej republike bola prijatá vládou Slovenskej republiky dňa 11. apríla 2001 a upravuje ľudské práva a slobody pri poskytovaní zdravotnej starostlivosti.

Podľa definície Svetovej zdravotníckej organizácie je *„zdravie stav úplnej telesnej, duševnej a sociálnej pohody a nielen neprítomnosť choroby alebo postihnutia".*
Každý má mať právo na prístup k takému štandardu zdravotnej starostlivosti, ktorý je v súlade s právnymi predpismi platnými v Slovenskej republike a so súčasným stavom lekárskej vedy.
Charta má **11 článkov**, ktoré vymedzujú práva pacientov. Postupne sa im budeme venovať.

Článok 1

Ľudské práva a hodnoty v zdravotnej starostlivosti

1. Každý má právo na rešpektovanie ľudskej dôstojnosti.
2. Každý má právo na sebaurčenie.
3. Každý má právo na telesnú a duševnú integritu a bezpečnosť.
4. Každý má právo na rešpektovanie svojich morálnych a kultúrnych hodnôt, náboženského a filozofického presvedčenia.
5. Nikto nesmie byť diskriminovaný na základe veku, pohlavia vzdelania, rasy alebo etnického pôvodu, náboženstva alebo presvedčenia, nespôsobilosti alebo sexuálnej orientácie.

Všeobecné práva pacientov

Každý, kto je telesne alebo duševne chorý alebo postihnutý, alebo kto je ohrozený takýmto stavom, sa považuje za pacienta a má právo na potrebnú prevenciu, diagnózu a liečbu v záujme úplnej obnovy zdravia, alebo zmiernenia následkov takéhoto stavu, alebo zabránenia ďalšieho zhoršovania stavu.

1. Pacient má právo na takú ochranu zdravia, akú zaručujú príslušné opatrenia na prevenciu choroby a zdravotnú starostlivosť.
2. Pacient má právo usilovať sa dosiahnuť najvyššiu možnú úroveň zdravia.
3. Pacient má právo dostať zdravotnú starostlivosť na základe svojho zdravotného stavu a potrieb so zameraním na prevenciu a podporu zdravia a na liečenie.
4. Pacient má právo na rovnaký prístup k zdravotnej starostlivosti.
5. Pacient má právo na výber a zmenu lekára a zdravotníckeho zariadenia.
6. Pacient má v prípade akútneho alebo život ohrozujúceho stavu právo na lekárske ošetrenie v najbližšom zdravotníckom zariadení a v ktoromkoľvek čase.
7. Pacient má právo na to, aby ho lekár prvého kontaktu v prípade potreby odoslal na vyšetrenie k špecialistovi.
8. Pacient má právo zúčastňovať sa procesu zdravotnej starostlivosti, spolurozhodovať ako partner o starostlivosti a liečení.
9. Pacient má právo na kvalitnú zdravotnú starostlivosť, ktorá sa vyznačuje vysokou profesionálnu úrovňou, využívaním modernej techniky, ale aj dôstojným, etickým a humánnym prístupom.

Zdroj. MZ SR

SKRÁTENÁ INFORMÁCIA O PRODUKTE

Názov lieku: Ambrobene 15 mg/5 ml **Kvalitatívne a_kvantitatívne zloženie**: 15 mg/5 ml ambroxolu hydrochloridu. **Lieková forma:** Sirup. **Terapeutické indikácie:** Sekretolytická liečba akútnych a chronických bronchopulmonárnych ochorení. **Dávkovanie a spôsob podávania:** Dospelí: prvé 2 - 3 dni 3 x_10 ml denne, ďalej 2x_10 ml alebo 3 x_5 ml denne. **Deti:** 0 - 2 roky: 2 x_2,5 ml denne; 2 - 5 rokov: 3 x_2,5 ml denne; 6 -12 rokov: 2 - 3 x_5 ml denne. **Kontraindikácie:** Známa precitlivenosť na ambroxol alebo na niektorú z pomocných látok, závažná porucha funkcie pečene a obličiek, fruktózová intolerancia. **Osobitné upozornenia a opatrenia pri používaní:** Liek obsahuje sorbitol. Liekové a iné interakcie: antitusiká, antibiotiká. **Gravidita a laktácia:** Užívanie v gravidite a počas laktácie môže podávať, len ak potenciálny úžitok z liečby prevyšuje možné riziko. **Nežiaduce účinky:** gastrointestinálne problémy, alergické reakcie. **Držiteľ rozhodnutia o registrácii:** ratiopharm GmbH Graf-Arco-Str. 3 89079 Ulm, SRN. **Dátum revízie textu:** Marec 2008. Úplná informácia o lieku je k dispozícii v Súhrne charakteristických vlastností lieku, alebo ju získate na adrese: TEVA Pharmaceuticals Slovakia s.r.o., Teslova 26, 821 02 Bratislava., tel.: +421 2 57 26 79 11, fax: +421 2 57 26 79 19, www.teva.sk. Liek nie je viazaný na lekársky predpis.

Názov lieku: Calcium chloratum-TEVA **Kvalitatívne a_kvantitatívne zloženie**: Calcii chloridum dihydricum 8,72 g v 100 ml. **Lieková forma:** Perorálny roztok **Terapeutické indikácie:** Nedostatok vápnika alebo zvýšená potreba vápnika, podporná liečba pri alergických a zápalových ochoreniach. **Dávkovanie a spôsob podávania:** Deti do 1 roku: 1/2 čajovej lyžičky 1x denne, 1- 6 rokov: 1 čajová lyžička 1x denne, 6 -15 rokov: 2 čajové lyžičky 1x denne. Dospelí: 1 polievkovú lyžicu 3 x denne. **Kontraindikácie:** Hypersenzitivita na liečivo alebo ktorúkoľvek pomocnú látku. Nefrolitiáza, ťažká renálna insuficiencia, nefrokalcinóza, hyperkalciémia, ťažká hyperkalciúria. **Osobitné upozornenia:** Liek obsahuje malé množstvo etanolu a sacharózu. **Liekové a iné interakcie:** Kortikoidy; tetracyklíny; kanamycín; fluorochinolón; perorálne bisfosfonáty; levotyroxín; lieky s obsahom železa; fenytoín; fluorid sodný; kardiotoniká; verapamil, prípadne iné blokátory kalciového kanála; lieky s obsahom kalcia, vitamínu D, draslíka, sodíka; fosforečné ióny; tiazidové diuretiká; určité druhy zeleniny, mlieko a mliečne výrobky. **Gravidita a laktácia:** Užívanie kalcia počas gravidity zvyšuje kalcifikáciu fetálnych kostí a zabraňuje nadmernému odbúravaniu vápnika z kostí matky (aj počas laktácie). **Nežiaduce účinky:** Gastrointestinálne ťažkosti. **Držiteľ rozhodnutia o registrácii:** TEVA Pharmaceuticals Slovakia s.r.o., Bratislava, Slovenská republika **Dátum revízie textu:** Máj 2011. Výdaj lieku nie je viazaný na lekársky predpis. Úplná informácia o lieku je k dispozícii v Súhrne charakteristických vlastností lieku, alebo ju získate na adrese: TEVA Pharmaceuticals Slovakia s.r.o., Teslova 26, 821 02 Bratislava., tel.: +421 2 57 26 79 11, fax: +421 2 57 26 79 19, www.teva.sk.

SK/OTC/13/0120

TEVA

TEVA Pharmaceuticals Slovakia, s.r.o.

Teslova 26, 821 02 Bratislava
www.teva.sk

MUDr. Jozef Virčík
IMUNO – MED s. r. o.

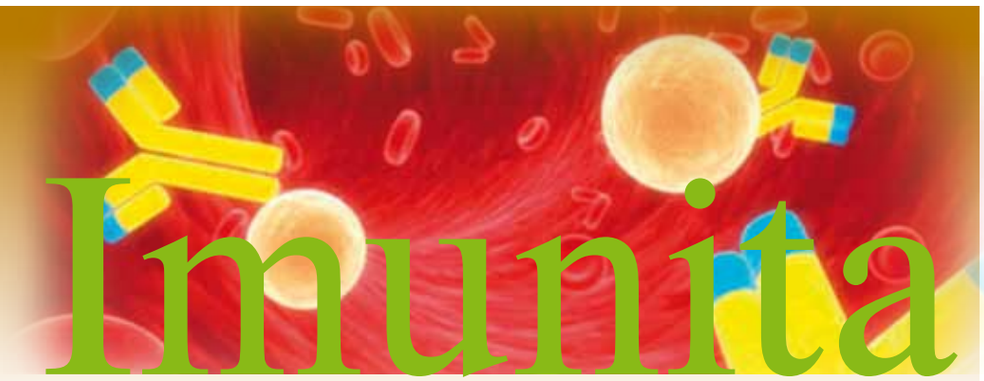

Imunita

Imunita – je vysoko organizovaný obranno-útočný systém živých organizmov k udržaniu ich zdravia, integrity.

U človeka hlavné zložky sú bunky bielych krviniek, ale v podstate sa na výkonnú, alebo regulačnú bunku môžu zmeniť bunky rôznych tkanív. Druhou časťou sú nebunkové biologické látky väčšinou bielkovinového charakteru ako protilátky, komplementový systém, množstvo chemických látok sprostredkujúcich kontakt, informácie. Tu patria interleukíny, chemokíny, adhezívne molekuly.

Orgány nesúce úlohu obrany sú:
kostná dreň, týmus, slezina, lymfatické uzliny.

Ako pôsobí imunita v organizme?

Jej prirodzenou úlohou je odlíšiť vlastné od cudzieho. Vlastné tkanivá tolerovať, v cudzích nájsť potenciálne nebezpečenstvo a brániť sa, alebo neškodné tolerovať a nájsť chyby, ktoré vznikajú počas života a napravať ich. Teda eliminovať bakteriálne, vírusové, parazitárne ochorenia. Ale likvidovať aj pravidelne vznikajúce malígne bunky, podobne aj bunky metastázujúcich nádorov. Opravovať poškodenú výstelku ciev a tak napravať aterosklerotické zmeny.
No, napokon aj transplantáty sú cudzie tkanivá, tu imunitný systém rozhodne o budúcnosti. A veľa ďalších úloh.

Vrodená imunita je súbor mechanizmov

Po narodení mu pomáhajú protilátky matky, neskôr materské mlieko, no potom si musí pomôcť sám. Až dospievaním sa interakcia organizmu s okolím stabilizuje a okolo puberty vidíme hodnoty protilátok v hladinách ako u dospelých, bunkové populácie ako leukocyty, lymfocyty a fagocytárna schopnosť sa postupne dorovnáva dospelým. Malé dieťa v škôlke často ochorie, pretože musí dozrieť jeho imunitný systém. Ten sa školí kontaktom s baktériami, s vírusmi. Vzniká tak získaná imunita.

Už viac ako 100 rokov tomuto dozrievaniu pomáhame očkovaním.

Imunitná nedostatočnosť

Ak sa niečo pokazí v prirodzenej imunitnej odpovedi, vzniká imunitná nedostatočnosť – imunodeficit vrodený, alebo počas života získaný. U vrodených nejde o časté, ale ťažké stavy. Ak sa dieťa zachráni, často vďaka celoživotnej starostlivosti, náhrade niektorých chýbajúcich zložiek, napríklad protilátok, alebo transplantáciou kostnej drene, kde sa tvoria typy bielych krviniek, ktoré regulujú, vykonávajú imunitnú odpoveď.

Autoimunita

A keď sa niečo pokazí v schopnosti imunitného systému rozlišovať vlastné od cudzieho, namieri odpoveď voči vlastným štruktúram a vzniká autoimunita.
Sem patria postihnutia celého organizmu, reumatoidná artritída, systémový lupus erytematosus, orgánové postihnutia štítnej žľazy, pečene, nervového systému. Napríklad Hashimotova choroba štítnej žľazy u nás častá, autoimunitné hepatitídy, roztrúsená skleróza-sclerosis multiplex a mnoho ďalších.

Alergia

No, a keď sa niečo pokazí v schopnosti odlíšiť v cudzom škodlivé od neškodného, tak imunitný systém zareaguje na prirodzene sa vyskytujúce podnety. Peľ rastlín, srsť, epitélie zvierat, zložky potravín, jed hmyzu. Tak vzniká alergia.

Klinická imunológia, laboratórna imunológia dosahujú pomerne vysokú rýchlosť získavania nových poznatkov hlavne v oblasti genetiky imunity. Ide o veľmi náročné pátranie. Tu jednoznačne musí platiť, že jedine medicína založená na dôkazoch má budúcnosť. Voľný trh prináša rýchle riešenia a ponuky výrobkov, ktoré ak neublížia, tak nepomôžu. Rozhľad v imunomodulácii, teda úpravách imunity, imunoterapií, teda konkrétnemu ovplyvneniu konkrétnej odchýlky, alergie, autoimunity, vyžaduje intenzívne vzdelávanie a sledovanie vývoja.
Je rýchly.
Ľudské spoločenstvo je náchylné na rýchle riešenia, nemá trpezlivosť, často v zápale odmieta spôsoby liečby overenej a hlavne sebakritickej, sebareflektívnej, napríklad očkovanie, chemoterapiu. Prijíma naopak všetko sľubujúce účinky látok, postupov, nepodložené teoreticky ani prakticky.
Tu je ďalšia výzva pre činnosť, voláme ju osveta, práca s pacientom.
Dokazovanie. Argumentovanie.
A kde nevieme, radšej povedať pravdu.
Neobchodovať s dažďom.

Kľúčové slová a fakty

Imunita je odolnosť živého organizmu (schopnosť živého organizmu „úspešne" reagovať) voči pôvodcovi choroby (antiinfekčná imunita), jedu alebo vôbec určitej látke (najmä na nádory a transplantáty – tzv. protinádorová imunita a transplantačná imunita).
Imunita môže byť vrodená alebo získaná (napr. očkovaním).

Arko DEFENSES

Výživový doplnok

IMUNITA HROU

Mesačný účinok už za pár dní

Prípravok sa nesmie používať ako náhrada rozmanitej stravy. **Žiadajte vo svojej lekárni.**

S&D Pharma SK s.r.o.
Viac informácií získate na: marketing@sdpharma.sk

www.arkodefenses.sk

MUDr. Iveta Vaverková, MPH
všeobecný lekár pre dospelých
Bratislava

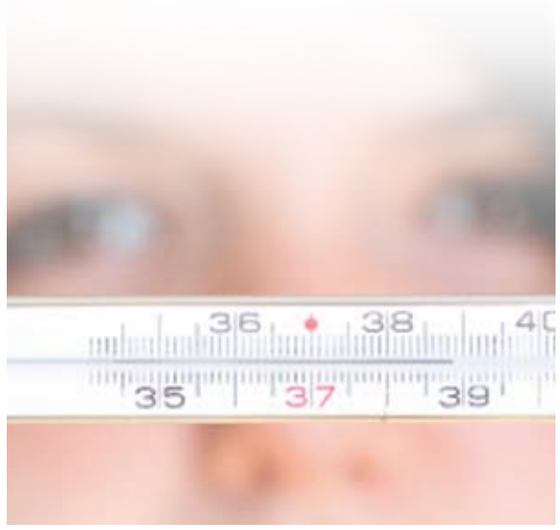

Horúčka a bolesť patria medzi najčastejšie príznaky, s ktorými pacienti navštívia lekára. Ide o nešpecifické symptómy, ktoré sprevádzajú širokú a rôznorodú škálu ochorení.

Horúčka a bolesť (teplota)

Pri zisťovaní príčiny ochorenia a stanovení vhodnej cielenej liečby je potrebné odobrať dôkladne anamnézu, pacienta vyšetriť a vykonať potrebné laboratórne vyšetrenia.

Horúčka

zvýšenie telesnej teploty nad normálne hodnoty v dôsledku zmien v termoregulačnom centre.

Rozmedzie fyziologickej teploty ľudského tela sa udáva **od 36 do 37° C.**

Telesná teplota sa počas dňa rytmicky mení a kolíše v rozmedzí **0,5° C** v podpazuší a tu sú hodnoty o **0,3–0,5° C** nižšie ako hodnoty namerané v konečníku, vagíne, ústnej dutine.

Najpresnejšie meranie poskytuje **rektálne meranie.**

Meranie v ústnej dutine sa neodporúča, pretože je najviac závislé na technike merania (napr. teplomer pod jazykom alebo nad ním).

Telesná teplota v rozmedzí **37,1° C** až **38° C** sa označuje ako **zvýšená** a nie je potrebné ju zrážať.

Telesná teplota nad **38° C** (meraná rektálne) sa označuje ako **horúčka.**

Horúčka je fyziologickou odpoveďou organizmu na cudzorodé látky – tzv. pyrogény, ktoré pôsobia na termoregulačné centrum v mozgu. Pyrogény môžu byť exogénneho pôvodu – infekcie (baktérie, parazity, pliesne, vírusy), lieky alebo endogénne z poškodenia tkaniva (trauma), rozpadu tkaniva (karcinómy, leukémia, infarkt myokardu), autoimúnneho ochorenia, endokrinnej príčiny (hypertyreóza, hyperkalciemická kríza, feochromocytóm, premenštruačné obdobie), centrálne podmienené poruchy termoreguláci (apoplexia, contusio cerebri) a taktiež prehriatie pri vysokej teplote prostredia.

Horúčka je všeobecným a najčastejším symptómom väčšiny infekčných ochorení. Jej prejavy sú celková slabosť, triaška, zimnica, bolesti svalov, bolesť hlavy, očí, zvýšené potenie, začervenanie kože, zvýšená pulzová frekvencia. Pri horúčke nad 40° C sa môžu pridružiť kŕče, halucinácie, poruchy vedomia. Pri dlhotrvajúcej horúčke je nebezpečenstvo dehydratácie.

Horúčka môže ohroziť najmä malé deti, starých ľudí, ľudí s imunodeficientom. Prognóza závisí od príčiny horúčky. Vo väčšine prípadov stačí podávať dostatok tekutín, lieky na zníženie horúčky – antipyretiká, zachovať kľud na lôžku. V indikovaných prípadoch sa používajú antibiotiká, antivirotiká a iné lieky.

Bolesť

je výsledkom vzruchovej signalizácie vzniknutej pri dráždení receptorov bolesti (nociceptorov, algoreceptorov) alebo pri dráždení nadradených projekčných dráh a jadier nociceptívneho analyzátora.

Bolesť predstavuje nepríjemný pocit s výrazne negatívnou afektívnou a emočnou zložkou.

V klinickej praxi sa rozlišujú rôzne **druhy bolesti.** Najčastejšie sa bolesť rozdeľuje na **somatickú** (má dve kvality – povrchová a hĺbková) a **viscerálnu** (útrobnú-orgánovú).

Podľa **časového priebehu** delíme bolesť na **akútnu** (vzniká v dôsledku aktuálneho poškodenia a je signálom nebezpečenstva) a **chronickú** (pretrvávajúcu dlhý časový úsek, zhoršujúcu kvalitu života pacienta).

Pri vyšetrovaní pacienta s bolesťou zisťujeme jej lokalizáciu, propagáciu, charakter, intenzitu, faktory spúšťajúce a zmierňujúce bolesť, vplyv bolesti na spánok, príjem potravy, motoriku.

Zhodnotenie intenzity bolesti je dôležité pre výber vhodného analgetika.
Pri hodnotení **intenzity bolesti** sa využívajú tzv.:

- **vizuálna analógová stupnica** („Tvárová škála bolesti“),
- **vizuálna číselná škála bolesti,** kde sa dá hodnotiť bolesť od **„0“ – žiadna bolesť** až po **„10“ – maximálna, neznesiteľná bolesť.**

V liečbe intenzity sa využíva tzv. **trojstupňový analgetický rebrík** vypracovaný Svetovou zdravotníckou organizáciou:

1. **neopioidné analgetiká,**
2. **slabé a silné opioidy,**
3. **adjuvantné lieky.**

Kľúčové slová a fakty

Horúčka a **bolesť** sú nešpecifické symptómy mnohých ochorení. Horúčka aj akútna bolesť patria k obranným mechanizmom organizmu. Príčina ich vzniku je veľmi rôznorodá.

II. Jednotka na ochranu práv pacientov

Na otázky redakcie odpovedá hovorkyňa úradu.

Mgr. Soňa Valášiková
Úrad pre dohľad nad zdravotnou starostlivosťou

Ktoré otázky vo vzťahu k pacientom rieši Odbor dohľadu nad poskytovaním zdravotnej starostlivosti ÚDZS?

Úrad už od svojho zriadenia aktívne participoval na riešení tých úloh bezpečnosti pacienta, ktoré súviseli s jeho činnosťami a pôsobnosťami definovanými a vyplývajúcimi zo všeobecne záväzných právnych predpisov.

Úrad pre dohľad nad zdravotnou starostlivosťou:

- *preložil a vydal taxonomický slovník pre bezpečnosť pacienta,*
- *vypracoval a vydal metodické usmernenie č. 7/2006 o zavádzaní systémov hlásení v ústavnej zdravotnej starostlivosti v rámci stratégie bezpečnosti pacienta,*
- *participoval na príprave dôležitého dokumentu Odporúčania Rady o bezpečnosti pacientov vrátane prevencie a kontroly infekcií spojených so zdravotnou starostlivosťou.*

Vaše rady a odporúčania pre pacientov?

V otázkach práv pacientov treba kontaktovať:

Asociáciu na ochranu práv pacientov, Prešovská 39, 821 08 Bratislava.

Ktorá problematika nie je v jeho kompetencii?

Do pôsobnosti ÚDZS NEPATRÍ:	*Kompetentný orgán:*
Výklad zákonov	*Gestor právnych predpisov v zdravotníctva je Ministerstvo zdravotníctva SR*
Platby za služby súvisiace s poskytovaním zdravotnej starostlivosti	*Príslušný samosprávny kraj (VÚC)*
Etika, (správanie sa) prístup zdravotníckych pracovníkov	*Riaditeľstvo daného zdravotníckeho zariadenia, príslušná komora zdravotníckych pracovníkov, VÚC*
Organizácia zdravotnej starostlivosti (ordinačné hodiny, zdravotná dokumentácia, odmietnutie zmluvy zo strany lekára)	*VÚC*
Činnosť pohrebných služieb	*Živnostenský úrad, Regionálny úrad verejného zdravotníctva*
Povolenia poskytovateľov na výkon činnosti	*Ministerstvo zdravotníctva SR, VÚC*
Dohľad nad lekárenskou starostlivosťou	*VÚC*
Ochrana zdravia, epidemiológia, hygiena životného prostredia	*Úrad verejného zdravotníctva*
Práceneschopnosť	*Sociálna poisťovňa*
Invalidný dôchodok	*Sociálna poisťovňa*
Nemocenské dávky	*Sociálna poisťovňa*
Ťažko zdravotne postihnutí (preukazy, dávky)	*Sociálna poisťovňa*
Kompenzačné príspevky	*Úrad práce, sociálnych vecí a rodiny*

Paracut
250 mg, 500 mg, 1000 mg

Liek proti horúčke a bolesti

NOVINKA

Paracut 250 mg,
Paracut 500 mg,
Paracut 1000 mg

- **liek s obsahom paracetamolu**
- **je určený na liečbu bolestivých a horúčkovitých stavov**

– bolesť hlavy vrátane migrény
– bolesť zubov
– bolesť v hrdle
– menštruačná bolesť
– reumatická bolesť
– bolesť chrbta a kĺbov
– zmiernenie príznakov chrípky a prechladnutia

Fínska farmaceutická kvalita

Podrží Vás

Liek na vnútorné použitie. Pozorne si prečítajte písomnú príbalovú informáciu pre používateľov a poraďte sa s lekárom alebo lekárnikom.

Vitabalans oy

jul 2013
Výrobca: Vitabalans Oy, Hämeenlinna, Finland
Zastúpenie pre SK: Vitabalans SK s. r. o., Mýtna 42, 811 05 Bratislava, Tel.:+421 2 4569 0566, e-mail: info-sk@vitabalans.com, www.vitabalans.com

MUDr. Katarína Kromerová
Úrad verejného zdravotníctva Slovenskej republiky

VÝŽIVOVÉ DOPLNKY požiadavky na označovanie V.

Je možný dopredaj výživových doplnkov s nevyhovujúcimi zdravotnými tvrdeniami?

Prevádzkovatelia (výrobcovia, dovozcovia, distribútori, predajcovia, ...) umiestňujúci výživové doplnky na trh majú možnosť informovať o pozitívnom vplyve zložky (zložiek) s fyziologickým účinkom obsiahnutých vo výživovom doplnku na zdravie.

V tomto prípade ide o **dobrovoľné** označovanie, na ktoré sa vzťahuje rozsiahla legislatíva, týkajúca sa tzv. **zdravotných tvrdení – nariadenie (ES) č. 1924/2006** o výživových a zdravotných tvrdeniach o potravinách v platnom znení vrátane všetkých doplňujúcich nariadení Komisie, ktorými sa povoľujú príp. zamietajú zdravotné tvrdenia – podrobnosti k uvedenej legislatíve je možné nájsť na www.uvzsr.sk v časti „Výživové a zdravotné tvrdenia“.

Dňa 16. mája 2012 bolo prijaté **nariadenie Komisie (EÚ) č. 432/2012,** ktorým sa prijala prvá časť zoznamu povolených zdravotných tvrdení podľa článku 13 (1) a **uplatňuje sa od 14. decembra 2012.**

Nakoľko **znenie uvedeného nariadenia neustanovuje žiadne prechodné obdobie pre nepovolené zdravotné tvrdenia tohto typu po 14. decembri 2012,** to znamená, že **neumožňuje ani dopredaj potravín s nepovolenými zdravotnými tvrdeniami** uvedenými v ich označení, prezentácii a reklame tým, ktorí ich umiestňujú na trh. To taktiež znamená, že **Úrad verejného zdravotníctva a ani ostatné orgány nemajú právne kompetencie schvaľovať dopredaj potravín (vrátane výživových doplnkov) s nepovolenými zdravotnými tvrdeniami** (nachádzajú sa v registri tvrdení na webovej stránke Európskej komisie http://ec.europa.eu/nuhclaims/).

Táto legislatíva sa vzťahuje na spoločný európsky trh a žiaden z kompetentných orgánov nie je oprávnený postupovať nad rámec predmetného nariadenia.

Orgány úradnej kontroly vykonávajúce úradnú kontrolu kontrolujú súlad označenia potravín vo svojej kompetencii s nariadením Komisie (EÚ) č. 432/2012 a v prípade zistenia nesúladu s nariadením sa postupuje podľa zákona č. 152/1995 Z. z. o potravinách, napr. nariadením opatrenia na zabezpečenie správneho označenia s určeným časovým termínom.

V súčasnosti je teda možné v súlade s platnou legislatívou použiť v označení, prezentácii a/alebo reklame len **povolené zdravotné tvrdenia** podľa článku 13 (1), 13 (5) alebo 14 (1) nariadenia (ES) č. 1924/2006 v platnom znení (nachádzajú sa v registri tvrdení na webovej stránke Európskej komisie http://ec.europa.eu/nuhclaims/) **a/alebo zdravotné tvrdenia** uvedené v zozname na webovej stránke Európskej komisie http://ec.europa.eu/nuhclaims/resources/docs/claims_pending.pdf), **na ktoré sa vzťahuje prechodné obdobie** podľa čl. 28 ods. 5 nariadenia (ES) č. 1924/2006 v platnom znení (t. j. tieto zdravotné tvrdenia sa môžu uvádzať v označení, prezentácii a reklame do prijatia druhej časti zoznamu uvedeného v článku 13 ods. 3 **na zodpovednosť prevádzkovateľov potravinárskych podnikov pod podmienkou, že sú v súlade s týmto nariadením).**

Toto prechodné obdobie sa však nevzťahuje na nepovolené zdravotné tvrdenia, ale na zdravotné tvrdenia, ktoré ešte čakajú na definitívne zhodnotenie.

eHealth

elektronické zdravotníctvo

Niekoľko ďalších pojmov a ich význam

EHR – Electronic Health Record (EHZ)
Elektronický zdravotný záznam pacienta predstavuje v prirodzenom jazyku a v elektronickej forme vedenú štruktúrovanú množinu záznamov o zdravotnom stave pacienta. Jeho podmnožinou sú údaje pre urgentnú medicínu (EDS). Tieto záznamy sú pomocou zabezpečenej siete zdravotníckych informácií sprístupnené oprávneným osobám pri výkone zdravotnej starostlivosti.

EPR – elektronický záznam pacienta *(Electronic Patient Record)*
Elektronický dokument obsahujúci záznam o jednorazovej alebo opakovanej zdravotnej starostlivosti, ktorú poskytla obvykle len jedna inštitúcia. Typicky sa vzťahuje na zdravotnú starostlivosť poskytnutú pacientovi v nemocnici. Je časovo a miestne špecifický, na rozdiel od elektronickej zdravotnej karty (EHR), ktorá sa vo všeobecnosti týka záznamu o pacientovej zdravotnej starostlivosti od narodenia až po úmrtie.

ePrescription (elektronická preskripcia)
Elektronizovaná forma vystavenia predpisu na lieky, ktorý zostáva v informačnom systéme a prípadne v centrálnom registri uložený v elektronickej podobe. Systémy ePrescription sú v spojitosti s EHR schopné eliminovať prípady nesprávne vydaného lieku, ako aj zabezpečiť efektívnosť liekovej politiky.

Zdroj: NCZI

Pokračovanie v ďalšom čísle.

Fyto-
terapeutické
aktualizácie

ARTIČOKA KARDOVÁ ARTIČOKA ZELENINOVÁ

MUDr. Karol Mika
autor Lekárskej fytoterapie
a spoluautor atlasov liečivých rastlín

Do 180 cm vysoká trváca bylina je podobná bodliaku. Kvetné úbory má do 5 cm široké; kvety sú rúrkovité fialové, modré alebo biele. Listy majú krátke ostne.

Cynara cardunculus
L. ssp. scolymus (L.) Hegi (Asteraceae)

Artičoka sa užívala už niekoľko tisícročí pred Kristom. Poznali ju v Egypte, v starom Ríme a v Grécku, kde ju pestovali. Slúžila ako pochúťková zelenina, ale bola aj liekom a prevenciou pred viacerými chorobami. V stredoveku sa zo Stredomoria rozšírila do západnej Európy; k nám iba v posledných desaťročiach.

Liečivú drogu reprezentuje list – *Cynarae (cardunculi) folium,* a koreň – *Cynarae (cardunculi) radix.*

Hlavnou účinnou látkou artičoky zeleninovej je horký derivát kyseliny dikavoylchinovej (kyselina 1-5-dikavoylchinová) – cynarín. Potrebné sú aj ďalšie deriváty kyseliny kávovej: kyselina chlorogénová, neochlorogénová, kryptochlorogénová, 1-3-dikavoylchinová. Z ďalších sú to flavonoidy. Najdôležitejšie z nich sú apigenín, luteolín a ich glykozidy: apigenín-7-glukozid, apigenín-7-rutinozid, luteolín-7-glukozid (cynarozid), luteolín-7-rutinozid (skolymozid) a luteolín-7-rutinozyl-4´-glukozid (cynaratriozid). Zo sterolov a triterpénov je najmä ß-sitosterol, taraxasterol a ich deriváty. Z ďalších liečivých zložiek sú prítomné horčiny, ktoré reprezentuje najmä cynaropikrín, dehydrocynaropikrín a grosheimín. Nachádzajú sa v zelených tkanivách rastliny. Žiaduci je aj inulín. Zistil sa tiež vysoký obsah vitamínov A a B. Prítomné sú ešte triesloviny, enzýmy, sliz a ďalšie organické kyseliny, vrátane askorbovej (vitamín C), ale aj polyíny, kumaríny, silica.

Užíva sa ako cholagogum, choleretikum, cholekinetikum, spazmolytikum, metabolikum, hypocholesterolemikum (hypolipidemikum), antianemikum, antidiabetikum, hepatoprotektívum, diuretikum, antisklerotikum, antioxidans.

Rastlina je pre bohatý obsah vitamínov vyhľadávanou zeleninou, ktorá priaznivo ovplyvňuje látkovú premenu.

Horčiny zlepšujú chuť k jedlu a prispievajú k zvýšeniu tvorby žalúdočných, pankreatických a črevných tráviacich štiav s enzýmami. Hlavným reprezentantom je cynarín. Povzbudzuje, spolu s ostatnými horkými látkami, tiež tvorbu žlče a jej vylučovanie do dvanástnika. Na liečebný efekt je potrebných aspoň 0,2 % derivátov kyseliny kávovej. Flavonoidy zvyšujú vylučovanie odpadových látok močom. Rovnako zodpovedajú za inhibíciu oxidácie LDL cholesterolu, čím chránia pred vytváraním tzv. penových buniek v tepennom endotele. Antioxidácia predstavuje ochranu artériového endotelu a zabraňuje vývoj aterosklerózy. Steroly úspešne prispievajú k znižovaniu cholesterolu v krvi.

Rastliny celkovo zlepšujú látkovú premenu v organizme. Pre obsah inulínu sa odporúčajú diabetikom. Soli kyseliny chlorogénovej a cynarín zvyšujú vnímanie senzitívnych chuťových nervových zakončení na jazyku, takže všetko chutí sladko. To je výhodné pre cukrovkárov, ktorí nemajú natoľko nutkanie prisládzať si potraviny a nápoje.

Liečivo pôsobí rastlina aj pri sklone k alergiám, predovšetkým s kožnými prejavmi. Obsah slizu, enzýmov a trieslovín zabezpečuje účinné pôsobenie rastliny pri nedostatočnom trávení.

Priemerná terapeutická dávka rastliny je 1-2 g, respektíve lyžička na šálku odvaru, ktorý sa pije 1-4-krát denne pred jedením. Účinný je aj 5 % odvar z listov, ktorý sa užíva 2-4-krát 1 šálku.

Rastlina v podobe lieku v odporúčaných dávkach alebo ako potravina s bežnou konzumáciou, ani pri dlhodobom užívaní nemá prakticky žiadne nežiaduce vedľajšie účinky.

Artičoku obsahujú rôzne farmaceutické prípravky, od čajovín cez tekuté výťažky alebo tabletky; hojné využitie má v potravinárskom priemysle.

Ako premôcť stres II.

Preč s iracionálnymi myšlienkami

Mgr. Jana Dulinová
Stredná zdravotnícka škola
ul. Záhradnícka 44, Bratislava

V článku v minulom čísle časopisu sme si „zabalili“ balíček prvej pomoci proti stresu s obsahom racionálnych myšlienok, dnes z neho vybalíme iracionálne (nerozumné) myšlienky, ktoré môžu stres vyvolať, predĺžiť a opakovať.

Iracionálne postoje sa vytvárajú v priebehu celého nášho života vplyvom nesprávnych výchovných prístupov, psychických blokov a chýb v racionálnom myslení. Prejavujú sa automaticky v každej stresovej situácii, pretože súvisia s nárastom intenzity emocionálneho napätia a vzrušenia a oslabovaním rozumového uvažovania. V stresovej situácii máme klamlivý pocit, že naše uvažovanie je objektívne a zodpovedajúce skutočnosti, ale opak je pravdou. V strese vidíme realitu skreslene, zveličene, čierne až katastroficky. Iracionálne presvedčenia vždy formujú negatívne emócie a sú hlavnou príčinou väčšiny chorôb, ktoré sa spájajú so stresom. Ich vyhýbaniu sa, môžeme stresu predchádzať.

Ktoré **iracionálne tendencie** sa u ľudí prejavujú najčastejšie? Ktoré zo svojho myslenia odháňať?

❶ Ľudia ignorujú to, čo je pozitívne.

Táto iracionálna tendencia nás vedie k tomu, že si prevažne všímame negatívne stránky situácií. Nesprávame sa takto permanentne, ale pomerne často, predovšetkým vtedy, keď máme zlú náladu. I keď sa nám za deň stali dobré i zlé veci, rozprávame o tých zlých a opomíname tie dobré, pretože ich pokladáme za menej významné a dôležité. Nevnímame realitu plasticky, čím sa ochudobňujeme o prežívanie dobrej nálady, akoby sme si radšej hoveli vo svojej mrzutosti. Dokážete si každý deň uvedomiť, čo pekné a dobré ste zažili? Aj takú maličkosť, že vám nemeškal autobus do práce, kolegyňa vám pochválila účes a dieťa vám povedalo, že vás ľúbi? Pokúšate sa hľadať všetko pozitívne a nápomocné okolo vás? Obaľujte si nervy dobrými zážitkami, budú voči stresu odolnejšie.

❷ Ľudia zveličujú to, čo je negatívne.

Máme zvláštnu tendenciu veci nafukovať, preháňať a dramatizovať. Z komára dokážeme spraviť somára. V stresovej situácií (i bulvárnych správach) to platí dvojnásobne. Poznáte predsa slová, ktoré dokážu situáciu zakaždým zveličiť (hrozné, katastrofálne, neskutočné, škandalózne, nehorázne a pod.) Ak máme problémy a starosti zdajú sa nám väčšie, než v skutočnosti sú, a to ešte netušíme, že po čase prídu ešte väčšie a náročnejšie a tak to ide dokola. Pre objektívne posúdenie vami vnímanej stresovej situácie sa opýtajte na názor blízkych, snažte sa pozrieť na problém očami druhých, aby ste sa mohli upokojiť a zbaviť zbytočného napätia.

❸ Ľudia majú sklon k nadmernému zovšeobecňovaniu.

Občasné drobné nezdary opisujeme ako všeobecne platné, napríklad slovami: *„Nikdy sa mi nedarí!”* alebo *„Nemám žiadnych priateľov”, „Všetci iba klamú a podvádzajú“.* Pri takomto uvažovaní si privolávame väčší hnev, väčší dôvod na zlosť a náchylnosť k stresu. Premýšľajme viac pri používaní slovíčok „nikdy“, „vždy“, „všetci, „každý“.

❹ Ľudia vidia čierno-bielo.

Vidieť veci iba čierno alebo bielo a nič medzi tým je zjednodušeným hodnotením. Buď je niečo dobré alebo zlé, pekné alebo škaredé, alebo je niekto dobrák, babrák, seladon, či chytrák. A kam sa podela pestrofarebná rozmanitosť ľudí a sveta?

❺ Ľudia si pripisujú chyby druhých.

Veľakrát sa zbytočne obviňujeme a vyčítame si naše zlyhania, ktoré životom nesieme ako bremeno. Pripisujeme si chyby, za ktoré fakticky nenesiem zodpovednosť. Vravíme si, že keby sme boli s chorým otcom a nie na zábave, tak sme mohli zavolať sanitku a predísť tragédii; že keby sme na dieťa viac vplývali, malo by lepšie vzdelanie; že ak by sme skôr poukázali na nezrovnalosti vo faktúre, firma by nemala problémy. Trápenie sa a obviňovanie má blízko k dlhodobému prežívaniu stresu.

Spočiatku je ťažké naučiť sa zachytávať iracionálne myšlienky a vyhýbať sa im, ale chce to iba cvik a úsilie nahrádzať ich faktami. Preč s iracionálnymi myšlienkami a sem so zdravým rozumom!

Každý sme iný. Takže aj každý klient, ktorý navštívi vašu lekáreň, má svoje očakávania, preferencie a potreby. Pre obchodníka, aj vás, personál lekárne, je jednoduchšie popremýšľať nad tým ako si týchto klientov začleniť podľa toho, ktoré hlavné skupiny k vám prichádzajú. Zamyslíme sa nad tým, ktoré črty môžu mať spoločné a ako s nimi podľa toho komunikovať.

Ing. Dušan Nemčko
Sales Team SK, s. r. o.

Ako si rozdeliť klientov vo vašej lekárni podľa ich potrieb?

Ako príklad na ilustráciu som sa pokúsil odhadnúť 6 skupín klientov:

Uznanie | Spoľahlivosť | Zdravie | Komfort | Značka | Cena

Uznanie
Tieto osoby charakterizuje *„nadriadený“* spôsob vystupovania. Dávajú svojmu okoliu viditeľne najavo *„viete kto som JA?“*
Vhodné vety pre uspokojenie očakávaní tejto skupiny ľudí by mohli vyzerať nasledovne:
„...vidím, že ste odborník/že máte prehľad“,
„Viete čo chcete ...“,
„Špeciálne pre vás tu máme ...tento liek/produkt...“

Spoľahlivosť/Istota
Ľudia z tejto skupiny majú radi už overené produkty. Sú to lieky a produkty dlhodobo známe a predali sa ich státisíce kusov bez reklamácií a negatívnych dopadov. Novinky im preto neponúkajte.
Vhodné je pridať krátku informáciu/príbeh/referenciu o niekom komu a ako výrobok pomohol.

Zdravie
Tieto osoby sa zameriavajú na to, aby výrobok nemal vedľajšie účinky/bol bezpečný. Často na nich zapôsobí aj zmienka o tom, že je vyrábaný podľa zásad ochrany životného prostredia.

Komfort
Skupina, pre ktorú čas sú peniaze. Radi si zaplatia za rýchlosť a čo najmenšiu námahu a nutnosť zaoberať sa používaním produktu. Nehľadajú preto lacné lieky a výrobky.
Dôležité pre nich je napríklad aj spôsob dávkovania (napr. 1 x denne voči 4 x denne).

Značka
Ľudia, ktorí sa radi prezentujú zvučnou a často aj drahou značkou. Neviem ako je to pri liekoch, ale v kozmetike, ktorú predávate v lekárňach, je to určite veľmi vítaná skupina klientov. Za značku, aj novinky radi zaplatia a tiež sa veľmi radi s ňou pochváli pri každej príležitosti svojim známym. Ak sa im v tomto duchu aj venujete, pošlú k vám aj nových klientov, ktorí tiež nebudú riešiť cenu. Lacné a neznačkové je často v ich očiach podradné. Majú blízko ku skupine ľudí UZNANIE. Rozdiel môže byť len v menej okázalom správaní sa.

Cena
Predpokladáte, že to je najväčšia skupina ľudí. Máme to tak vo svojich hlavách.
Otázka na cenu je najjednoduchšia a najčastejšia. Ak s odpoveďou dokážeme pracovať podľa potrieb klienta, tak sa môže dostať do iného svetla. Cena je relatívna, preto, odporúčam, popíšte im, čo za cenu pri jednotlivých výrobkoch dostávajú. Takto možno zistíte, že zdanlivo cenovo citliví ľudia sa dostanú do inej skupiny – niektorej z vyššie popísanej.
Verím, že spolu s vašimi skúsenosťami by sme dokázali charakterizovať aj ďalšie skupiny klientov lekární.

Aký úžitok budeme mať, ak budeme pracovať s klientom podľa jeho potrieb?

1. Klient sa bude cítiť vypočutý a dôležitý.
2. Vzbudím v ňom pocit, že mu rozumiem.
3. Ak mu dokážem povedať, že jeho POTREBA bude naplnená kúpou daného produktu, kúpi aj za vyššiu CENU (cena prestáva byť rozhodujúcim kritériom...).

Ako zaradiť ľudí to týchto kategórií? Najjednoduchšie otázkou **„Čo je pre vás dôležité?“** prípadne **„Aké produkty najradšej kupujete?** ...môžu povedať výrobok aj z inej kategórie, napr. potraviny, drogériu, nábytok. Ich potreby a ich naplnenie očakávajú veľmi pravdepodobne rovnako aj v tomto sortimente. Ak nevedia presne – pokúste sa ich odhadnúť. Najväčšia skupina ľudí sa nerada rozhoduje a preto im navrhnite 2 – 3 možnosti a ak váhajú, vyberte jednu z nich a tú im odporučte.
Tento vzorec nebude fungovať v skupine Uznanie a Značka – tento klient zvyčajne presne *„Vie, čo chce!“*

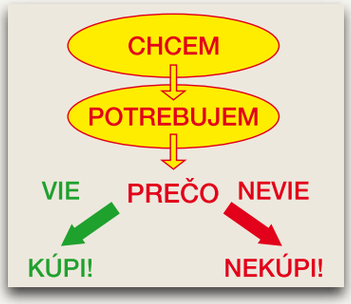

Možno práve v lekárni je odporúčanie

NEPREDÁVAJTE – POMÁHAJTE KÚPIŤ ...,

tým najdôležitejším. Je to preto, lebo vy, personál lekární, ste odborníci vzdelaní vo svojom odbore a klientom pomáhate najlepšie ako viete.

Radoslava Machová, MBA
Public & Regulatory Affairs Manager
Incontinence Care Slovakia
SCA HP Slovakia

Správny výber absorpčnej pomôcky

Všetky formy inkontinencie môžu spôsobiť izoláciu, depresiu a fyziologické problémy, môžu výrazne ovplyvniť sociálne a pracovné aspekty života postihnutého i jeho rodiny. **Pri bežnom posudzovaní jednotlivca s problémami s inkontinenciou sa sleduje charakter inkontinencie, ako aj vhodnosť pre liečbu a, napríklad, aj potrebný typ absorpčnej pomôcky.**

Pri hodnotení a výbere pomôcky sú potreby konkrétneho jednotlivca najdôležitejším aspektom.

Správne vybraná absorpčná pomôcka môže mať pozitívny vplyv na kvalitu života osoby trpiacej inkontinenciou, čo používateľovi umožní zachovať si pocit dôstojnosti, umožní mu dostať sa von, pracovať, zúčastňovať sa spoločenských aktivít a viesť plnohodnotný a uspokojivý život.

Najdôležitejším cieľom je poskytnúť človeku možnosť viesť samostatný život.

Významnou pomocou pre jednotlivca je možnosť prístupu k toalete a kontrola inkontinencie. Nezávislosť je možná len v tom prípade, ak má nositeľ pomôcky prístup k sanitárnemu zariadeniu a možnosť sa aj sám postarať o výmenu absorpčnej vložky či plienky. Mnohí inkontinentní však nemusia byť nezávislí v tomto ohľade a potrebujú pomoc.

Vhodnosť pomôcky ovplyvňuje frekvencia a objem uniknutého moču a situácia, pri ktorej k úniku došlo.

Detailne vedený denník močenia počas najmenej 24 hodín a „vložkový test“ môžu byť užitočnými nástrojmi na získanie správnych informácií o inkontinencii.

U niektorých ľudí dochádza len k úniku malého množstva moču pri zriedkavých príležitostiach a v takom prípade postačuje malá absorpčná pomôcka. U iných dochádza k značným únikom moču, kedy sa u nich objaví epizóda inkontinencie, a vtedy potrebujú pomôcku na absorpciu moču, ktorá dokáže rýchlo vstrebať, rozložiť a udržať moč za rôznych okolností.

Blízkosť a dostupnosť sanitárnych zariadení môže pozitívne ovplyvniť spotrebu absorpčných pomôcok.

Pomôcky naopak môžu byť potrebné v prípade len miernej alebo dokonca žiadnej klinickej inkontinencie, pokiaľ sú sanitárne zariadenia nedostupné v dôsledku problémov s mobilitou alebo prístupnosťou.

Výber absorpčných pomôcok je ovplyvnený **mnohými individuálnymi charakteristikami.** Koncoví používatelia sa líšia v mnohých smeroch. Hoci sa počet inkontinentných osôb s vekom zvyšuje, inkontinencia sa vyskytuje u ľudí všetkých vekových kategórií.

Schopnosť samostatne sa vyrovnať s inkontinenciou môže narušiť široká škála telesných a duševných postihnutí.

Znížená pohyblivosť (problémy s pohybmi rúk alebo prstov) môže sťažiť používanie niektorých pomôcok. Porucha zraku obmedzuje efektívne používanie a kontrolovanie niektorých pomôcok. Antropometria (napr. výška a obvod pásu, stehna) ovplyvňuje pohodlie a účinnosť pomôcky. Problémy s prispôsobením sa pomôcky tvaru tela môžu znemožniť jej praktické alebo účinné používanie. **Ak je prítomná znížená duševná čulosť,** najjednoduchšie je používanie **absorpčných pomôcok, ktoré pripomínajú bežnú spodnú bielizeň.**

Ľudia s identickými problémami s močovým mechúrom môžu zistiť, že ich potrebám najlepšie vyhovujú rôzne pomôcky, čo **závisí napríklad od toho aké činnosti vykonávajú** (telesné cvičenie, cestovanie) **a kde trávia čas** (doma, v práci, na služobnej ceste, na spoločenských podujatiach).

Rôzne vykonávané aktivity môžu ovplyvniť výber pomôcky.

Na deň a pobyt vonku môžu vyhovovať iné pomôcky (keď je prioritou diskrétnosť, konkrétne na noc alebo pobyt doma (kedy je prioritou pohodlie), prípadne na dovolenke (kedy veľké množstvo jednorazových pomôcok môže predstavovať problém).

Osoby, ktorých životný štýl si vyžaduje častý pobyt mimo domova (napr. pri obchodných alebo spoločenských záležitostiach) si musia starostlivo premyslieť, nakoľko je pre nich jednoduché nosiť si so sebou pomôcky na absorpciou moču, likvidovať ich a riešiť prípadné pranie. Optimálnu kontrolu nad inkontinenciou zabezpečí vhodne zvolená zmes pomôcok.

Ľahkosť, s akou možno založiť alebo odstrániť absorpčnú pomôcku, je dôležitá pre všetkých koncových používateľov a zvlášť dôležitá pre osoby s obmedzenou pohyblivosťou alebo manuálnou zručnosťou.

Niektoré pomôcky sa dajú len ťažko odstrániť bez kontaktu s absorpčným materiálom nasiaknutým močom alebo stolicou, čo je nepríjemná skúsenosť, najmä ak pomôcka presiakla.

V súčasnosti sa na trhu absorpčných pomôcok vyskytuje mnoho druhov, z ktorých si môže používateľ, príp. jeho ošetrujúci lekár vybrať najvhodnejší typ v závislosti od individuálnych potrieb.

Ako rozlišovať jednotlivé vlastnosti a výhody zdravotníckych pomôcok učených na použitie pri inkontinencii a podľa akých kritérií vybrať pomôcku, popíšem v nasledujúcom vydaní časopisu.

Za rovnakú cenu

o 50% VIAC

vložiek

TENA *Lady* Ultra Mini

Od **1. 10. 2013** nebude produkt
TENA *Lady* Ultra Mini hradený zo zdravotného poistenia,
TENA však pripravila limitovanú
AKCIU 28 + 14 kusov vložiek ZADARMO.

SCA Care of Life

Bezplatná linka: 0800 111 000
www.TENA.sk

TENA

SCA Care of Life

Veronika Hevierová
Marketing Coordinator Home Care SK

Stáva sa nám, že sa pacienti pýtajú na význam cudzojazyčného označenia inkontinenčných pomôcok, ktoré sú uvedené na baleniach a na jednotlivé rozdiely medzi nimi.

Okrem označenia **„Breathable“,** čo v preklade znamená **„Priedušnosť“** vysvetlím postupne niektoré z nich:

Fresh Odour Control™ – je označenie pre jedinečný a maximálne účinný systém kontroly zápachu, ktorý je použitý **vo všetkých inkontinenčných pomôckach TENA.** Superabsorbent, ktorý je naviac špeciálne zapracovaný do buničiny zabezpečuje okamžitú neutralizáciu zápachu.

Silky Softness – znamená hodvábne jemný povrch, ktorý je príjemný na dotyk pri nosení a nedráždi pokožku. Túto výhodu oceňujú stále, aj nové používateľky u všetkých inkontinenčných vložiek **TENA *Lady.***

QuickDry™ – je špeciálna vrstva obsiahnutá v produktovej rade **TENA *Lady*** a **TENA *Men*** a zabezpečuje dokonale suchý povrch pomôcky. Vložka je ihneď po úniku moču na povrchu suchá a pokožka nie je dlhodobo vystavená nežiadúcemu dráždeniu uniknutého moča počas nosenia.

InstaDRY™ – je unikátnou novinkou na trhu a zabezpečuje okamžitú absorbciu náhleho úniku moču. Táto technológia s rýchloabsopčnou zónou sa nachádza v produktoch **TENA *Lady* Extra Plus *Insta*DRY** a TENA ***Lady* Maxi *Insta*DRY**

Body-Close-Fit™ – znamená vylepšenú elastickosť produktu **TENA *Pants.*** Vďaka tejto inovácii nohavičky po nasadení dokonale sedia lebo sa dokážu prispôsobiť telu a držia na mieste počas nosenia. Nohavičky **TENA *Pants*** sú tak pre užívateľa maximálne diskrétne, pod oblečením nenápadné a naviac zabezpečujú dokonalú ochranu pred pretečením.

Pokračovanie v ďalšom čísle.

PhDr. Dana Sihelská

Katedra urgentnej zdravotnej starostlivosti
Slovenská zdravotnícka univerzita
Banská Bystrica

Trombóza – podporná bandáž

Krvná zrazenina (trombus)

Trombóza je ochorenie, ktoré vzniká na podklade prítomnosti trombu v žilovom riečisku, ktorý môže spôsobiť čiastočný alebo úplný uzáver žilového riečiska.

Klinický obraz sa vyvíja podľa toho, či uzáver postihuje povrchový žilový systém – tromboflebitída alebo hĺbkový žilový systém – flebotrombóza. Tromboflebitída, flebotrombóza patria k významným príčinám smrti a trvalej invalidity.

Trombóza vzniká súčinnosťou viacerých faktorov ako sú napr. poškodenie cievnej steny, zmena koagulačných vlastností krvi, vek, varixy, obezita (BMI viac ako 30), fajčenie a podobne.

Schematické znázornenie postupného tlaku

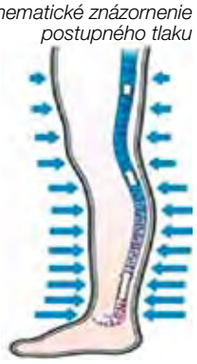

Neoddeliteľnou **súčasťou komplexnej starostlivosti o chorých je kompresívna liečba.** Liečebný efekt zabezpečuje aplikácia postupného tlaku, ktorý je najväčší v oblasti členka s postupným znižovaním v oblasti stehna. Kompresívna liečba nahrádza nedostatočnú činnosť svalov lýtka, zabraňuje preplňovaniu povrchového žilového systému a zároveň urýchľuje krvný prietok končatinami. Liečba znižuje nedomykavosť žilových chlopní, zabraňuje rozširovaniu žilovej steny, napomáha spätnému prúdeniu krvi, čo zároveň zlepšuje žilový návrat krvi.

Kompresné pančuchy

Lýtkové pančuchy

Postup pri nakladaní kompresívnej bandáže

Poloha pacienta: ideálne v ľahu,
Pomôcky: krátkoťažné ovínadlo 10 cm široké (2 ks), resp. kompresívne pančuchy, leukoplast alebo svorka. Ťažnosť obväzov súvisí s aktiváciou svalovej pumpy u mobilného alebo ležiaceho pacienta.

Postup nakladania kompresívnej bandáže:

- obväz nakladáme ráno, skôr než pacient vstane z postele, ak pacient vstal skôr z postele, pacienta uložíme na lôžko a až po pol hodine nakladáme bandáž,
- obväzovať začíname od prstov chodidla kruhovým obvinom, ďalej použijeme hoblinový alebo klasový obvin,
- obväz prikladáme rovnomerne so zakrytím celej päty, pretože na vynechaných miestach sa môže hromadiť tkanivový mok,
- najsilnejší tlak obväzu je v oblasti členka a znižuje sa v oblasti stehna,
- podporná bandáž môže byť **nízka** (pod koleno), **stredná** do polovice stehna a **vysoká** až po bedrový kĺb.

Správne držanie ovínadla

Meracie body

Prikladanie obväzu na končatinu

Nízka bandáž

Rady pacientom:

- v akútnom štádiu sa na kompresiu používajú krátkoťažné obvínadlá,
- v akútnom štádiu sa môžu obvínadlá ponechať na končatine niekoľko dní, aj počas noci,
- obvínadlá sa môžu použiť u všetkých pacientov, ich výhoda je, že sa lepšie prispôsobujú tvaru končatín pacientov (silné a neforemné končatiny),
- keď je zdravotný stav pacienta stabilizovaný, po konzultácii s lekárom je možné použiť obvínadlá s dlhým ťahom alebo medicínske kompresívne pančuchy,
- na začiatku liečby musí byť chorý poučený o význame liečby, o technike a čase aplikácie kompresívnej pomôcky, o starostlivosti o kompresívnu pomôcku ale aj o pokožku,
- pomôcky by mali byť kvalitné, aby nedošlo k poškodeniu zdravia.

Pacient by mal mať dostatočné vedomosti a zručnosti o danej problematike, pretože kompresívna liečba je dostupná a nenáročná.

Foto (zdroj internet)

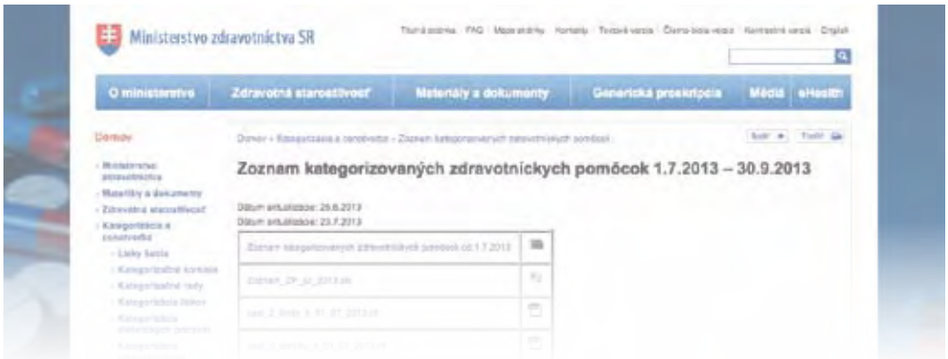

Ministerstvo zverejňuje rozhodnutia vo veciach kategorizácie a úradného určenia cien zdravotníckych pomôcok na svojom webovom sídle vždy 15. deň prvého mesiaca v štvrťroku.

Mgr. MVDr. Branislav Jaďuď
predseda Kategorizačnej komisie pre zdravotnícke pomôcky, MZ SR

Kategorizácia zdravotníckych pomôcok III.

Ak boli proti prvostupňovému rozhodnutiu podané námietky, ministerstvo zverejní rozhodnutie o námietkach 15. deň mesiaca nasledujúceho po mesiaci, v ktorom bolo zverejnené prvostupňové rozhodnutie.

Rozhodnutie sa stáva vykonateľným vždy v prvý deň nasledujúceho štvrťroku.

V praxi to znamená, že najskôr je možné zaradiť zdravotnícku pomôcku do Zoznamu za šesť mesiacov a najneskôr za deväť mesiacov.

Proti rozhodnutiu ministerstva vo veci samej môže účastník konania podať na ministerstvo námietky do siedmich dní od doručenia rozhodnutia.

Dôvodom na podanie námietok je, že:

a) ministerstvo v rámci úvahy vybočilo z medzí ustanovených týmto zákonom,
b) účastníkovi konania sa postupom ministerstva odňala možnosť konať,
c) ten, kto v konaní vystupoval ako účastník konania, nemal spôsobilosť byť účastníkom konania.

Ministerstvo bezodkladne zverejní na svojom webovom sídle všetky námietky vrátane ich príloh. K zverejneným námietkam sa účastníci konania môžu vyjadrovať do troch dní od ich zverejnenia.

Ten, kto podáva námietky, je povinný zložiť na účet ministerstva kauciu v sume 3 000 eur. Kaucia musí byť pripísaná na účet ministerstva najneskôr v nasledujúci pracovný deň po poslednom dni lehoty na podanie námietok, inak sa konanie zastaví. Kaucia je príjmom štátneho rozpočtu.

Ministerstvo kauciu vráti, ak minister námietkam čo aj len čiastočne vyhovel alebo výsledkom preskúmania rozhodnutia súdom je jeho zrušenie. Včas podané námietky majú odkladný účinok.

Osobitné prípady úhrad.

Zdravotná poisťovňa môže po vopred udelenom súhlase poistencovi plne alebo čiastočne uhradiť:

- zdravotnícku pomôcku, ktorá nie je zaradená v zozname kategorizovaných zdravotníckych pomôcok alebo v zozname kategorizovaných špeciálnych zdravotníckych materiálov,
- zdravotnícku pomôcku zaradenú v zozname kategorizovaných zdravotníckych pomôcok alebo v zozname kategorizovaných špeciálnych zdravotníckych materiálov, ktorá nespĺňa preskripčné obmedzenie alebo indikačné obmedzenie alebo je predpísaná nad rámec množstvového limitu alebo finančného limitu.

Takúto úhradu môže zdravotná poisťovňa odsúhlasiť v odôvodnených prípadoch, najmä vtedy, ak je poskytnutie zdravotníckej pomôcky s prihliadnutím na zdravotný stav poistenca jedinou vhodnou možnosťou; úhradu odsúhlasuje zdravotná poisťovňa na základe písomnej žiadosti poskytovateľa.

Kategorizácia zdravotníckych pomôcok a kategorizácia špeciálnych zdravotníckych materiálov sa vykonáva tak, aby verejné prostriedky, s ktorými hospodária zdravotné poisťovne, postačovali na úhradu zdravotníckych pomôcok a zdravotnej starostlivosti uhrádzaných na základe verejného zdravotného poistenia.

Doc. MUDr. Jana Plevková, PhD.
Ústav patologickej fyziológie JLF UK v Martine

Inhalačná terapia pri ochoreniach dýchacieho systému

Inhalačná liečba, jej význam a indikácie

Dýchací systém je pri každom nádychu vystavený faktorom vonkajšieho prostredia, ktoré môžu byť potenciálne nebezpečné. Tieto faktory sú **teplota a vlhkosť vzduchu, prítomnosť chemických látok, korpuskulárnych nečistôt, alergénov,** ale i početného množstva respiračných **vírusov a baktérií,** ktoré recirkulujú v populácii. Ochorenia dýchacích ciest (DC) si okrem kauzálnej liečby vyžadujú aj liečbu symptomatickú, akou je napríklad **tlmenie kašľa, zmiernenie opuchu sliznic, či podpora vykašliavania.** Tu nachádza uplatnenie inhalačná terapia.

Účinky inhalačnej terapie môžeme rozdeliť na tepelné, osmotické a farmakologické.

Tepelný účinok sa prejavuje hlavne v horných DC. Izotermický aerosól (37° C) má upokojujúci účinok na sliznicu, teplejší (39° C) spôsobuje hyperémiu, urýchľuje metabolizmus, aktivuje mukociliárny transport, tiež pomáha pri uvoľňovaní zaschnutého sekrétu. Chladnejší aerosól (– 36° C) zmierňuje opuchy.

Osmotický účinok sa využíva pri inhalácii minerálnych vôd (Vincentka) ktoré majú komplexný účinok v závislosti od obsahu iónov. Všeobecne majú mukolytický a expektoračný účinok.

Farmakologické účinky sú mediované vplyvom špecifických liečiv podaných inhalačnou formou a to sú kortikoidy, adrenergiká a anticholinergiká.

Inhalačná liečba má niekoľko výhod:

1. **možnosť získania silného lokálneho účinku bez celkového zaťaženia organizmu,**
2. **možnosť pôsobiť v periférnych oblastiach dolných dýchacích ciest,**
3. **možnosť znížiť nežiaduce účinky liečiv znížením ich terapeutických dávok.**

Výsledný efekt inhalácie závisí nielen od účinkov liečiva, ale aj **správnej inhalačnej techniky a vhodne zvoleného inhalačného systému.**

Je odporúčaná pri týchto ochoreniach:

- infekčné a alergické ochorenia *(prechladnutie, alergická rinitída),*
- akútne a chronické zápaly *(atrofická rinitída, sinusitída, vírusová bronchitída),*
- ochorenia zapríčiňujúce zníženie respiračných funkcií *(chronická bronchitída, bronchiektázie, bronchiolitída),*
- parenchymatózne ochorenia spôsobené *pneumocystis carinii a RSV,*
- stavy po operácii, fyzikálnom, chemickom a traumatickom poškodení DC.

Pri inhalačnej liečbe je potrebné zvážiť **kontraindikácie** akými sú srdcová nedostatočnosť, pokročilé štádia hypertenzie, rozsiahly emfyzém, celková vyčerpanosť, nebezpečné krvácanie, precitlivenosť na lieky, aktívna forma TBC, nádorové ochorenia.

Aerosól a jeho využitie

Pod pojmom aerosól rozumieme heterogénnu zmes pevných alebo kvapalných častíc nachádzajúcu sa v plyne (napríklad dym, hmla).

Podľa historických prameňov sa inhalácia používa ako spoľahlivá metóda dopravovania rôznych liečiv do organizmu už viac než dvetisíc rokov. Názov „inhalátor“ sa po prvýkrát objavil v roku 1778 v knihe anglického lekára J. Mudgeho, v ktorej opisoval cínový hrnček upravený na inhaláciu ópiových výparov v liečbe kašľa. *Obr. č. 1.*

Obr.1 Inhalátor ópiových výparov opísaný Johnom Mudgeom.

Omron pomáha ľuďom žiť zdravšie mnohými spôsobmi.

Nová rada kompresorových inhalátorov Omron Comp A.I.R s jednoduchou obsluhou prináša väčšiu kontrolu nad inhalačnou liečbou vám i vašim pacientom.
OMRON V.V.T (Virtuálna ventilová technológia) s jedinečným dizajnom dodá počas inhalovania viac liečiva ako predtým a je obzvlášť vhodná pre deti a ľudí vo vyššom veku.

Omron nebulizéry pre akúkoľvek príležitosť:
doma alebo v ambulancii – vždy správna voľba.

OMRON Comp A.I.R Kids
(NE-C801KD)

- V.V.T technológia
- nebulizačný výkon 0,3 ml / min.
- MMAD 3 µm
- jednoduché používanie v domácnosti pre deti aj dospelých
- tichá prevádzka (46 dB)

OMRON Comp A.I.R PRO
(NE-C900)

- V.V.T technológia
- nebulizačný výkon 0,4 ml / min.
- MMAD 3 µm
- pre používanie v ambulanciách a pre profesionálne použitie
- jednoduchá údržba

OMRON Comp A.I.R PRO
(NE -C29)

- V.V.T technológia
- nebulizačný výkon 0,4 ml / min.
- MMAD 3 µm
- pre používanie v domácnosti aj ambulancii
- plná úhrada poisťovňou – kód K72735

CompA·I·R Basic	CompA·I·R	CompA·I·R Kids	CompA·I·R Plus	CompA·I·R PRO	CompA·I·R Elite	CompA·I·R PRO
NE C802	NE C801	NE C801 KD	NE C28P	NE C29	NE C30	NE C900

Celimed - autorizovaný distribútor OMRON pre SR

CELIMED
www.inhalatory.sk

V súčasnosti sú na trhu bežne dostupné systémy na produkciu polydisperzných aerosólov – zložených z častíc rôznych rozmerov. Niekedy sa udáva aj optimálne rozmedzie pre priemer častíc aerosólu, ktoré by malo byť od 2 µm do 6 µm pre dospelých a od 1 µm do 4 µm pre deti.
Usadzovanie častíc aerosólu v DC závisí hlavne na ich aerodynamických rozmeroch. Zatiaľ čo veľké častice (5-10 µm) sa usadia už v horných DC, častice s priemerom od 0,5 µm do 2 µm sa vyznačujú dobrou vznášavosťou a vzhľadom k malej hmotnosti, povrchovému napätiu a náboju sa neusadzujú a preto môžu liečivo dopraviť až do dolných DC a alveol.
Usadzovanie častíc v rôznych oddieloch DC závisí od troch fyzikálnych princípov a to **zotrvačný ráz, gravitačná sedimentácia a propagácia.** Konečné usadzovanie častíc podmieňujú aj ďalšie faktory ako vek, pohlavie, morfológia respiračného stromu, pľúcna patológia a tiež individuálne ventilačné parametre.

Typy inhalačných systémov

I. Systémy využívajúce stlačený hnací plyn

Samostatné, alebo s objemovými nástavcami fungujú ako spreje – účinná látka je poháňaná hnacím plynom. Výhodou je presnosť a možnosť poskytnúť okamžite opakované dávky liečiva. Nevýhodou je, že tieto dávkovače vyžadujú správnu inhalačnú techniku a koordináciu ruka–pľúca, tzn. spustenie inhalácie na začiatku vdychu.

II. Dychom aktivované aerosólové dávkovače

Tento typ inhalačného systému odstraňuje problém s koordináciou ruka–pľúca, pretože je ním zabezpečené automatické spúšťanie dávky nádychom. Dychom aktivované dávkovače produkujú častice s malým diametrom a tie majú výborný prienik do periférnych častí DC.

III. Systémy pre práškovú formu lieku

Pri použití práškových inhalátorov je výhodou nenáročnosť aplikácie a compliance pacienta, majú počítadlo a presne odmeriavajú dávku liečiva. O kvalite vytvorenej aerodisperzie a jej depozícii v pľúcach rozhoduje sila nádychu. Výhodou je, že tieto systémy majú nízky vnútorný odpor. Nevýhodou je, že prášková forma je hygroskopická, takže častice majú tendenciu zhlukovať sa s nárastom diametra. To vedie k usadzovanie liečiva v horných DC. Napriek nevýhode sú veľmi používané a ich rôznorodosť umožňuje zvoliť inhalačný systém „na mieru“ tak, aby vyhovoval pacientovi.

IV. Nebulizátory produkujúce vlhký aerosól

Ultrazvukové nebulizátory tvoria aerosól rozkmitaním piezoelektrického kryštálu, a vibrácie sú prenášané na nádobu s liečivom. Vysoká frekvencia kmitania premieňa roztok liečiva na aerosól a ten pomocou prúdu vzduchu uniká z prístroja.
Výhodou kompresorových nebulizátorov je ich vyšší výkon a prietok vzduchu a ich schopnosť vytvárať aerosól aj z kvapalín s vyššou viskozitou. Sú založené na princípe rozbitia tekutiny na drobné častice pôsobením prúdu hnacieho plynu Venturiho efektom.
Sú konštruované tak, aby boli mnohostrannými prístrojmi a mohli byť použité pre rozptyl lieku v roztoku alebo suspenzii.
Nevyžadujú koordináciu medzi časom disperzie a inhaláciou. Požiadavkou je podanie správnej dávky lieku, lebo všetci pacienti dýchajú spontánne. Tieto druhy inhalátorov sú používané pre deti i dospelých najmä počas dlhotrvajúceho obdobia domácej liečby, pri nutnosti zaistiť vysoké dávky liekov, v prípade že pacienti nie sú schopní používať práškové formy, či spreje, či na pohotovosti pri prvej pomoci.

Výber inhalátora/nebulizéra pre domáce použitie

Inhalátory pre domáce použitie sa odlišujú viacerými parametrami, napríklad výkonom, rozmermi, hlučnosťou a doplnkovým príslušenstvom. Pri kúpe inhalátora je potrebné tieto parametre zvážiť. Nebulizačný výkon znamená efektivitu, ktorou sa vytvára aerosól. Pre lepšiu orientáciu uvádzame, že pre domáce použitie postačujú nebulizéry s nižším výkonom, napríklad 0,25-0,3 ml/min, ktoré liečivo „rozprášia“ približne do 20 minút. Štandardne by mal byť súčasťou nebulizátora aj doplnkový sortiment, a to inhalačné masky v dvoch veľkostiach – pre deti i dospelých, náustok pre inhaláciu ústami a nástavec pre inhaláciu nosom.

Na inhalovanie sa u detí aj dospelých bez vážnych zdravotných ťažkostí odporúča inhalovať:
Sterilný fyziologický roztok chloridu sodného (NaCl 0,9 %), **látky s mukolytickým účinkom riedené fyziologickým roztokom, minerálne vody (Vincentka)** na prevenciu zápalov DC, pri prebiehajúcich zápaloch napomáhajú mukocilárnemu transportu a expektorácii hlienu, Vincentka má antiedematózne účinky.

Všetky tieto prípravky sú dostupné v lekárňach. Pri ich používaní u detí je vhodné poradiť sa s pediatrom. **Na inhalovanie počas vážnejších zdravotných ťažkostí sa používajú liečivá na odporúčanie a predpis lekára.**

Záver

Možnosti inhalačnej terapie v liečbe respiračných ochorení sú jednak nosným prvkom v manažmente astmy a chronickej obštrukčnej choroby pľúc, kde sa využívajú inhalačne podané kortikoidy a β mimetiká, či anticholinergiká. Okrem toho je možné inhalačnú terapiu zaradiť do liečby akútnych a chronických zápalových ochorení dýchacích ciest u dospelých a detí, kde je vhodnou a vysoko účinnou formou liečby, pri rešpektovaní indikačných kritérií, špecifík veku pacienta, ako aj základného ochorenia.

Kľúčové slová a fakty

Aerosól – heterogénna zmes pevných alebo kvapalných častíc nachádzajúca sa v plyne.
Inhalácia – jedna z najdôležitejších liečebných metód pri ochoreniach DC. Hlavnou výhodou je dosiahnutá vysoká koncentrácia liečiva v špecifickej oblasti, možnosť získania lokálneho účinku bez celkového zaťaženia organizmu a zníženia terapeutických dávok liečiva.

Otes-tujte sa

Viac vedomostí = širšie poradenstvo

Čím viac viete, tým viac sa môžu o konkrétnom prípravku od vás pacienti, či návštevníci lekárne dozvedieť.
A to je náš spoločný cieľ.
Vzdelávať sa a učiť sa nové veci.

1.

Ambrobene sirup + Calcium chloratum od spoločnosti TEVA Pharmaceuticals je účinná kombinácia liečby vlhkého kašľa a zápalu dýchacích ciest.

Otázka:

Ako pôsobí Ambrobene?
Kedy sa používa Calcium chloratum?

2.

Eucerin® VOLUME FILLER obnovuje objem a kontúry tváre. Na trh ho priniesla spoločnosť Beiersdorf Slovakia. Kľúčom k výsledku sú tri účinné látky – magnolol, oligopeptidy a kyselina hyaluronová.

Otázka:

Aká je hlavná funkcia magnololu, oligopepútidov a kyseliny hyaluronovej v Eucerin VOLUME FILLER?

3.

Paracut od finskej farmaceutickej spoločnosti Vitabalans je určený na liečbu bolestivých a horúčkovitých stavov.

Otázka:

Aké nové sily prináša na trh novinka PARACUT s obsahom paracetamolu na liečbu bolestivých a horúčkovitých stavov?

4.

Od 1. 10. 2013 nie je produkt TENA Lady Ultra Mini hradený zo zdravotného poistenia. Tena však pripravila limitovanú akciu 28 + 14 kusov zadarmo, to znamená, že za rovnakú cenu získa klient o 50 % viac.

Otázka:

Napíšte názov akcie spoločnosti na produkt TENA Lady Ultra Mini.

5.

Arko DEFENSES je jedinečná kombinácia baktérií mliečneho kvasenia, betaglukánu, kolostra, vitamínu D, zinku a selénu. Vitamín D_3, zinok a selén prispievajú k správnemu fungovaniu imunitného systému. K dispozícii sú 2 formy: Arko DEFENSES Kids, pre deti už od 1 roka – obsahuje 5 pitných ampuliek na intenzívny 5-dňový program, Arko DEFENSES Adult, pre deti od 6 rokov a dospelých – obsahuje 7 pitných ampuliek na intenzívny 7-dňový program. Jedno balenie predstavuje kúru určenú na jeden mesiac, s užívaním 5, resp. 7 dní za sebou.

Otázka:

Koľko mesiacov sa odporúča užívať Arko DEFENSES na dosiahnutie optimálneho účinku a kedy je vhodné nasadiť prvé balenie?

6.

Beta glucan detský sirup+ od spoločnosti Natures s obsahom vysokočistého beta glucanu a s obsahom vitamínu C.

Otázka:

Akú úlohu plní beta glucan?

7.

IQ čaj s ginkom, Pečeň a žlčník, Srdce a cievy čaje od spoločnosti Herbex.

Otázka:

Napíšte slogan spoločnosti, pod ktorým prezentuje všetky svoje čaje?

8.

Rakytníkový olej s vitamínom D od spoločnosti Noventis.

Otázka:

Je určený iba pre dospelých alebo aj pre deti?

9.

Spoločnosť Cemio prichádza s novinkou v starostlivosti o kĺby.

Otázka:

Čo obsahuje Cemio Kamzík®?

10.

Spoločnosť Celimed predstavila novú radu inhalátorov Omron Comp A.I.R. s jednoduchou obsluhou.

Otázka:

Komu sú určené?

11.

Nový Panadol pre deti Jahoda od spoločnosti GlaxoSmithKline je už v lekárňach.

Otázka:

Má 4 pridané hodnoty oproti pôvodnému. Napíšte ich.

Ďakujem,
že vaše odpovede na 11 otázok pošlete ako **samostatnú prílohu k AD testu** (str. 21) **v jednom e-maile.**

Otestujte sa

SZŠ Trenčín

PharmDr. Miroslav Peciar
RNDr. Valentína Leová
stredoškolskí pedagógovia

Prváci

V novom školskom roku 2013/2014 sme v odbore FL privítali prvákov a to 4 chlapcov a 26 dievčat.

Kurz pre tretiakov

V septembri sa uskutočnil trojdňový kurz ochrany zdravia a života so žiakmi III. FL triedy na Kubrici neďaleko Trenčína.

Bilancia školského roka

V školskom roku 2012/2013 nám skončilo 30 absolventov odboru FL. Väčšina žiakov si podala prihlášky na vysoké školy väčšinou na Farmaceutickú fakultu Univerzity Komenského v Bratislave a Lekársku fakultu Univerzity Komenského v Bratislave.
Priamo do praxe lekárni chcelo ísť iba málo žiakov. Je to obvyklý každoročný trend. Podľa našich dostupných informácií na vyskú školu sa dostalo minimum žiakov, čo spôsobuje rozdiel v rozsahu učiva s gymnáziami, ktorých učivo je podkladom k prijímacím skúškam. Uplatnenie v lekárňach našlo iba minimum žiakov, časť žiakov sa uplatnilo v úplne iných odvetviach hospodárstva a ,žiaľ, sú aj žiaci, ktorí sú stále evidovaní na úrade práce...

SZŠ Michalovce

RNDr. Jana Tokárová
Mgr. Viera Kandalová
Mgr. Iveta Rusnáková
stredoškolské pedagogičky

Tretí ročník Dňa SZŠ

Bezplatné preventívne vyšetrenia • budovanie pozitívneho povedomia verejnosti k škole • propagácia študijných odborov ako aj nábor potencionálnych študentov • boli hlavné zamerania Dňa SZŠ, ktorý sa konal 25. septembra 2013 na Námestí osloboditeľov v Michalovciach. Už po tretíkrát sa žiaci 3. – 4. ročníka študijného odboru zdravotnícky asistent a masér a druhého ročníka odboru farmaceutický laborant odprezentovali svojou odbornou prácou v uliciach mesta. Mladí zdravotníci ponúkali okoloidúcim bezplatné služby spojené s meraním tlaku krvi • vyšetrením glykémie • zisťovali krvnú skupinu • percentuálny podiel celkového tuku v tele • percentuálny podiel kostrového svalstva • meranie viscerálneho tuku v tele • meranie BMI • meranie bazálneho metabolizmu v KJ. Smokerlyzerom hodnotili percento vydychovaného CO_2 u fajčiarov. Maséri v improvizovaných priestoroch na námestí vykonávali masáže, farmaceutický laboranti ponúkali liečivé čaje.

Celú akciu sprevádzala príjemná hudba prerušovaná krátkymi spotmi, ktoré informovali okoloidúcich o živote v škole a príprave budúcich zdravotníkov. Približne 400 letákov rozdali študenti na mestskej pešej zóne.
Na záver III. ročníka Dňa SZŠ sme zhodnotili celý priebeh podujatia a vyhodnotili počty výkonov. Deň SZŠ v číslach spolu so záujmom širokej verejnosti bol veľmi zaujímavý, čo nás utvrdilo v myšlienke pokračovať v tejto zaujímavej akcii aj v budúcom školskom roku.

Program:

1. meranie krvného tlaku *(zrealizovaných 254 vyšetrení)*
2. odber krvi na glykémiu *(zrealizovaných 300 odberov)*
4. zisťovanie krvnej skupiny *(zrealizovaných 220 vyšetrení)*
6. percentuálny podiel celkového tuku v tele, percentuálny podiel kostrového svalstva, meranie viscerálneho tuku v tele, meranie BMI, meranie bazálneho metabolizmu v KJ *(vyšetrených 120 záujemcov)*
7. Smokerlyzer – % vydychovaného CO_2 u fajčiarov (stupeň závislosti na nikotíne) – *(vykonaných 80 vyšetrení)*
8. masáže – *(prevedených 190 masáží)*
9. čaje – *(vypilo sa 40 litrov čaju)*

SZŠ Bratislava

RNDr. Edita Dlháňová, MPH
vedúca študijného odboru
farmaceutický laborant

Nový školský rok sa ešte ani nerozbehol, študenti zo študijného odboru farmaceutický laborant sa už chystali na odbornú exkurziu. Jej cieľom boli tri zaujímavé objekty v Českej republike.

Botanická záhrada liečivých rastlín v Hradci Králové

Ide o účelové zariadenie Farmaceutickej fakulty KU, kde sa na ploche cca 2,50 ha striedajú záhony liečivých rastlín,

skleníkové výsadby, zariadenia na sušenie liečivých rastlín. Botanická záhrada slúži na pedagogické i výskumné účely.

České farmaceutické múzeum v Kukse

Historické múzeum bolo zriadené v roku 1994 ako účelové zariadenie farmaceutickej fakulty v priestoroch Hospitalu Kuks, ktorý slúžil ako sociálno-zdravotnícke zariadenie pre chudobných a bezmajetných ľudí z okolia.

Múzeum zhromažďuje české farmaceuticko-historické zbierky od konca 19. storočia:

- stojatky, prístroje, historické liečivá
- obrazy, mapy, zbierky archívnych dokladov, staré knihy, časopisy

Svojou krásou a jedinečnosťou študentov oslovili interiéry lekární od pôvodných barokových z obdobia 18. a 19. storočia, cez novšie exponáty z roku 1937, až po zariadenia lekární do druhej polovice 20. storočia. Žiaci si mohli skúsiť obsluhu starej historickej pokladne, výrobu čapíkov, tabliet, piluliek, a to všetko na starých archívnych zariadeniach.

A kto myslel aj na svoje zdravie, mohol si kúpiť KOUZLO APATYKY – bylinné kvapky, ktoré sa vyrábajú podľa receptúry milosrdného brata Quida Diera z roku 1746.

ZOO a safari park Dvůr Králové nad Labem

Našlo v nej domov 2 400 zvierat. Niektoré vo voľných výbehoch, iné v pavilónoch, ktoré sú zaujímavo esteticky a ekologicky vyriešené. Veľkým lákadlom bolo ja africké safari, ktoré si žiaci prehliadli na safari busoch.

SZŠ Banská Bystrica

Mgr. Viera Macková
stredoškolská pedagogička

Študenti navštívili Matejov dom v Banskej Bystrici

V závere prvého septembrového týždňa (v piatok 6. 9. 2013) študenti 2. ročníka odboru farmaceutický laborant pod vedením triednej profesorky Mgr. Ľubice Šebeňovej navštívili Stredoslovenské múzeum v Banskej Bystrici.

Toto múzeum sídli v budove, ktorá bola postavená v 15. storočí ako súčasť areálu mestského hradu. Matejov dom bol včlenený do baníckej bašty, v ktorej boli v 16. -17. storočí umiestnené delá, chrániace Mestský hrad od severu.

Študenti si mohli prezrieť predmety dokumentujúce históriu remesiel v Banskej Bystrici a tiež umelecko-remeselné práce z oblasti rezbárstva, výšivkárstva a kníhviazačstva. Ďalšia z expozícií múzea návštevníkom priblížila život a pôsobenie významných osobností.

Táto návšteva bola dozaista zaujímavým spestrením prvých dní školského vyučovania v školskom roku 2013/14.

Dobrovoľníci na Banskobystrickom maratóne

V nedeľu 8. septembra 2013 sa uskutočnil **2. ročník Banskobystrického maratónu.** Študenti Strednej zdravotníckej školy v Banskej Bystrici boli tiež súčasťou tímu dobrovoľníkov, ktorí sa podieľali na úspešnom priebehu týchto pretekov. Jednotlivé skupiny dobrovoľníkov boli zadelené na stanovištia v blízkosti pretekárskej trate. Študenti odboru zdravotnícky asistent zabezpečovali zdravotnícky dozor v hliadkach prvej pomoci. Ostatní študenti pomáhali pri ďalších úlohách súvisiacich s organizáciou tohto podujatia. Všetkým dobrovoľníkom patrí veľké poďakovanie.

SZŠ Trnava

Trnavský samosprávny kraj

PhDr. Katarína Hrašnová, PhD.
štatutárna zástupkyňa riaditeľky školy

„ÚCTA K ŽIVOTU"

V priestoroch Strednej zdravotníckej školy v Trnave prebiehala dňa 20. 9. 2013 literárno-výtvarná súťaž „ÚCTA K ŽIVOTU".
V literárnej sekcii súťažilo 11 žiakov a vo výtvarnej 30 žiakov.

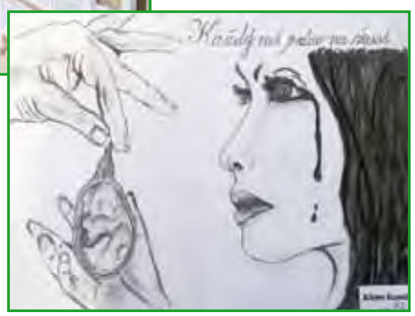

Žiaci aj učitelia veľmi radi takouto formou vyjadrili svoju podporu a spoluúčasť myšlienke a zámeru celoslovenskej akcie „Národného pochodu za život" Košice 2013.

Vyhodnotenie 3 najlepších prác v každej sekcii s ocenením sa uskutočnilo v pondelok 23. 9. 2013.

Výsledky výtvarnej sekcie:

1. miesto:	**Klimo Kamil,** IV. C
2. miesto :	**Trandžíková Eva,** II. B
3. miesto :	**Brezovská Veronika,** I. C

Výsledky literárnej súťaže :

1. miesto :	**Semélyová Katarína,** III.C
2. miesto:	**Oláhová Klára,** III.D
3. miesto:	**Kotrbová Katarína,** III.C

Kurz na ochranu života a zdravia

V dňoch 18. 9. – 20. 9. 2013 prebiehal trojdňový kurz pre tretie ročníky štvorročného štúdia na SZŠ Trnava. Súčasťou kurzu boli prednášky týkajúce sa zásady streľby zo vzduchových zbraní, správanie sa pri mimoriadnych situáciách, stavanie stanu, turistika, príprava stravy, značenie turistických trás.
Počas kurzu vládla pohodová atmosféra, ktorá vyvrcholila opekačkou pod Smolenickým zámkom.

SZŠ Košice

Mgr. Lucia Slivkárová
RNDr. Karin Potomová
stredoškolské pedagogičky

Začiatok školského roku 2013/2014

Oddýchnutí po letných prázdninách sme sa znova stretli na školskom dvore, kde nás ako každý rok, privítala pani riaditeľka PhDr. Viera Rusinková.
Srdečne sa prihovorila študentom, privítala nových aj starých členov pedagogického zboru a obzvlášť našich prvákov, pričom použila citát od Dany Ednu Everagea *„Moja mama povedala, že neexistujú cudzí ľudia, len priatelia, ktorých ešte nepoznáte."*
Prvákov, ale aj ostatných študentov ubezpečila, že vo vyučovacom procese je všetko o komunikácii a pomáhaní si navzájom.

Adaptačný program

V prvých dňoch mesiaca september sa v priestoroch Školského internátu na Považskej ul. realizoval sociálno-psychologický program pre študentov 1. ročníka vo všetkých odboroch.

Program pripravila školská psychologička PhDr. Ľ. Gallová.
Cieľom programu bolo napomôcť študentom lepšie sa adaptovať na strednú školu, zvládať stres, ktorý je spojený s prechodom žiakov do nového prostredia. Program mal nepriamo poslúžiť aj na budovanie dobrého kolektívu v triede a prehĺbiť vzájomné spoznávanie sa.

Mosty bez bariér

V stredu 18. septembra so začiatkom o 10.00 hodine sa uskutočnil jubilejný piaty ročník festivalu tvorivosti a spolupráce zdravotne znevýhodnených a zdravých mladých ľudí Mosty bez bariér.
Podujatie sa konalo pod záštitou predsedu KSK JUDr. Zdenka Trebuľu v spolupráci so Strednou odbornou školou J. Majlátha v Pribeníku a obvodným úradom Košice. Na tomto festivale sa podieľala aj naša škola. Každý z odborov mal pripravené svoje výrobky.
Žiačka odboru FL Marianna Kovaľová pripravila kozmetickú sadu na nohy. Týmito výrobkami sme sa zapojili do novej súťaže o tzv. TOP – výrobok, ktorá sa na tomto festivale konala po prvý raz.

Fragnerov pohár Nadácie Zentiva už čoskoro

Vzdelávací seminár Nadácie Zentiva na tému „Voľnopredajné lieky – cesta k šetreniu verejných zdrojov“ sa v roku 2013 uskutočňuje už po tretíkrát. Prebiehal 2.- 3. októbra za účasti študentov 4. ročníkov stredných zdravotníckych škôl zo študijného odboru farmaceutický laborant. Seminár je súčasťou systematického vzdelávacieho projektu nadácie, ktorý od tohto ročníka nesie názov *„Fragnerov pohár Nadácie Zentiva 2013“*, na počesť zakladateľa spoločnosti Zentiva.

Nadácia Zentiva sa venuje vzdelávaniu študentov stredných zdravotníckych škôl, odbor farmaceutický laborant, od roku 2011. Tento rok sa do projektu zapojilo vyše 50 študentov z piatich škôl v Bratislave, Trnave, Trenčíne, Banskej Bystrici a Košiciach.

„Cieľom vzdelávacieho seminára je, aby študenti získali ucelený prehľad nielen o samotnom farmaceutickom priemysle, ale predovšetkým o systéme zdravotníctva na Slovensku,“ uviedla Beáta Kujanová, správkyňa Nadácie Zentiva. K tomu im majú pomôcť prednášky, v rámci ktorých sa oboznámia s princípmi fungovania zdravotníctva na Slovensku, liekovou politikou a cenotvorbou, efektívnymi nástrojmi marketingu v lekárni, či s aktuálnou legislatívou a etickými princípmi používania liekov. Súčasťou dvojdňového vzdelávacieho podujatia je aj workshop zameraný na praktické úlohy a cvičenia. Prednášky i workshopy sú vedené lekárnikmi, profesormi farmácie, odbornými konzultantmi a marketingovými špecialistami.

„Osobné stretnutia s odborníkmi, riešenie praktických úloh v rámci workshopu, tvorba prác, možnosť prezentovania vlastných názorov a záverov pred komisiou sú neoceniteľným prínosom pre odborný i osobnostný rast študentov“ zhodnotil Mgr. Juraj Takáč, garant pre študijný odbor farmaceutický laborant na SZŠ v Trnave, a zároveň dodáva: *„Spolupráca Nadácie Zentiva so Strednými zdravotníckymi školami podporuje rozvoj odboru farmaceutický laborant na Slovensku a umožňuje porovnať vzdelanostnú úroveň žiakov jednotlivých škôl.“*

PharmDr. Monika Ondrejová zo SZŠ v Bratislave
Prof. Viliam Foltán z FaF UK v Bratislave
Ing. Peter Pažitný z HPI
Lekárnička PharmDr. Alžbeta Streharski

Vzdelávací seminár uzatvára vyhlásenie súťaže o najlepšiu seminárnu prácu. Tú musia študenti nielen vypracovať, ale aj obhájiť pred odbornou komisiou v decembri. Ide vlastne o druhú časť vzdelávacieho projektu Nadácie Zentiva. *„Novinkou oproti minulému roku je, že autori desiatich víťazných prác získajú exkurziu do výrobného závodu Zentiva v Prahe, zatiaľ čo najúspešnejšia škola získa ocenenie v podobe Fragnerovho pohára. Zároveň naďalej ostáva zachované, že víťazná škola obdrží grant vo výške 5 000 eur určený na ďalšie vzdelávanie,“* uviedla Beáta Kujanová. *„Farmaceutickí laboranti patria k najbližším spolupracovníkom lekárnikov pri ich pôsobení v zdravotníctve. Preto je samozrejmé, že pri aktivitách smerujúcich k zvyšovaniu ich odbornej úrovne nemôže chýbať Farmaceutická fakulta, ako jediný profesijne orientovaný garant rozvoja farmácie ako celku a lekárenstva osobitne. Od samého začiatku pracovníci fakulty boli v spolupráci so zástupcami Zentivy v úzkom kontakte, aby aktivity pri vzdelávaní tejto skupiny zdravotníckych pracovníkov smerovali k prospechu pre pacienta a aby u budúcich profesionálnych odborníkov evokovali nielen šírku odbornosti, ale aj hĺbku empatie k človeku očakávajúcemu pomoc. A práve farmaceutickí laboranti a ich schopnosť zhostiť sa očakávaní od občanov dávajú šancu, že sa naplnia aj vízie lekárnika Fragnera, podľa ktorého je iniciatíva so zameraním na naplnenie poslania nadácie Zentiva orientovaná,“* zhrnul prof. RNDr. Viliam Foltán, CSc., vedúci Katedry organizácie a riadenia farmácie FaF UK v Bratislave.

nadácia zentiva

V mene Nadácie Zentiva 3. ročník „Fragnerovho pohára Nadácie Zentiva“ otvorila Ing. Beáta Kujanová, správkyňa Nadácie Zentiva

Súčasťou dvojdňového vzdelávacieho podujatia je aj workshop zameraný na praktické úlohy a cvičenia

Oľga Veselá
farmaceutická laborantka
so špecializáciou v odbore lekárenstvo
Lekáreň Belladonna, Veľký Krtíš

Osvedčené receptúry

Na bradavice

Lekársky predpis
Miesto pre nalep. čísla | Zdravotná poisťovňa poistenca | Kód lekára | AH | Rodné číslo
Priezvisko a meno
Bydlisko
Dg.K | ód | Uhradí: poisťovňa euro cent, pacient euro cent

Rp.
- Podophyllini 10,0
- Acidi salicylici 12,5
- Spir. vini 90 % aa ad 50,0
- Acetoni

M. f. Sol
D. S. Potierať 1x denne

Prijal | PripravilS | polupracoval | Expedoval | Dátum

Bieliaci krém

Lekársky predpis
Miesto pre nalep. čísla | Zdravotná poisťovňa poistenca | Kód lekára | AH | Rodné číslo
Priezvisko a meno
Bydlisko
Dg.K | ód | Uhradí: poisťovňa euro cent, pacient euro cent

Rp.
- Hydrargyri amidochlorati 20,0
- Acici salicylici 10,0
- Vaselini flavi 200,0

M. f. ung.
D. S. Na pleť večer

Prijal | PripravilS | polupracoval | Expedoval | Dátum

Masť na boľavé miesta

Lekársky predpis
Miesto pre nalep. čísla | Zdravotná poisťovňa poistenca | Kód lekára | AH | Rodné číslo
Priezvisko a meno
Bydlisko
Dg.K | ód | Uhradí: poisťovňa euro cent, pacient euro cent

Rp.
- Chlorali hydrati 1,0
- Mentholi 1,0
- Tinct. capsici 2,0
- Resorcini 0,25
- Acidi salicylici 0,5
- Olei rosmarini 0,25
- Alcoholi cetylsterilici 25,0
- Olei olivae 35,0
- Cera lanae 15,0
- Aquae purificatae 28,0

M. f. Ung
D. S. Potierať boľavé miesta

Prijal | PripravilS | polupracoval | Expedoval | Dátum

Protipliesňová prevencia

Lekársky predpis
Miesto pre nalep. čísla | Zdravotná poisťovňa poistenca | Kód lekára | AH | Rodné číslo
Priezvisko a meno
Bydlisko
Dg.K | ód | Uhradí: poisťovňa euro cent, pacient euro cent

Rp.
- Acidi salicylici
- Acidi benzoici aa 1,0
- Spir. vini diluti ad 50,0

M. f. Sol
D. S. Zvonka potierať 1x denne

Prijal | PripravilS | polupracoval | Expedoval | Dátum

Skratky na lekárskych predpisoch

na pokračovanie

āā – **ana partes aequales** – *rovnakým dielom*
a. c. – **ante cibum** – *pred jedlom*
ac. – **acidum, acidus** – *kyselina, kyslý*
acet. – **acetum** – *ocot*
ad baln. – **ad balneum** – *do kúpeľa*
ad. – **adde** – *pridaj*
ad caps. – **ad capsulas** – *do toboliek, do kapsúl*
ad caps. gelat. – **ad capsulas gelatinosas** – *do želatinových toboliek*
ad fict. – **ad fictile** – *do téglika*
adm. – **admisce** – *primiešaj*
ad sac. – **ad sacculum** – *do vrecka*
ad sac. pap. – **ad sacculum papyraceum** – *do papierového vrecka*
ad scat. – **ad scatulam** – *do škatuľky*
adsp. – **adspersorius** – *zasýpací*
ad us. ext. – **ad usum externum** – *na vonkajšie použitie*
ad us. int. – **ad usum internum** – *na vnútorné použitie*
ad us. techn. – **ad usum technicum** – *na technické účely*
ad us. vet. – **ad usum veterinarum** – *na veterinárne účely*
ad vitr. – **ad vitrum** – *do fľaše*
ad vitr. adl. – **ad vitrum adlatum** – *do prinesenej fľaše*
ad vitr. gutt. – **ad vitrum guttatum** – *do kvapkajúcej fľaše*
amp. – **ampulla** – *ampulka*
anhydr. – **anhydricus** – *bez obsahu vody*
aq. – **aqua** – *voda*
aq. dest. – **aqua destillata** – *destilovaná voda*
aq. ophth. – **aqua ophthalmica** – *očná voda*
aq. redest. – **aqua redestllata** – *redestilovaná voda*
aq. steril. – **aqua sterilisata** – *sterilizovaná voda*
aquos. – **aquosus** – *vodný*
arom. – **aromaticus** – *aromatický (vonný)*

Zdroj: Wikipédia

Nemocničná lekáreň Ružinov

Univerzitná nemocnica Bratislava

Mgr. Silvia Bakošová
vedúca Nemocničnej lekárne

Tím pracovníkov v oddelení zdravotníckych pomôcok: zľava Darina Kijacová, Katarína Lukáčová, Mária Hollá, Elena Mravíková, dole Mgr. Jana Gogoláková

Nemocničná lekáreň Ružinov je jednou zo štyroch lekární, patriacich pod Univerzitnú nemocnicu Bratislava. V minulosti bolo týchto lekární päť. V rámci reorganizácie Univerzitnej nemocnice Bratislava, lekáreň zabezpečujúca lieky a zdravotnícke pomôcky pre Špecializovanú geriatrickú nemocnicu Podunajské Biskupice ukončila svoju činnosť, a v súčasnosti jej kompetencie a požiadavky na lieky a zdravotnícke pomôcky zastrešuje nemocničná lekáreň Ružinov, ktorá svoju činnosť začala 1. 9. 1988. V tom čase pozostávala z dvoch oddelení.

Vzhľadom na to, že nemocnica Ružinov má vysoko špecializované pracoviská ako je napr. Klinika popálenín a rekonštrukčnej chirurgie, chirurgia ruky, plastická chirurgia, ortopédia a spondylochirurgia; aj práca v lekárni vyžaduje široký záber, s čím súvisí jej pomerne vysoký počet zamestnancov. Súčasný stav je deväť farmaceutov, dvanásť farmaceutických laborantov, jeden magister špecializujúci sa na zdravotnícke pomôcky, štyria pracovníci pre výdaj zdravotníckych pomôcok, dve THP pracovníčky, osem sanitárov a jeden skladník.

Každodennou náplňou práce je zabezpečiť objednávanie, výdaj, prípravu, kontrolu, uchovávanie liekov a zdravotníckych pomôcok pre jednotlivé kliniky, ambulancie a pracoviská nemocnice. Pre túto svoju prácu plne využívame nemocničný informačný systém, ktorý nám umožňuje elektronické objednávanie a výdaj liekov a zdravotníckych pomôcok. Od decembra 2012 boli zriadené klinické sklady na jednotlivých oddeleniach s cieľom zefektívniť sledovanie pohybu liekov, laboratórnych diagnostík a zdravotníckych pomôcok so zameraním sa na konečnú spotrebu na jednotlivého pacienta.

PharmDr. Katarína Šumská pri výdaji centrálne nakupovaných liekov

Tohto času lekáreň zabezpečuje kompletnú lekárenskú starostlivosť na nasledujúcich oddeleniach:

- **Oddelenie klinickej farmácie**
- **Oddelenie prípravy humánnych liekov**
- **Oddelenie kontroly liečiv a prípravy skúmadiel**
- **Oddelenie prípravy sterilných humánnych liekov**
- **Oddelenie prípravy cytostatík**
- **Oddelenie zdravotníckych pomôcok**

Široké spektrum činností vykonáva oddelenie prípravy humánnych liekov a oddelenie prípravy sterilných humánnych liekov. Okrem bežnej prípravy roztokov, mastí, pást, krémov, čapíkov, vaginálnych guľôčok či suspenzií sa farmaceut venuje hlavne príprave očných kvapiek a roztokov pre tkanivovú banku a kliniku plastickej chirurgie. Oddelenie prípravy cytostatík zabezpečuje prípravu roztokov cytostatík pre oddelenie a ambulanciu klinickej pneumoonkológie. Roztoky sú pripravované individuálne, pre konkrétneho pacienta na základe požiadavky lekára.

Neoddeliteľnou súčasťou práce v lekárni je aj neustále narastajúca administratívna činnosť, ktorá zahŕňa evidenciu centrálneho nákupu liekov, vypracovávanie podkladov pre verejné obstarávanie liekov a zdravotníckych pomôcok, spolupráca s oddelením pre styk so zdravotnými poisťovňami pri vykazovaní liekov a zdravotníckych pomôcok, sledovanie nákladov na lieky a zdravotnícke pomôcky, aktualizácia Nemocničného liekového formulára, ktorým sa lekáreň pri nakupovaní liekov riadi.

Tím v galenickom laboratóriu: zľava Helena Murcinová, Iveta Oravcová, PharmDr. Ivana Mučajiová, Michal Vozár

V spolupráci s ostatnými pracoviskami nemocnice vykonávajú farmaceuti aj konzultačnú a kontrolnú činnosť. Taktiež sa aktívne zapájajú do sústavného vzdelávania organizovaného odbornými komorami a nemocnicou. V priebehu roka v nemocničnej lekárni vykonávajú odbornú prax študenti SZŠ v odbore farmaceutický laborant.

Zdravý človek má veľa prianí, chorý len jedno.
Sme radi, že nemocničná lekáreň Ružinov je jedným z článkov, ktorý mu môže pomôcť toto prianie naplniť.

Liečenie v premenách času

Ajurvéda

PaedDr. Uršula Ambrušová, PhD.
Východoslovenské múzeum v Košiciach

Medzi jednu z najstarších, ale i najrozvinutejších civilizácií patrí aj staroindická. Názov India bol odvodený od slova Sindh, čo v sanskrite (starej indoárijčine) znamená „rieka, potok.“ Tak oblasť a tiež ľudia ju obývajúci boli pomenovaní podľa rieky Indus.

Lekár Sušruta, nazývaný aj otec chirurgie pri liečení pacienta. Lekári v starovekej Indii boli uctievanými predstaviteľmi vyššej kasty kšataiov.

Mapa Indie s najvyšším pohorím Himaláje, najvyššími vrchmi Káčaňdžunga a Nandádéví, s púšťou Thar a riekami Indus, Ganga a Brahmaputra.

Obrázok podľa aryuvédy, ktorý znázorňuje orgány energetických centier a popisuje cesty energie v tele človeka.

Prvá ľudská civilizácia v Indii sa objavila pred 10 000 rokmi. Okolo roku 3000 pred n. l. sa v údolí rieky Indus začala rozvíjať vyspelá civilizácia tzv. happarská s osobitnou sociálnou hierarchiou, kde svoje miesto mali aj kňazi a liečitelia ako vyššia kasta. Zo zachovaných pamiatok sa môžeme domnievať, že sa rozvinulo magicko-náboženské poňatie chorôb a liečenia. Božstvám sa pripisovali liečiteľské dispozície, neduhy pripisovali pôsobeniu zlých démonov a magických síl.

V Indii verili na odplatu dobrých a zlých činov a na reinkarnáciu. Pri liečení sa snažili odprosiť, či uzmieriť Bohov rôznymi rituálmi, mantrami. Používali pri tom rastliny a uplatňovali živočíšne produkty, neskôr aj minerály.

Socha Dhanvantariho úspešného lekára v Indii.

V priebehu druhého tisícročia vzniklo v Indii tzv. obdobie véd, podľa staroindických textov zvaných Védy. Védske náboženstvo ako syntéza polyteistických kultov zdôrazňovalo potrebu dodržiavania prísnych morálnych pravidiel.

Podstatou zdravia bolo aj pôsobenie piatich živlov – zeme, vody, ohňa, vzduchu a pary. Ak sa porušil ich vzájomný pomer, vznikla choroba.

Najstaršia prepracovaná sústava liečby navrhnutá tak, aby ľudia mohli žiť zdravý a vyrovnaný život, bola ayurvéda. Jej názov pochádza zo sanskritu a znamená *„znalosti o dlhom živote.“*

Učenie ayurvédy odporúčalo praktické rady k zachovaniu rovnováhy ľudského života. Dôležitá bola striedmosť a zdržanlivosť, čím sa pôsobilo preventívne proti vzniku ochorení.

Najvýznamnejšími staroindickými lekármi boli Charaka a Sušruta. Charaka žil medzi 10. a 8. storočím pred n. l. a zanechal rozsiahly spis poznatkov staroindickej medicíny s názvom *Charaka Samhita.* Dielo obsahuje dlhú filozofickú časť vrátane diskusií, napokon sa zaoberá liečením rastlinami a vyváženou diétou. Podáva návody k liečbe asi 200 chorôb a 150 zdravotných problémov, zahŕňa zásady lekárskej etiky ako nezištnosť, obetavosť, či zachovávanie lekárskeho tajomstva a prísahu lekára.

Sušruta pôsobil v 6. – 5. storočí pred n. l. a pripisuje sa mu dielo Sušruta Samhita. Pôvodný rukopis bol rozdelený do dvoch častí. V prvej autor opisuje 6 druhov úrazov takmer všetkých častí tela, 8 typov chirurgických zákrokov (od zošívania rán, brušných operácií cez odstraňovanie kameňov, amputácie až po úpravu tváre po potrestaní odrezaním nosa, alebo kataraktu a liečenie očných chorôb, ktorých je v spise až 72 druhov), a vymenúva aj 12 druhov zlomenín s klasifikáciou kostí.

Druhá časť pojednávala o komplikáciách pri chirurgických postupoch. Chirurgia, ako najužitočnejší odbor medicíny dosiahla v starovekej Indii vďaka dlhoročným skúsenostiam vysokú úroveň.

Pri technike vyšetrovania platilo pravidlo, že každú chorobu treba najprv presne spoznať až potom liečiť. Kto sa chcel učiť a praktizovať medicínu musel žiť v celibáte, hovoriť vždy pravdu, držať v tajnosti stav pacienta, byť vegetariánom, nesmel prepadnúť závislosti, nosiť zbraň, liečiť zločincov a kráľových nepriateľov.

Najčastejšie komolené slovo v lekárni je IBUPROFÉN, spomeniem len niektoré *„úlovky“*:

- *Imunobrufen, Imbrufón 200, Ibaprufén, Neobrufén, Imbuprofén, ítíbrufén, Ibufrén, Ibiprufén, Obufein, Inumobrufen, Imbrubrobrufén, Infanbrufén, Umbuprofen, Imubrufén...atd.*

Aj tento raz ide o humorné situácie a výroky z kontaktu s pacientmi, ktoré pre vás opäť zozbierala

Mgr. Hanka Valúchová
z lekárne Thea v Holíči

- Paracetamol – masť na popáleniny
- Čajoviny:
  - Sliz nebadaný
  - Čaj na sprostotu
  - Tormen čaj
  - Stopal čaj ... mal to byť Stomaran
  - Čaj HOP pomarančový
  - Nefrosol
  - Čaj Melaspon
- Prosím si jeden urologický čaj na nervy.
- Proci žalúdku nejaký čaj.
- Čaj odtučnené byliny
- Plantáže na členky čo stoja?
- Čokolíno na cestovanie (Cocculine)
- Reasex na hnačku
- Máte mastičku Fundalín?
- B-komplex malé gorališky
- Ja si prosím proti hlave nejaké tabletky.
- Febichol si prosím, já temu vyprávám „žabí oči“.
- Optimal Septonex masť
- Olymp do nosa
- Nejaký „benzín“ a pred tým je VO.
- Gázové komplexy si, prosím ...
- Niečo na grťové žily.
- Novela angin
- Kapky na úcpu
- Celaskonová masť (calciova)
- Celaskon 600 penivý
- Cilest trojkombináciu, prosím.
- Preháňadlo v šumivých tabletkách... ??? ... Laxygal
- Vitamíny pre ošípané, keď majú škarupinu slabú... mal to byť Hydrovit AD_3.
- Prosím si anestetikum pre kojacu mamičku na chrípku...(homeopatikum).
- Prosim si Stropform a Korylaziu (Septofort a Coryzalia)
- Dvakrát Parlament, Ipercin kapky proci kašlu a Peháááro (Pharophyllin).
- Nejakú mastičku za 30 korún na bolavé mazání na nohy, lebo je dobrá, léčivá, je to tam aj navrchu napísané... a bol to Heparoid Léčiva.

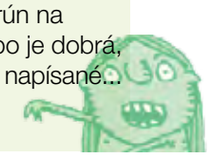

krížovka

Autor: -LaŇ-	Inšpekcia vzdušných síl	Viať (po česky)		4	Úzka doska na posúvanie predmetov	Ipse paratus	Španielska vychová-vateľka	Pomôcky: Enos, keč, kordula, O-po	Vzdelávací ústav	Lunar orbiter	Juho-americký indián		Výsledok sčítania	Staršia plošná miera	Osobné zámeno
Vylučuj slzy			Horí bez plameňa / Mrknutie					Kráčali / Grécke písmeno				Osamelý jediný / Útes (poeticky)			
3															
Hliadka, stráženie						Pero na ozd. písmo / Vesta, živôtik				Čln, kuter / Povala (nárečovo)				Šupinaté plazy	3
	Krídlo (odborne)	Hlasný zvuk, rev / Saním čerpal					Ženský hlas / Cudz. meno Šalamúna				Vysieva / Dávala do pary				
Staro-rímsky peniaz			Setov syn (biblicky) / Zavanutie					Alpský škriatok / Angl. neur-čitý člen				Grécke písmeno / Zelenina			
Kopanica				Vyhynulý kočovník / Fáza mesiaca					Dub (po anglicky) / Čínske sídlo				Štábne cvičenie / Chlp, chumáč		
Stredo-veký nájazdník, Sarmat					Dlhý čas / Chyť					Silno kričte / Značka zámkov					
	Svetový pohár	3 / Citoslovce trúbenia							–						
Budovalo								Značka auto-sviečok				Skratka súhvezdia Aries			
Kartáginec				Staro-grécky boh lesov				Obaja				Potomok			

Krížovka od spoločnosti **Beiersdorf.** **5 darčekov pre 5 z vás, každý za 30 eur, od spoločnosti Beiersdorf,** pre lúštiteľov krížovky.
Tajničku október označte **heslom Krížovka** a posielajte na e-mail farmaceutickylaborant@gmail.com, doplňte meno, priezvisko, názov lekárne, **nie bydliska** do **10. 11. 2013.**
Tajnička august 2013: **Cyscontrol – cystitída pod kontrolou**
Výherkyňa: M. Andrejkovičová z Metskej lekárne v Krompachoch dostane od spoločnosti S&D Pharma knihu **Kuchárka v gatiach na celý rok** s podpisom autora a balenie **Cys-control®** kapsuly.

Blahoželáme!

BDF Beiersdorf

NOVINKA

Eucerin®
VOLUME-FILLER

Viac objemu – mladší vzhľad

Eucerin®
MEDICÍNSKA STAROSTLIVOSŤ
PRE KRÁSNU PLEŤ

Novinka Eucerin® VOLUME-FILLER

Inovatívne zloženie s magnololom, oligopeptidmi
a kyselinou hyalurónovou navracia pleti stratený objem.
Účinne tak pleť vypína a spevňuje kontúry tváre.
Inšpirované metódami estetickej dermatológie.

www.eucerin.sk

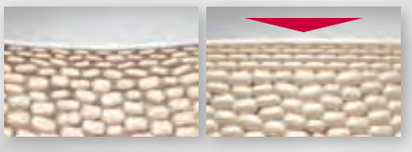

VOLUME-FILLER EFEKT